

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valmisteverotuslain sekä alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan Euroopan yhteisön kanssa sovitun poikkeuksen päättymisen johdosta poistettaviksi matkustajien toisesta jäsenvaltiosta mukanaan tuomien alkoholi-juomien ja tupakkatuotteiden määrälliset rajoitukset. Samalla siirryttäisiin noudattamaan sisämarkkinoiden yleisiä periaatteita, joiden mukaan yksityishenkilö saa tuoda Suomeen toisesta jäsenvaltiosta valmisteveron sisältämällä hinnalla hankkimiaan tuotteita joutumatta täällä maksamaan niistä uudelleen veroja edellyttäen, että hän tuo tuotteet mukanaan ja että tuotteet tulevat hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä. Valmisteverotuksen eräitä säännöksiä veroilmoituksen antamisesta ja veron maksuvelvollisuuden syntymisen ajankohdasta tarkennettaisiin.

Euroopan unionin laajentumisen johdosta samoja sisämarkkinasäännöksiä ryhdyttäisiin soveltamaan laajentumisen alusta alkaen uusiin jäsenvaltioihin. Poikkeuksena tästä yleisestä periaatteesta ehdotetaan, että Suomi säilyttäisi voimassa olevat eräitä tupakkatuotteita koskevat määrälliset rajoituksensa sellaisille matkustajille, jotka saapuvat Suomeen niistä uusista jäsenvaltioista, jotka ovat saaneet oikeuden pitää eräiden tupakkatuotteiden verotonsa alle yhteisön yleisen vä-

himmäisverovaatimuksen. Määrällisiä rajoituksia sovellettaisiin niin kauan, kuin kunkin jäsenvaltion saamat siirtymäajan poikkeukset eri tupakkatuotteiden vähimmäisverotasosta olisivat voimassa.

Lisäksi alkoholiveroa ehdotetaan alennettavaksi keskimäärin 33 prosentilla tavoitteena sopeuttaa kuluttajahinnat tasolle, jolla kansalaisilla ei olisi suurta kannustinta hankkia alkoholia ulkomailta. Veronalennus alentaisi kuluttajahintoja keskimäärin 22 prosentilla. Väkevien alkoholijuomien veroa ehdotetaan alennettavaksi eniten. Eräiden alkoholiryhmien määritelmiä tarkistettaisiin yhteisön oikeuden mukaisiksi. Tupakkatuotteiden verotukseen ei ehdoteta muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esitys liittyy myös Euroopan unionin laajentumiseen.

Ehdotettu laki valmisteverotuslain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004, kuitenkin niin, että sen 18 b § sovelletaan vasta 1 päivästä toukokuuta 2004. Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	4
Johdanto	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö	4
<i>Kansallinen lainsäädäntö .....</i>	4
Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden tuonti EU:n alueelta	4
Verojen määrät	6
Tuonti EU:n ulkopuolelta	7
<i>Yhteisölainsäädäntö.....</i>	7
Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden tuonti	7
Alkoholijuomiin ja tupakkatuotteisiin sovellettavat direktiivit ja minimivero-	
tasot.....	8
Alkoholijuomat	9
Tupakkatuotteet	11
<i>Suomen saamat poikkeukset alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden matkustajatuon-</i>	
<i>nissa.....</i>	12
<i>Siirtymäaikana tehdyt kansalliset lainsäädäntömuutokset .....</i>	14
1.2. Käytäntö	15
Alkoholin kulutus Suomessa	15
Tupakkatuotteiden kulutus.....	16
Valmisteverotuotot	16
<i>Suomalaisten tekemien matkojen ja matkustajatuontimäärien kehitys Virossa ja toi-</i>	
<i>sista jäsenvaltioista .....</i>	17
<i>Suomalaisten keskimääräiset savukkeiden ja alkoholijuomien tuontimäärät vuonna</i>	
<i>2002 .....</i>	18
<i>Eräiden alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden hintoja Suomessa, Virossa ja Saksas-</i>	
<i>sa .....</i>	19
<i>Matkustajatuonnin valvonta .....</i>	19
<i>Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden työllisyysvaikutukset.....</i>	20
<i>Alkoholin ja tupakkatuotteiden terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset.....</i>	20
<i>Alkoholiin ja tupakkaan liittyvä harmaa talous ja rikollisuus .....</i>	21
1.3. Ulkomainen lainsäädäntö ja käytäntö	22
Ruotsi.....	22
Tanska	23
Iso-Britannia	24
1.4. Nykytilan arviointi.....	25
2. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	26
2.1. Vaihtoehtoiset keinot	26
2.2. Esityksen tavoitteet.....	28
3. Keskeiset ehdotukset	29

3.1.	Ehdotettavat muutokset valmisteverotuslakiin.....	29
	<i>Yksityishenkilöiden tuomiset toisesta jäsenvaltiosta valmisteverotuslain 18 §:ssä ...</i>	29
	<i>Muutoksia verotusmenettelyssä valmisteverotuslain 13, 22 ja 35 §:ssä .....</i>	30
	<i>Tullin toimivallan selkiyttäminen valmisteverotuslain 5 §:ssä .....</i>	31
	<i>Yksityishenkilöiden tuomiset uusista jäsenvaltioista .....</i>	31
	Alkoholijuomat	31
	Tupakkatuotteiden määrälliset rajoitukset valmisteverotuslain 18 b ja	
	19 a §:ssä.....	31
3.2.	Ehdotettavat muutokset alkoholiverolakiin	32
	<i>Alkoholiveron alennukset verotaulukossa .....</i>	32
	<i>Eräiden määritelmien tarkentaminen alkoholiverolain 3 §:ssä .....</i>	35
4.	Esityksen vaikutukset	35
4.1.	Taloudelliset vaikutukset	36
4.2.	Elinkeinopoliittiset vaikutukset	38
4.3.	Sosiaali- ja terveysvaikutukset	39
	<i>Alkoholi .....</i>	39
	<i>Tupakka .....</i>	40
4.4.	Ympäristövaikutukset	40
4.5.	Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	41
4.6.	Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen.....	41
4.7.	Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	42
5.	Asian valmistelu	42
6.	Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	42
7.	Voimaantulo	43
LAKIEHDOTUKSET		44
	valmisteverotuslain muuttamisesta.....	44
	alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta	47
LIITE		49
RINNAKKAISTEKSTIT		49
	valmisteverotuslain muuttamisesta.....	49
	alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta	53

PERUSTELUT

Johdanto

Suomen alkoholilainsäädännön ja alkoholipolitiikan perustavoitteena on alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Alkoholiveropolitiikan tavoitteena on verotuottojen turvaaminen valtiolle. Alkoholipolitiikan keskeinen keino perustavoitteen saavuttamiseksi on ollut alkoholin saatavuuden rajoittaminen. Saatavuuden rajoittaminen on tapahtunut ennen muuta korkean vero- ja hintapolitiikan, yli 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolin ja alkoholijuomien myynti-ikärajojen sekä alkoholimainonnan ja matkustajien mukanaan tuomien alkoholijuomien määrien säätelyn avulla.

Noudatetusta alkoholipolitiikasta johtuen alkoholijuomien hinnat ovat olleet Suomessa korkeat verrattuna erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopan maiden hintatasoon. Alkoholijuomien suuret hintaerot Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden välillä olisivat saattaneet johtaa tilanteeseen, jossa yksityishenkilöt olisivat hankkineet sanottuja tuotteita halvemman hintatason maista, mikä olisi aiheuttanut ongelmia niin sosiaali- ja terveyspolitiikalle kuin valtiontaloudellekin. Tämän vuoksi Suomi pyysi ja sai liittymissopimuksessaan oikeuden säilyttää matkustajatuomisia koskevat määrälliset rajoitukset sisämarkkinoilla. Poikkeuksen myöntäminen oli mahdollista myös sen vuoksi, että hintatasojen EU:n jäsenvaltioissa kuviteltiin yhtenäistyvän, minkä vuoksi tilanteen arvioitiin korjaantuvan itsestään siirtymäajan kuluessa.

Kun yhdeksän vuotta on kulunut Suomen liittymisestä EU:hun, tilanne ei ole juurikaan muuttunut. Euroopan yhteisössä ei ole päästy yksimielisyyteen alkoholijuomien vähimmäisverotasojen korottamisesta, eikä komissio ole sanottuna aikana antanut yhtäkään ehdotusta verotasojen muuttamiseksi. Jäsenvaltiot, joissa alkoholivero on alhainen, eivät ole nostaneet juurikaan kansallisia verojaan, eivätkä korkean alkoholiverotuksen maat ole alentaneet verotasojaan, joten oletettua verotasojen ja sitä kautta tapahtuvaa vähittäismyyntihintojen yhtenäistymistä ei ole saavu-

tettu. Myöskään Suomi ei ole tehnyt omia kansallisia päätöksiään verojen alentamisesta muutoin kuin viinien ja välituotteiden osalta vuonna 1998.

Kun Suomen on vuoden 2004 alusta poistettava matkustajien mukanaan omaan käyttöönsä muista jäsenvaltioista tuomia alkoholijuomia ja tupakkatuotteita koskevat rajoitukset, on todennäköistä, että yksityishenkilöt ryhtyvät tuomaan alkoholijuomia ja tupakkatuotteita muista jäsenvaltioista selvästi nykyistä suurempia määriä, jos alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden hintojen erot Suomen ja muiden jäsenvaltioiden välillä olisivat edelleen nykyisen suuruiset. On jopa mahdollista, että suomalaiset lähtisivät lähellä sijaitseviin halvemman alkoholin jäsenmaihin, lähinnä Saksaan ja Tanskaan, tarkoituksenaan alkoholijuomien hankkiminen. Kun EU laajenee keväällä 2004 ja kun uusissa Suomea lähellä sijaitsevilla jäsenvaltioissa, erityisesti Virossa, alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden hintatasot ovat selvästi Suomen hintatasoa alhaisemmat, Suomi on viimeistään silloin tilanteessa, jossa alkoholipolitiikan harjoittamisen mahdollisuudet kaventuvat alkoholijuomien vero- ja hintapolitiikan osalta. Kun alkoholijuomien saatavuutta ei enää voida rajoittaa matkustajan mukanaan muista jäsenvaltioista tuomien tuotteiden enimmäismääriä säätelämällä, alkoholipolitiikassa on turvauduttava uusiin keinoihin alkoholin kulutuksen ja alkoholihaittojen rajoittamiseksi. Tässä tilanteessa ei ole esitettävänä hyviä ratkaisuja valtion verotuottojen turvaamiseksi.

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Kansallinen lainsäädäntö

Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden tuonti EU:n alueelta

EU:n toisesta jäsenvaltiosta Suomeen saava yksityishenkilö saa valmisteverotuslain (1469/1994) 18 §:n 1 momentin mukaan tuoda verotta mukanaan omaa käyttöönsä varten yhden litran tislattuja väkeviä alkoholijuo-

mia, joiden alkoholipitoisuus ylittää 22 tilavuusprosenttia, kolme litraa tislattuja väkeviä alkoholijuomia ja viini- tai alkoholipohjaisia aperitiiveja, joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, tai kuohuviinejä tai väkevöityjä viinejä ja viisi litraa hiilihapottomia viinejä sekä 64 litraa olutta. Vastaavat määrät tupakkatuotteiden osalta ovat 300 kappaletta savukkeita tai 150 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 75 kappaletta sikareita tai 400 grammaa piippu- ja savuketupakkaa.

Se, joka tuo alkoholijuomia tai tupakkatuotteita yli edellä mainitun verottoman määrän, on velvollinen suorittamaan ylimenevältä osalta asianomaisen valmisteveron. Alkoholijuomien valmisteveron perusteesta ja määrästä säädetään erikseen alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa (1471/1994), jäljempänä alkoholiverolaki. Tupakkatuotteiden valmisteveron perusteesta ja määrästä säädetään tupakkaverosta annetussa laissa (1470/1994), jäljempänä tupakkaverolaki.

Verolainsäädännössä ei ole ollut tarvetta tarkemmin vetää rajaa yksityisen ja kaupallisen tuonnin välille. Jos henkilö tuo alkoholijuomia tai tupakkatuotteita verottomaksi säädettyjä matkustajatuonnin määriä enemmän, kannetaan tuotteista valmistevero ja, jos kysymys on EU:n ulkopuolelta saapuvasta matkustajasta, lisäksi tulli ja arvonlisävero. Maahan saapuvien yksityishenkilöiden mukanaan tuomat valmisteverotettavat tuotteet on valmisteverotuslain 24 §:n mukaan ilmoitettava verotettavaksi sen mukaan kuin Tullihallitus määrää. Tullihallituksen määräyksen mukaan maahan saapuvan yksityishenkilön, joka on tuonut mukanaan enemmän tuotteita, kuin hänellä on oikeus säännösten mukaan tuoda veroitta omaa käyttöönsä varten, on valmisteverotuksen toimittamiseksi ilmoitettava tuotteet maahantulopaikalla tulliviranomaiselle. Ilmoituksen voi tehdä suullisesti.

Verotettavien tuomien selvittämistä varten henkilön on valittava maahantulopaikalla punainen kaista. Jos henkilöllä ei ole verotettavaksi ilmoitettavia tuotteita, hän valitsee vihreän kaistan saapuessaan yhteisön ulkopuolelta taikka sinisen kaistan saapuessaan toisesta EU-maasta. Henkilön, jolla on hallussaan toiselle kuuluvia matkatavaroita tai

tuomisia, tulee kulkea tarkastuspaikan kautta yhdessä niiden omistajan kanssa. Linja- ja henkilöauton matkustajan tulee kulkea matkatavaroineen ja tuomisineen tarkastuspaikan kautta, jollei matkatavaroita ja tuomisia tarkasteta kulkuneuvossa. Jos vihreän tai sinisen kaistan valinneelta matkustajalta tarkastuksessa löydetään verotettavaa tavaraa, voidaan veroa korottaa sadalla prosentilla valmisteverotuslain 32 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan ja henkilö voi joutua syytöseen tullirikoksesta.

Milloin kysymyksessä ei ole yksityishenkilöiden mukanaan tuomat tuotteet, joihin sovelletaan Tullihallituksen määräyksen mukaista ilmoitus- ja verotusmenettelyä, veron ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään valmisteverotuslain 22 §:ssä. Valmisteverotuslain 22 §:n 2 momentin mukaan muiden verovelvollisten kuin valtuutettujen varastonpitäjien ja rekisteröityjen elinkeinonharjoittajien on annettava veroilmoitus kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Veroilmoituksen kahden arkipäivän antamisaika koskee käytännössä tavallisesti valmisteveron alaisten tuotteiden satunnaisia maahantuoja, eli rekisteröimättömiä elinkeinonharjoittajia. Sanamuotonsa puolesta säännös kuitenkin koskee myös niitä tilanteita, joissa verovelvollisena on valmisteverotuslain 10 §:n 5 momentin perusteella tuotteiden vastaanottaja tai hallussapitäjä, jonka olisi pitänyt kohtuudella tietää, että tuotteita ei ole asianmukaisesti verotettu Suomessa. Kysymyksessä on tällöin yleensä harmailla markkinoilla havaituista tuotteista. Oikeuskäytännön mukaan voi veroilmoituksen antamisella näissä tilanteissa olla merkitystä sen kannalta, katsotaanko tuotteiden hallussapitäjän tai vastaanottajan syyllistyneen veropetokseen.

Veron maksamisajankohdasta säädetään valmisteverotuslain 35 §:ssä. Säännöksen 2 momentin mukaan muiden verovelvollisten kuin valtuutettujen varastonpitäjien ja rekisteröityjen elinkeinonharjoittajien on maksettava valmistevero kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veronmaksamisvelvollisuus on muutoin syntynyt. Vastaavasti kuten veroilmoituksen antamista koskeva säännös, myös veron kym-

menen arkipäivän maksuaika soveltuu sekä satunnaiseen kaupalliseen maahantuontiin, että harmailta markkinoilta tavattuihin tuotteisiin.

Laissa on erikseen yksityiskohtaiset säännökset niistä menettelytavoista, joita sovelletaan silloin, kun maahan tuodaan kaupalliseen tarkoitukseen alkoholijuomia ja tupakatuotteita. Menettelyt vastaavat yhteisön oikeuden vaatimuksia.

Verojen määrät

Alkoholijuomista määräytyvä alkoholivero määräytyy oluen ja etyylialkoholin osalta kultakin etyylialkoholipitoisuuden tilavuusprosentilta. Alkoholiverolain mukaan oluen vero on 28,59 senttiä senttilitralla etyylialkoholia, jos oluen etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia. Vastaava vero on 1,68 senttiä, jos oluen etyylialkoholipitoisuus on yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia. Tuotteista, jotka kuuluvat tullitariffin nimikkeeseen 2208 (väkevät alkoholijuomat) ja joiden etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on yli 1,2 mutta enintään 2,8, kannetaan veroa 1,68 senttiä senttilitralla alkoholia. Jos tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 mutta enintään 10 tilavuusprosenttia, tuotteesta kannettava vero on 44,57 senttiä senttilitralla etyylialkoholia. Milloin tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 10 tilavuusprosenttia, vero on 50,46 senttiä senttilitralla etyylialkoholia.

Viinin ja välituotteiden valmistevero määräytyy puolestaan litralta valmista tuotetta. Viinin veromäärä on jaettu neljään eri ryhmään. Jos viinin etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia, veroa kannetaan 4,54 senttiä litralta valmista tuotetta. Viineillä, joiden etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia, vero on 134,55 senttiä litralta valmista tuotetta. Jos viinin etyylialkoholipitoisuus on yli 5,5 mutta enintään 8,0 tilavuusprosenttia, vero on 185,00 senttiä litralta valmista tuotetta. Yleisimmin kulutetuissa viineissä, joissa etyylialkoholipitoisuus on yli 8,0 tilavuusprosenttia, vero on 235,46 senttiä litralta valmista juomaa. Välituotteiden vero on 428,88 senttiä litralta valmista tuotetta, jos välituotteiden etyylialkoholipitoisuus on yli

1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia. Jos etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia, vero on 706,39 senttiä litralta valmista tuotetta.

Alkoholiverolaissa määritellään erikseen olut, viini, välituote sekä etyylialkoholi. Viinillä tarkoitetaan käymisteitse valmistettua tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa juomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia ja joka ei sisällä lisättyä alkoholia; viininä pidetään lisäksi sellaista käymisteitse valmistettua edellä mainittuihin nimikkeisiin kuuluvaa juomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia ja joka sisältää lisättyä etyylialkoholia. Viinin määritelmässä ei ole asetettu viinin etyylialkoholipitoisuuden ylärajaa.

Lisäksi alkoholijuomia sisältävistä vähittäismyyntipäällyksistä kannetaan kansallista valmisteveroa alkoholijuomaveron lisäverona. Veron määrä on 67 senttiä litralta. Jos verovelvollinen esittää selvityksen siitä, että vähittäismyyntipäällys kuuluu ympäristöministeriön hyväksymään, panttiin perustuvaan päällysten kierrätysjärjestelmään, lisäveroa ei ole suoritettava, jos vähittäismyyntipäällys on uudelleen täytettävä. Vastaavasti lisäveroa on 16 senttiä litralta, jos vähittäismyyntipäällys on raaka-aineena hyödynnettävä. Matkustajien mukanaan tuomien alkoholijuomien vähittäismyyntipäällykset eivät kuulu ympäristöministeriön hyväksymiin juomapakkauksjärjestelmiin eikä päällyksistä tarvitse muutoinkaan maksaa lisäveroa.

Tupakkaverolain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 15,13 euroa 1 000 kappaletta kohti sekä lisäksi arvoon perustuvaa veroa 50 prosenttia vähittäismyyntihinnasta laskettuna. Sikareista ja pikkusikareista vero on 22 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 3,62 euroa kilolta sekä lisäksi 48 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta tupakasta kannetaan veroa niinkään 3,62 euroa kilolta ja lisäksi 50 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Tupakkaveroa kannetaan kansallisesti myös savukepaperista sekä muista tupakkaa sisältävistä tuotteista. Näiden tuotteiden vero on 60 prosenttia tuotteen vähittäismyyntihinnasta.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan yksityishenkilön mukanaan omaan käyttöön tuomista alkoholijuomista tai tupakkatuotteista ei Suomessa kanneta veroa, koska yksityishenkilön toisesta jäsenvaltiosta ostamasta ja mukanaan tuomasta tavarasta arvonlisävero maksetaan ostomaahan sisämarkkinaperiaatteiden mukaisesti.

Tuonti EU:n ulkopuolelta

Yhteisön ulkopuolelta Suomeen tuleva henkilö saa valmisteverotuslain 19 §:n mukaan tuoda verotta mukanaan yhden litran tislattuja, väkeviä alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus ylittää 22 tilavuusprosenttia, tai kaksi litraa tislattuja, väkeviä alkoholijuomia ja viini- tai alkoholipohjaisia aperitiiveja, tafiaa, sakea tai vastaavia juomia, joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, kuohuviinejä, väkevöityjä viinejä sekä kaksi litraa hiilihapottomia viinejä ja lisäksi 16 litraa olutta. Näiden määrien ylimenevältä osalta on suoritettava asianomainen valmistevero. Matkustajaan, joka saapuu yhteisön alueelle kolmansista maista, sovelletaan tullin osalta yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 918/83, jäljempänä tullittomuusasetus, joka sellaisenaan on Suomessa sovellettavaa oikeutta. Tullittoman tuonnin määrät ovat samat kuin valmisteverojen osalta valmisteverotuslain 19 §:ssä. Matkustajien mukanaan tuomien alkoholijuomien tullittomuudesta säädetään lisäksi tullilain (1466/1994) 9 a §:ssä. Sen mukaan matkustaja saa tuoda mukanaan olutta maahan tullitta enintään 16 litraa. Lisäksi oluen arvo sisällytetään yleiseen 175 euron arvoon, jonka arvosta matkustaja on oikeutettu tuomaan mukanaan maahan tavaroita veroja maksamatta.

Tupakkatuotteita matkustaja saa tuoda mukanaan yhteisön ulkopuolelta verotta omaan käyttöönsä 200 kappaletta savukkeita tai 100 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 50 kappaletta sikareita tai 250 grammaa piippu- ja savuketupakkaa. Savukepaperin yksityistuonti katsotaan niinkään maahantuonnissa sanottuun 175 euron arvoon sisältyväksi. Arvonlisäveron osalta vastaavat säännökset sisältyvät ar-

vonlisäverolain 95 §:ään.

Lisäksi alkoholilain (1143/1994) 10 §:n nojalla asetuksella voidaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden suojelemiseksi rajoittaa Euroopan talousalueen ulkopuolelta saapuvien henkilöiden oikeutta tuoda omaa tarvetta varten alkoholijuomia kestoltaan lyhyiden matkojen osalta. Alkoholijuomista ja väkiviinasta annetun asetuksen (1344/1994) 8 §:n mukaan Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 20 tuntia, ei saa tuoda maahan alkoholijuomia. Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka muu kuin kauttakulkuun liittyvä oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta, ei saa tuoda maahan alkoholijuomia.

Yhteisöainsäädäntö

Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden tuonti

Sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan perustamissopimuksen määräysten mukaisesti. Yhteisön oikeuden sisämarkkinoita koskevien periaatteiden mukaisesti yksityishenkilöllä on oikeus tuoda jäsenvaltiosta toiseen rajoituksetta valmisteveron alaisia tuotteita edellyttäen, että hän on hankkinut tuotteet omaan käyttöönsä ja että hän kuljettaa tuotteet mukanaan. Tuotteiden valmisteverot kannetaan siinä jäsenvaltiossa, josta tuotteet on hankittu verollisina, eikä uutta veroa saa kantaa määrämaassa. Tämä ilmenee valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnan osalta annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY, jäljempänä järjestelmädirektiivi, 8 artiklasta. Samaa periaatetta sovelletaan myös arvonlisäverotuksessa.

Järjestelmädirektiivin mukaan kaupallisesa tarkoituksessa liikkuvien tuotteiden valmistevero kannetaan pääsääntöisesti tavarantoimittajan maassa siinä vaiheessa, kun tuotteet luovutetaan kulutukseen. Tuot-

teet liikkuvat pääsääntöisesti verottomien varastojen välillä niin kutsutussa väliaikaisessa verottomuusjärjestelmässä. Järjestelmässä ovat mukana kunkin jäsenvaltion hyväksymät valtuutetut varastonpitäjät, rekisteröidyt ja rekisteröimättömät elinkeinonharjoittajat. Verottomia siirtoja varten on luotu valvontajärjestelmä, joka perustuu lähetyksistä etukäteen tehtäviin ilmoituksiin, vakuuksien asettamiseen, tuotteiden mukana seuraavaan saateasiakirjaan sekä jäsenvaltioiden viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon.

Milloin yhdessä jäsenvaltiossa verotettuja alkoholijuomia tai tupakkatuotteita toimitetaan tai pidetään hallussa toisessa jäsenvaltiossa kaupallisessa tarkoituksessa, ne on aina verotettava tässä toisessa jäsenvaltiossa uudelleen järjestelmädirektiivin 7 artiklan mukaisesti. Tällöin tuotteiden liikkumiseen vaaditaan yksinkertaistettu saateasiakirja, ja määräjäsenvaltion viranomaisille on toimitettava etukäteistieto tuotteiden saapumisesta sekä asetettava vakuus valmisteverojen maksamisen varmistamiseksi. Järjestelmädirektiivi sisältää myös kaukomyyntiä koskevat säännökset. Kun myyjä tai joku tämän puolesta lähettää tai kuljettaa tuotteet suoraan tai muutoin toiseen jäsenvaltioon muulle kuin edellä mainituille verovelvollisille, myyjä tai jälkimmäiseen jäsenvaltioon asetettu verodustaja on verovastuussa tuotteista.

Järjestelmädirektiivissä ei ole säännöksiä sellaista tilannetta varten, jossa yksityishenkilö hankkii oleskelujäsenvaltiosta verollisia tuotteita käyttäkseen ne toisessa jäsenvaltiossa kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen. Järjestelmädirektiivin johdanto-osan seitsemännessä kappaleessa todetaan kuitenkin, että sen toteamiseksi, ettei valmisteveron alaisen tuotteiden hallussapito liity henkilökohdaisiin vaan kaupallisiin tarkoituksiin, jäsenvaltioiden on otettava huomioon tietyt perusteet. Järjestelmädirektiivin 9 artiklassa luetaan ne seikat, joita tulee ottaa huomioon arvioitaessa sitä, ovatko tuotteet yksityishenkilön omaan käyttöön, jolloin ne ovat verottomia, vai onko niillä kaupallinen luonne, jolloin ne ovat aina veronalaisia. Suorittaessaan sanotunlaista arviointia jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon tuotteiden haltijan kaupallisen aseman ja hallussapidon syyt, tuotteiden sijaintipaikan ja tarvittaessa käytetyn kuljetus-

tavan, tuotteisiin liittyvät asiakirjat, tuotteiden luonteen ja tuotteiden määrän.

Tuotteiden määrien osalta yksinomaan näyttöä varten jäsenvaltiot voivat vahvistaa ohjetasoja. Ohjetasot on asetettava väkevien alkoholijuomien osalta vähintään 10 litraan, välituotteiden osalta vähintään 20 litraan, viinien osalta vähintään 90 litraan (joista enintään 60 litraa voi olla kuohuviinejä) ja oluiden osalta vähintään 110 litraan. Tupakkatuotteiden osalta edellä tarkoitetut vähimmäismäärät ovat vähintään 800 kappaletta savukkeita tai 400 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 200 kappaletta sikareita tai 1,0 kilogrammaa piippu- ja savuketupakkaa. Näitä ohjetasoja ei saa pitää matkustajatuomisten sallittuina yksityistuonnin kiintiönä, vaan niiden avulla voidaan ainoastaan saada näyttöä siitä, onko kysymyksessä yksityinen vai kaupallinen tuonti.

Matkustajaan, joka saapuu yhteisön alueelle kolmansista maista, sovelletaan tullittomuusasetusta tullin osalta sekä valmisteveron osalta kansainvälisessä matkustajaliikenteessä tapahtuvassa maahan-tuonnissa kannettaviin liikevaihto- ja valmisteveroihin liittyviä vapautuksia koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhdenmukaistamisesta annettua neuvoston direktiiviä 69/169/ETY, jäljempänä matkustajatuontidirektiivi. Oluen osalta ei kummasakaan säädöksessä ole määrällistä tuonnin rajoitusta, vaan oluen matkustajatuontiin kolmansista maista sovelletaan yleistä 175 euron tullittoman ja verottoman tuonnin arvorajaa.

Alkoholijuomiin ja tupakkatuotteisiin sovellettavat direktiivit ja minimiverotaset

Yhteisön oikeudessa alkoholijuomiin ja tupakkatuotteisiin sovellettava valmistevero on yhtenäistetty neuvoston direktiivein. Alkoholijuomiin sovelletaan alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta annettua neuvoston direktiiviä 92/83/ETY, jäljempänä verorakennedirektiivi sekä alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen määrien lähentämisestä annettua neuvoston direktiiviä 92/84/ETY, jäljempänä verotasodirektiivi. Tupakkatuotteiden osalta sovelletaan savukkeiden verojen

lähentämisestä annettua neuvoston direktiiviä 92/79/ETY, muun valmistetun tupakan kuin savukkeiden verojen lähentämisestä annettua neuvoston direktiiviä 92/80/ETY sekä muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtoverosta annettua neuvoston direktiiviä 95/59/ETY. Sanottuja tupakkatuotteita koskevia direktiivejä on muutettu neuvoston direktiivillä 1999/81/EY ja sittemmin vielä neuvoston direktiivillä 2002/10/EY.

Jäsenvaltiot voivat kansallisessa lainsäädännössään säätää verotonsa omista poliittisista lähtökohdistaan vapaasti, kunhan ne noudattavat yllä mainituissa direktiiveissä alkoholijuomille ja tupakkatuotteille säädettyjä minimiverotasoja sekä muita verotukseen ja sen rakenteeseen liittyviä yhteisön oikeuden säännöksiä. Lisäksi on noudatettava perustamissopimuksen kaikkia määräyksiä.

Alkoholijuomat

Verotasodirektiivin mukaan etyylialkoholin valmisteveron vähimmäismäärä on 550 euroa hehtolitralta puhdasta alkoholia. Välituotteille säädetty valmisteveron vähimmäisveromäärä on 45 euroa hehtolitralta tuotetta. Viinin vastaava vähimmäisvero niin kuohumattomalle viinille kuin kuohuviinillekin on 0 euroa hehtolitralta tuotetta. Oluen valmisteveron vähimmäismäärä on vaihtoehtoisesti joko 0,748 euroa lopputuotteen hehtolitralta platoastetta kohti tai 1,87 euroa lopputuotteen hehtolitralta alkoholiprosenttia kohti. Direktiivissä on säädetty tarkoin, missä tilanteissa veroon voidaan tehdä porrastuksia tai säätää täydellisiä tai osittaisia verovapautuksia.

Jäsenvaltiot voivat soveltaa alennettua

valmisteveron määrää välituotteisiin, joiden todellinen alkoholipitoisuus on enintään 15 tilavuusprosenttia. Tällöin jäsenvaltion on pidettävä huolta siitä, että alennettu valmisteveron määrä ei saa olla enempää kuin 40 prosenttia tavanomaista kansallista valmisteveron määrää alhaisempi ja että alennettu valmistevero ei saa olla alhaisempi kuin viinin tavanomainen kansallinen valmisteveron määrä.

Verotasodirektiivissä ei sinänsä vaadita, että jäsenvaltioiden tulisi asettaa eri tuotteille verot siten, että kutakin etyylialkoholiprosenttia verotettaisiin yhtäläisin perustein. Kansallisia verotasoja säädettäessä on kuitenkin otettava huomioon perustamissopimuksen 90 artiklan määräykset. Jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Jäsenvaltiot eivät liioin saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa. Artiklan 90 säännös on merkittävä viinin ja oluen verotasojen suhteen, koska sanottujen tuotteiden on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamien ratkaisujen perusteella (asiat C-170/78 komissio vs Yhdistynyt kuningaskunta ja C-166/98 Socridis) katsottu olevan toisiaan korvaavia tuotteita. Näin on erityisesti pöytäviinin ja oluen suhteen. Sanotusta 90 artiklasta on siten katsottu seuraavan, että viinin veroa ei saa asettaa korkeammaksi kuin oluen vastaavaa veroa tilanteessa, jossa jäsenvaltio itse tuottaa vain olutta, mutta tuo maahan viiniä.

Alla olevassa taulukossa on EU:n nykyisten ja uusien jäsenvaltioiden sekä eräiden muiden maiden valmisteveromäärät.

Alkoholiverotus nykyisissä ja tulevissa EU:n jäsenvaltioissa sekä eräissä muissa maissa helmikuussa 2003, euroa litralta puhdasta alkoholia*

Maa	Väkevät alkoholijuomat	Välituotteet	Viini	Olut
EU:n minimivero	5,50	2,50	0,00	1,87**
Romania	1,08	2,30	0,55	1,25
Kypros	2,08	0,00	0,00	4,41
Bulgaria	2,57	1,03	1,40	0,67
Slovakia	6,00	3,20	0,00	1,80
Italia	6,45	2,75	0,00	3,50
Slovenia	7,31	3,66	0,00	7,21
Unkari	6,86	2,63	0,19	3,75
Espanja	7,40	2,75	0,00	1,77
Tšekin tasavalta	7,70	7,70	0,00	1,77
Portugali	8,81	2,85	0,00	3,04
Latvia	9,24	6,53	4,58	2,15
Liettua	9,27	5,95	3,95	2,03
Viro	9,27	5,68	6,04	3,52
Kreikka	9,45	2,60	0,00	2,83
Itävalta	10,00	4,06	0,00	5,20
Luxemburg	10,41	3,72	0,00	1,98
Puola	10,78	1,65	3,03	4,20
Saksa	13,03	8,50	0,00	1,97
Ranska	14,50	11,86	0,31	2,60
Belgia	16,61	5,51	4,28	4,28
Alankomaat	17,75	5,70	5,37	5,02
Sveitsi	19,90	9,95	0,00	3,40
Malta	24,22	2,69	0,00	1,94
Iso-Britannia	31,16	18,22	22,36	18,94
Turkki	34,45	10,55	11,51	12,66
Tanska	37,03	7,89	8,63	9,31
Irlanti	39,25	22,01	24,82	19,87
Suomi	50,46	39,24	21,41	28,59
Ruotsi	55,05	27,55	22,04	16,14
Norja	74,37	48,53	48,53	48,53
Islanti	77,79	62,09	49,39	37,96

* Laskelmat perustuvat seuraaviin oluen, viinien ja välituotteiden alkoholipitoisuuksiin: olut 5 tilavuus-prosenttia, viini 11 tilavuusprosenttia ja välituotteet 18 tilavuusprosenttia.

** EU:n minimivero oluelle on joko 1.87 euroa hehtolitralta ja tilavuusprosenttia kohti tai 0.748 euroa hehtolitralta ja Platoastetta kohti.

Yhteisön oikeudessa tehdään toisaalta ero rypäleistä valmistetun viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien kuten esimerkiksi hedelmistä ja marjoista valmistettujen alkoholijuomien välillä ja toisaalta molempiin ryhmiin kuuluvien kuohumattomien ja kuohuvien alkoholijuomien välillä. Viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien verot on asetettava samansuuruisik-

si, kun taas kuohuvien ja kuohumattomien tuotteiden verotukseen voi tehdä eroja, vaikkakin kumpaisenkin minimiverotaso on nol-la. Tuotteiden määrittelyllä on merkitystä verotuksen toimittamiseen.

Viiniksi verorakennedirektiivissä katsotaan sellainen käymisteitse valmistettu tuote, joka kuuluu tullitariffin nimikkeeseen 2204 tai 2205 ja jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2

mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja joka ei sisällä lisättyä etyylialkoholia. Viiniksi katsotaan myös yli 15 mutta enintään 18 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä tuote, jos se on valmistettu ilman väkevöintiä (esimerkiksi tiivistetyn rypäleen puristemehun tai sokerin lisäystä) eikä se sisällä lisättyä etyylialkoholia.

Muulla käymisteitse valmistetulla alkoholijuomalla tarkoitetaan, olutta ja edellä mainittua viiniä lukuun ottamatta, tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvia tuotteita, joiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja jotka eivät sisällä lisättyä etyylialkoholia. Sanotunlaisista kuohumattomista tuotteista pidetään muina käymisteitse valmistettuina tuotteina myös sellaisia tuotteita, joiden todellinen alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 10 tilavuusprosenttia. Näihin tuotteisiin siis saa lisätä etyylialkoholia. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että sanotunlaisista tuotteista yli 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät kuohumattomat tuotteet voidaan katsoa verotuksellisesti välituotteiksi. Vastaavasti kuohuviiniin muihin käymisteitse valmistettuihin alkoholijuomiin, joiden todellinen alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 13 tilavuusprosenttia, voi lisätä etyylialkoholia. Jäsenvaltiot voivat tällöinkin säätää, että tuotteet katsotaan välituotteiksi, jos niiden todellinen alkoholipitoisuus on yli 8,5 tilavuusprosenttia ja jos ne eivät ole valmistettu pelkästään käymisteitse.

Tuotteet, jotka on valmistettu käymisteitse ja jotka eivät täytä oluen tai edellä mainittua viinin tai muiden käymisteitse valmistettujen tuotteiden määritelmää, katsotaan verotuksellisesti välituotteiksi, jolloin niitä verotetaan ankarammin kuin viiniä tai muita käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia.

Alkoholiverodirektiivin 26 artiklan mukaan viittaukset yhdistetyn nimikkeistön koodeihin kohdistuvat siihen yhdistettyyn nimikkeistöön, joka on voimassa sanotun direktiivin antamisen ajankohtana eli 19 päivänä lokakuuta 1992.

Tupakkatuotteet

Yhteisön oikeudessa savukkeet, sikarit ja pikkusikarit, savukkeiksi käärittävä hienoksi

leikattu tupakka sekä muu piippu- ja savuketupakka kuuluvat yhdenmukaistetun valmisteverolainsäädännön piiriin. Savukepaperi tai muut tupakkaa sisältävät tuotteet eivät kuulu yhteisön lainsäädännön alaisuuteen. Niistä on kuitenkin mahdollista kantaa kansallista valmisteveroa.

Savukkeiden osalta kaikkien jäsenvaltioiden on sovellettava sekä paljouden että arvon perusteella kannettavaa yleistä vähimmäisvalmisteveroa, jonka vähimmäisvaikutus on asetettava 57 prosentin tasolle tuotteen vähittäismyyntihinnasta kaikki verot mukaan luetuina. Paljouden perusteella kannettava veronosa ei saa olla pienempi kuin 5 eikä suurempi kuin 55 prosenttia savukkeista kannettavasta kokonaisveromäärästä, joka koostuu valmisteveron ja arvonlisäveron yhteismäärästä. Savukkeiden veron tulee samanaikaisesti olla lisäksi vähintään 60 euroa tuhatta kysytyimmän hintaluokan savuketta kohti.

Niiden jäsenvaltioiden, jotka kantavat vähintään 95 euron yleistä vähimmäisvalmisteveroa tuhatta kysytyimmän hintaluokan savuketta kohti, ei tarvitse noudattaa vaatimusta veron 57 prosentin vähimmäisvaikutuksesta.

Savukkeiden osalta jäsenvaltiot voivat lisäksi kantaa kysytyimpään hintaluokkaan kuuluvien savukkeiden vähittäismyyntihintaa alemmalla hinnalla myydyistä savukkeista minimivalmisteveron sillä edellytyksellä, että tämä valmistevero ei ylitä kysytyimmän hintaluokan savukkeista kannetun valmisteveron määrää. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä halpahintaisten savukkeiden markkinoille-tulo.

Savukkeiden matkustajatuonti painottuu yleensä kansainvälisiin premium-tuotemerkkeihin. Alla olevassa taulukossa on verrattu 20 kappaleen savukerasian hintaa euroissa EU:n nykyisissä ja tulevaisuudessa jäsenvaltioissa siten, että vertailuhinnaksi uusien jäsenmaiden osalta on valittu kysytyimmän premiumtuotteen hinta ja vanhojen jäsenmaiden osalta suosituin hintaluokka. Hintatiedot ovat vuodelta 2003. Useimmissa maissa myydään taulukossa olevia hintoja alhaisemmalla hinnalla savukkeita.

Savukkeiden hinnat euroina 20 kappaleen savukerasialta EU:n nykyisissä ja uusissa jäsenvaltioissa vuonna 2003

Iso-Britannia	6,91
Irlanti	5,81
Tanska	4,51
Ruotsi	4,11
Suomi	4,00
Ranska	3,90
Belgia	3,36
Saksa	3,16
Itävalta	3,00
Malta	2,99
Alankomaat	2,92
Kreikka	2,65
Luxemburg	2,48
Italia	2,30
Portugali	2,10
Kypros	2,02
Espanja	1,95
Slovenia	1,95
Unkari	1,89
Tšekin tasavalta	1,68
Puola	1,49
Slovakia	1,45
Viro	1,41
Liettua	1,29
Latvia	1,28

Suomen saamat poikkeukset alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden matkustajatuonnissa

Liittyessään EU:hun Suomi sai oikeuden rajoittaa matkustajien toisesta jäsenvaltiosta verolliseen hintaan hankkimien ja mukanaan tuomien alkoholijuomien, mukaan luettuna olut, ja tupakkatuotteiden määriä, joista ei Suomessa tarvitse uudelleen maksaa valmisteveroa. Poikkeus on kirjattu Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen (SopS 103/1994) liitteeseen XV (IX verotus, 3 kohta). Sen mukaan matkustajien mukanaan tuomat alkoholijuomia koskevat määrät, joista ei Suomessa tarvitse maksaa uudelleen veroja, ovat yksi litra tislattuja väkeviä alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus on enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia tai kolme litraa tislattuja väkeviä alkoholijuomia ja viini- tai alkoholipohjaisia aperitiiveja, joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, kuohuviinejä tai väkeviöi-

tyjä viinejä sekä viisi litraa hiilihapottomia viinejä ja 15 litraa olutta. Tupakkatuotteita koskevat määrät ovat 300 savuketta tai 150 pikkusikaria (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 75 sikaria tai 400 grammaa piippuja savuketupakkaa. Liittymissopimuksessa määrälliset rajoitukset koskevat vain valmisteverotusta. Samalla Suomi sai oikeuden verottaa sanottujen määrien ylimenevän matkustajatuonnin.

Lisäksi Suomen oli varmistettava, että oluen tuontia kolmansista maista ei sallita edellytyksin, jotka ovat suotuisimmat kuin vastaavalle tuonnille muista jäsenvaltioista asetetut edellytykset. Tätä kytkentää tulkittiin siten, että matkustajien mukanaan tuoman verottoman oluen määrän tuli olla samansuuruisen kolmansista maista kuin toisista jäsenvaltioista tuotuna. Siten aina kun oluen matkustajatuontimäärää olisi korotettu toisista jäsenvaltioista, olisi samalla sallittava vastaava tuontimäärä myös kolmansista maista tulevien matkustajien mukana.

Suomelle myönnetyn poikkeuksen tarkoituksena oli välttää se, että vuoden 1994 loppuun asti sovellettujen rajoitusten välitön ja täydellinen poistaminen olisi johtanut tavara-vaihdon ja tulojen sellaiseen uudelleen suuntautumiseen, joka ei olisi hyväksyttävissä, tai kilpailun vääristymiseen maassa, jossa näihin tuotteisiin on perinteisesti sovellettu korkeita valmisteverotasoja.

Edellä mainittu poikkeus päättyi 31 päivänä joulukuuta 1996. Poikkeuksen voimassaoloa jatkettiin sosiaalisista, terveydellisistä sekä valtiontaloudellisista syistä johtuen järjestelmädirektiivin muuttamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 96/99/EY, jäljempänä järjestelmädirektiivin muutosdirektiivi. Poikkeuksesta luopuminen olisi aiheuttanut suurempia ongelmia kuin jäsenyyden alkuvaiheessa osattiin ennakoida, kun otetaan huomioon, että 31 päivänä joulukuuta 1996 sovelletut yhteisön valmisteverojen vähimmäisverotasot olivat alunperin ennakoituja alemmat. Sosiaali- ja terveystaloudellisesti sekä valtiontaloudellisesti kielteisten vaikutusten estämiseksi Suomi sai edelleen oikeuden rajoittaa matkustajien toisesta jäsenvaltiosta verollisina hankkimien ja mukanaan tuomien tupakkatuotteiden ja alkoholijuomien määriä siten, että tuotteista ei tarvitse uudelleen

maksaa veroa määrämaassa. Lisäksi Suomi sai oikeuden suorittaa tarvittavia tarkastuksia sanottujen tuotteiden osalta. Järjestelmädirektiivin muutosdirektiivin mukaan Suomen tulee asteittain laajentaa sallittuja verottomia määriä, kunnes rajoitukset on lopulta vuoden 2004 alusta kokonaan poistettava.

EU-jäsenyyden vuoksi Suomi joutui vuoden 1995 alusta korottamaan matkustajien mukanaan tuoman verottoman oluen määrän kahdesta viiteentoista litraan. Lähes samanaikaisesti kumottiin sosiaali- ja terveysministeriön tuore päätös (3/95) alkoholijuomien tuonnin rajoittamisesta eräissä tapauksissa, koska päätöksen katsottiin olevan yhteisön oikeuden vastainen. Tässä yhteydessä luovuttiin vaatimuksesta, että Suomessa asuvan henkilön kolmansiin maihin tekemän ulkomaanmatkan tuli kestää vähintään 20 tuntia, jotta matkustaja sai tuoda mukanaan maahan veroitta alkoholijuomia. Samalla poistettiin myös säännös, jonka mukaan Suomen ulkopuolella asuva henkilö, joka saapui Pohjoismaiden tai jäsenvaltioiden ulkopuolelta, ei saanut tuoda maahan alkoholijuomia, jos oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta. Rajoitukset eivät koskeneet lentomatkustajaa.

Näiden toimenpiteiden seurauksena maahan syntyi niin sanottu olut- ja viinaralli sekä niin sanotut punaiset torit, jotka puolestaan lisäsivät alkoholin kulutusta erityisesti itäisessä ja eteläisessä Suomessa. Lisääntynyt kulutus näkyi välittömästi muun muassa yleisessä järjestyksessä ja turvallisuudessa sekä sosiaali- ja terveysongelmissa kuten myös kotimaisen kaupan toimintaedellytyksissä ja verotuohtojen vähenemisessä. Tilanteen korjaamiseksi alkoholilain 10 §:ää (287/1996) muutettiin toukokuun alussa 1996 siten, että asetuksella voidaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden suojelemiseksi rajoittaa Suomeen saapuvien henkilöiden oikeutta tuoda omaa tarvettaan varten maahan alkoholijuomia, kun kysymys oli kestoaltaan lyhyistä matkoista. Laki antoi mahdollisuuden rajoittaa sekä ulkomailla että Suomessa asuvien henkilöiden tuontia omaan kulutukseen tai lahjaksi.

Toukokuun alussa 1996 alkoholijuomista ja väkiviinasta annetun asetuksen 8 §:n muuttamisella otettiin uudelleen käyttöön kolman-

sista maista saapuvia matkustajia koskevat aikarajat, joilla pyrittiin estämään lyhyiltä ulkomaanmatkoilta saapuvien matkustajien alkoholijuomien tuontia. Suomessa asuvan henkilön Euroopan talousalueen ulkopuolelle tekemän ulkomaanmatkan tulee kestää vähintään 20 tuntia, jotta matkustaja saa tuoda maahan alkoholijuomia. Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö ei saa tuoda alkoholijuomia Suomeen, jos oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta. Säännökset ovat aikaisempia tiukemmat siten, että matkustajilla ei ole oikeutta tuoda maahan alkoholijuomia edes maksamalla veroa, jos aikarajat eivät täyty. Kysymystä siitä, oliko sanottu lainsäädäntötoimi yhteisön oikeuden mukainen, käsiteltiin Suomessa laajasti.

Erään oikeustapauksen seurauksena asia vietiin EY:n tuomioistuimeen. EY:n tuomioistuin totesi 15 päivänä kesäkuuta 1999 antamassaan tuomiossa (asia C-394/97 Sami Heinonen), että tullittomuusasetus ja matkustajatuontidirektiivi eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa julkisen moraalin, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi kielletään kolmansista maista tulevia matkustajia tuomasta maahan tiettyjä tavaroita tai rajoitetaan tällaisten tuontia. Sanotut yhteisön säädökset eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa alkoholin käytöstä yleiselle järjestykselle aiheutuvien häiriöiden estämiseksi rajoitetaan matkan keston perusteella kolmansista maista tulevien matkustajien oikeutta tuoda maahan alkoholijuomia. Näin ollen Suomen soveltamia aikarajoja alkoholin tuonnin rajoittamiseksi voidaan edelleenkin soveltaa matkustajiin, jotka saapuvat kolmansista maista.

Edellä mainitun olut- ja viinarallin ongelmien vähentämiseksi Suomi lähetti kesäkuussa 1996 komissiolle erillisen hakemuksen matkustajien verottoman oluen tuonnin määrälliseksi rajoittamiseksi kolmansista maista. Lisäksi esityksessä haluttiin poistaa se kytkeä, joka liittymissopimuksessa oli asetettu oluen tuonnille kolmansista maista ja toisista jäsenvaltioista. Direktiivien 69/169/ETY ja 92/12/ETY muuttamisesta väliaikaisten määrällisten rajoitusten osalta tuottaessa olutta Suomeen annetun neuvoston di-

rektiivin 2000/47/EY, jäljempänä olutdirektiivi, sekä asetuksen (ETY) N:o 918/83 muuttamisesta väliaikaiseksi poikkeukseksi tuotaessa tullitta olutta Suomeen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1671/2000 mukaan Suomella on oikeus soveltaa vuoden 2005 loppuun saakka oluen tuontiin muista maista kuin jäsenvaltioista vähintään kuuden litran määrällistä rajoitusta. Suomelle katsottiin aiheelliseksi antaa oikeus rajoittaa oluen tuontia siten, että poikkeus voi jatkua vielä kaksi vuotta sen jälkeen, kun sisämarkkinoiden siirtymäaika umpeutuu vuoden 2003 loppuun.

Korvauksena siitä, että Suomi sai oikeuden rajoittaa verottoman oluen tuontia muista maista kuin jäsenvaltioista saapuvien matkustajien osalta, olutdirektiivissä edellytetään, että Suomen tulee vastaavasti laajentaa matkustajan toisesta jäsenvaltiosta mukanaan tuoman oluen määrää asteittain vuoden 2003 loppuun mennessä, jolloin siirrytään soveltamaan yhteisön oikeuden säännöksiä. Olutdirektiivin mukaan Suomen on nostettava oluen verottoman matkustajatuonnin määrällisiä rajoituksia toisesta jäsenvaltiosta saapuvan matkustajan osalta vähintään 24 litraan samanaikaisesti, kun kansallisesti saatetaan voimaan muista kuin jäsenvaltioista saapuvien matkustajien mukanaan tuoman verottoman oluen määrällinen rajoitus eli 1 päivänä marraskuuta 2000. Tämän lisäksi toisesta jäsenvaltiosta saapuvan matkustajan mukanaan tuoman oluen määrällisen rajoituksen on oltava vähintään 32 litraa 1 päivästä tammikuuta 2001 ja vähintään 64 litraa 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen siten, että oluesta ei tarvitse maksaa Suomessa uudelleen veroja.

Siirtymäaikana tehdyt kansalliset lainsäädäntömuutokset

Suomen EU-jäsenyyden aikana ensimmäinen muutos matkustajatuomisten määrissä tehtiin 1 päivänä tammikuuta 1998 voimaan tulleella valmisteverotuslain 18 §:n muuttamisesta annetulla lailla (1027/1997). Tuolloin säädettiin, että toisesta jäsenvaltiosta saapuva yksityishenkilö saa tuoda maahan verotta mukanaan samanaikaisesti yhden litran väkevää alkoholiuomaa ja lisäksi kolme litraa välituotteita. Aikaisemmin sanotut

määrät olivat vaihtoehtoisia. Samassa yhteydessä viinin ja välituotteiden valmisteveroja alennettiin keskimäärin 17 prosentilla.

Samanaikaisesti kun valmisteverotuslakia muutettiin sen vuoksi, että verovapaa myynti jäsenvaltioiden välillä liikennöivillä aluksilla päättyi 30 päivänä kesäkuuta 1999, laajennettiin kolmansista maista saapuvan matkustajan verotonta tuontioikeutta siten, että sisämarkkinaperiaate otettiin huomioon laissa. Käytännössä tämä tarkoitti, että jos kolmannesta maasta saapuva matkustaja voi osoittaa hankkineensa verollisena alkoholiuomia tai tupakkatuotteita toisesta jäsenvaltiosta, hän saa tuoda ne mukanaan valmisteverotuslain 18 §:ssä säädetyin edellytyksin, vaikka hän tuo mukanaan myös verottomat kolmannen maan tuomiset lain 19 §:n mukaisesti.

Valmisteverotuslain 19 §:ää, arvonlisäverolain 95 §:ää sekä tullilain 9 a §:ää muutettiin marraskuun 1 päivänä 2000 voimaan tulleilla laeilla siten, että matkustaja, joka saapuu muista maista kuin unionin jäsenvaltioista, saa tuoda omaan käyttöönsä verottomasti ja tullittomasti olutta 16 litraa aiemman 15 litran sijaan. Samaa tuontirajoitusta sovelletaan Ahvenanmaan liikenteessä. Oluen arvon katsottiin lisäksi sisältyvän yleiseen 175 euron (silloisen 1 100 markan) arvoon, jolla matkustaja saa tuoda maahan verotta tavaroita. Samasta ajankohdasta lähtien lakia muutettiin lisäksi siten, että matkustaja, joka saapuu toisesta jäsenvaltiosta, saa tuoda mukanaan omaan käyttöönsä olutta 32 litraa maksamatta täällä uudelleen veroja.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta oli 29 päivänä toukokuuta 2001 sitä mieltä, että niitä matkustajien toisista jäsenvaltioista mukanaan tuomien alkoholiuomien määriä, joista ei tarvitse uudelleen maksaa valmisteveroa Suomessa, tulee korottaa vuoden 2003 alusta. Valtiontaloudellisten syiden vuoksi hallitus esitti kuitenkin korotettavaksi vuoden 2003 alusta vain olutmäärää 64 litraksi. Tätä koskeva muutos toteutettiin toisella valmisteverotuslain 18 §:n muuttamisesta annetulla lailla (1020/2002). Matkustajatuomisia koskevien muutosten yhteydessä ei oluen verotasoa muutettu.

Tupakkatuotteiden verotasoa on valtionaloudellisista sekä kansanterveydellisistä syistä lievästi korotettu siirtymäaikana. Savuk-

keiden yksikköveroa, sikareiden, savukepaperin sekä muun tupakkaa sisältävän tuotteen arvoperusteista veroa on korotettu vuoden 1996 alusta. Tämän lisäksi vuoden 2000 alusta korotettiin piippu- ja savuketupakan sekä savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan yksikköveroa.

1.2. Käytäntö

Alkoholin kulutus Suomessa

Vuoden 1968 alkoholilain ja keskiolutlain voimaantulon yhteydessä alkoholin asukasta kohti laskettu kokonaiskulutus (tilastoitu ja tilastoimaton kulutus) kohosi Suomessa noin kolmesta litrasta absoluuttista alkoholia vuonna 1968 noin seitsemään litraan vuonna 1974. Alkoholin kulutus lisääntyi 1980-luvulla erityisesti vuosikymmenen jälkimmäisellä puoliskolla. Keskioluen kulutus kasvoi 1990-luvun lamavuosina erittäin voimakkaasti, vaikka talouslama pudotti asukasta kohti lasketun alkoholin kulutuksen vuoden 1990 vajaan yhdeksästä litrasta noin kahdeksaan litraan vuonna 1994. Laman aikana erityisesti vahvan oluen ja väkevien alkoholijuomien kulutus väheni. Vuonna 1995 Venäjältä ja Virosta tuodun alkoholimäärän huomattava kasvu nosti alkoholin kokonaiskulutusta noin 10 prosentilla. Vuodesta 1995 lähtien alkoholin kokonaiskulutus on hieman lisääntynyt. Nousua on havaittavissa erityisesti viime vuosien aikana. Kasvu on kohdistunut etenkin mietoihin viineihin. Myös oluen ja väkevien alkoholijuomien kulutus on kasvanut hivenen.

Siiderin kulutus kasvoi huomattavasti 1990-luvun toisella puoliskolla, kun siideriä ryhdyttiin vuonna 1995 myymään päivittäistavara-kaupoissa samalla tavalla kuin keskiolutta. Samalla alle 4,7 prosenttisen siiderin ja keskioluen myynti sallittiin myös kioskeissa. Viinon kulutus on tänä päivänä vähäisempää kuin 1980-luvulla. Kulutuksen rakenne onkin selvästi muuttunut mietoja juomia suosivaksi.

Vuonna 2001 alkoholijuomia kulutettiin tilastojen mukaan 7,3 litraa asukasta kohti sadan prosentin alkoholina, kun kulutus oli edellisenä vuonna 7,0 litraa. Kasvua vuonna 2001 oli 4,3 prosenttia edelliseen vuoteen

verrattuna. Alkoholin tilastoitu kulutus vuonna 2002 oli 7,6 litraa asukasta kohti eli vuonna 2002 lisäystä edelliseen vuoteen oli 4,1 prosenttia.

Virallisen kulutustilaston ulkopuolelle jää niin kutsuttu tilastoimaton alkoholin kulutus, joka kattaa matkustajatuonnin, kotivalmistuksen, salakuljetuksen sekä korvikealkoholit. Tilastoimaton alkoholin kulutus lisääntyi 1990-luvun alkupuolella ja etenkin vuonna 1995, kun alkoholin matkustajatuontia koskevia rajoituksia lievennettiin. Tilastoimaton alkoholin kulutus oli vuonna 2002 suurin piirtein samalla tasolla kuin viitenä edellisenä vuotena, ja sen määräksi on arvioitu 8,5 miljoonaa litraa sataprosenttisena alkoholina eli 1,7 litraa alkoholia asukasta kohti. Alkoholin kokonaiskulutuksesta vajaa viidesosa on tilastoimatonta alkoholia. Matkustajatuonti kattaa noin 53 prosenttia alkoholin tilastoimattomasta kulutuksesta, ja on 4,5 miljoonaa litraa sataprosenttisena alkoholina. Ulkomailta kulutetun alkoholin osuus tilastoimattomasta alkoholin kulutuksesta on noin viidesosa eli 1,7 miljoonaa litraa sataprosenttisena alkoholina ja laillisen kotivalmistuksen osuus on noin 12 prosenttia eli 1,0 miljoonaa litraa. Laittoman valmistuksen ja salakuljetuksen osuus tilastoimattomasta alkoholin kulutuksesta on noin 15 prosenttia, mikä on noin 1,3 miljoonaa litraa sataprosenttista alkoholia.

Alkoholin kokonaiskulutus asukasta kohti sataprosenttisena alkoholina oli vuonna 2002 noin 9,3 litraa, josta tilastoidun alkoholin osuus oli 7,6 litraa ja tilastoimattoman noin 1,7 litraa. Alkoholin kulutus on lisääntynyt vastaavasti vuodesta 1990 lähtien seuraavasti:

Vuosi	Tilastoitu kulutus	Tilastoimaton kulutus	Kulutus yhteensä
1990	7,7	1,2	8,9
1994	6,6	1,4	8,0
1996	6,7	1,9	8,6
1998	7,0	1,8	8,8
2000	7,0	1,8	8,8
2001	7,3	1,7	9,0
2002	7,6	1,7	9,3

Vuonna 2002 eri alkoholijuomia kulutettiin seuraavasti:

	miljoonaa litraa
väkevät juomat	28
väkevät viinit	5
miedot viinit	47
siiderit	57
long drink-juomat	24
oluet	411

Alkoholin tilastoitu kulutus voidaan jakaa vähittäiskulutukseen ja anniskelukulutukseen. Vuonna 2002 vähittäismyynnin osuus alkoholin kulutuksesta oli 81 prosenttia ja anniskelun osuus 19 prosenttia. Alko Oy:n osuus alkoholin vähittäismyynnistä oli 52 prosenttia ja päivittäistavara-kauppojen, kioskien sekä huoltoasemien yhteenlaskettu osuus 48 prosenttia. Alko Oy:n kautta myydyn oluen osuus oli 5,2 prosenttia kaikesta tilastoidusta oluen mynnistä vuonna 2002. Vastaavasti keskioluen osuus oli ainoastaan 1,3 prosenttia. Viime vuosina vähittäiskulutuksen osuus tilastoidusta alkoholin kulutuksesta on lisääntynyt.

Juomaryhmien reaalihintojen kehitys on ollut sahaava. Viinan reaalihintana on nyt yli 10 prosenttia alemmalla tasolla kuin 30 vuotta sitten. Viinien ja keskioluen tämänhetkinen hintataso on noin 10 prosenttia korkeampi kuin 1970-luvun alussa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että alkoholin hintakehitys ei ole kovin paljon poikennut yleisestä hintakehityksestä. Reaali hinnat eivät ole selkeästi muuttuneet ylös- tai alaspäin.

Tupakkatuotteiden kulutus

Suomessa kulutettiin Suomessa verotettuja savukkeita 4 900 miljoonaa kappaletta vuon-

na 2002. Vuonna 1990 Suomessa verotettujen savukkeiden kulutus oli 7 465 miljoonaa kappaletta, joten niiden kulutus on laskenut merkittävästi viimeisten runsaan kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2002 Suomessa verotettujen savukkeiden kulutus kuitenkin nousi edellisestä vuodesta yhden prosentin. Sen sijaan sikareitten kulutus on tasaisesti kasvanut lähes koko 1990-luvun ollen vuonna 2002 jo noin 85 miljoonaa kappaletta. Piippu- ja savuketupakan verollinen kulutus on viime vuosina laskenut olleen 940 000 kilogrammaa vuonna 2002.

Matkustajien mukanaan tuomien savukkeiden määrä on laskenut vuoden 1996 arvioidusta 700 miljoonasta kappaleesta 553 miljoonaa kappaleeseen vuonna 2002. Viime vuonna savukkeita tuotiin matkustajatuomina kuitenkin reilut viisi prosenttia edellisvuotta enemmän. Matkustajien mukanaan tuomien tupakkatuotteiden määrä oli 2,2 miljoonaa kiloa vuonna 2002, mikä oli noin kaksi prosenttia vähemmän kuin edellisessä vuonna. Piippu- ja savuketupakan tuonti väheni noin seitsemän prosenttia, kun taas sikareja tuotiin noin kolme prosenttia enemmän kuin edellisessä vuonna.

Tullin takavarikoimien noin 20 miljoonan savukkeen arvioidaan olevan noin 10 prosenttia ammattimaisesta salakuljetuksesta. Savukkeiden kokonaiskulutuksen on vuonna 2002 arvioitu olleen noin 5 700 miljoonaa savuketta, josta verotettujen savukkeiden osuuden arvioidaan olleen noin 86 prosenttia.

Valmisteverotuotot

Verotuotot ovat pysyneet ennallaan reaalisesti. Alkoholijuomista on kertynyt valmisteverotuottoja valtiolle vuosina 1995—2003 miljoonina euroina seuraavasti:

Vuosi	Yhteensä	Olut	Väkevät alkoholijuomat	Viini	Välituotteet
1995	1 145	507	498	112	28
1996	1 179	529	497	124	29
1997	1 204	537	497	142	28
1998	1 209	532	502	151	24
1999	1 254	536	516	178	24
2000	1 245	529	509	183	24
2001	1 290	537	532	195	26
2002	1 338	551	546	214	27
2003*	1 355	555	547	225	28

* talousarvio

Tupakkatuotteista on kertynyt valmisteverotuettoja valtiolle vuosina 1995—2003 miljoonina euroina seuraavasti:

Vuosi	Yhteensä	Savukkeet	Sikarit ja pikkusikarit	Kääretupakka	Savukepaperi
1995	519	474	5	29	11
1996	532	471	6	42	13
1997	547	488	6	41	12
1998	568	505	6	47	10
1999	566	497	7	53	9
2000	576	514	8	46	8
2001	597	531	8	50	8
2002	600	536	9	48	7
2003*	604	539	8	49	8

* talousarvio

Suomalaisten tekemien matkojen ja matkustajatuontimäärien kehitys Virosta ja toisista jäsenvaltioista

Matkustajien tuomien alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden määriä seurataan jatkuvasti tehtävillä gallupeilla. Tilastokeskus haastattelee säännönmukaisesti matkustajia ja laatii saamiensa tietojen perusteella asianomaiset tilastot. Erikseen hankitaan tietoa siitä, onko kysymyksessä työ- vai vapaa-ajan matka. Matkan tarkoituksesta riippuen alkoholijuomien tuontimäärät vaihtelevat. Vapaa-ajanmatkoilta matkustajaa kohti tuodaan yleensä enemmän alkoholijuomia kuin muilta matkoilta.

Viime vuosina Viro on vakiintunut suomalaisten suosituimmaksi matkakohteeksi. Matkustus Viroon tapahtuu valtaosin laivalla.

Vuosittain Suomeen saapuu Viroon suuntauneilta laivamatkoilta noin 3,0 miljoonaa matkustajaa, joista 2,5 miljoonaa suomalaista. Suomalaisten osuus on noin 85 prosenttia kaikista Virosta Suomeen saapuvista matkustajista. Virolaisten matkustajien määrä oli noin 300 000 vuonna 2002. Vuonna 2002 matkustajien mukana oli 125 700 henkilö- ja pakettiautoa. Viron matkoilta saapui 4 800 linja-autoa.

Suomen ja Viron liikenne keskittyy Helsingin ja Tallinnan välille. Vuonna 2002 reitillä liikennöi kuusi varustamo kaikkiaan 12 aluksella, joiden yhteenlaskettu kapasiteetti kesäkuukausina on vajaat 20 000 matkustajaa ja 3 800 henkilöautoa päivässä. Matka-aika on 1,5—3,5 tuntia riippuen laivatyyppistä.

EU:n alueella suomalaisten niin lyhyet kuin useampia yöpymisiä sisältävät ulkomaan-

matkat suuntautuvat yleisimmin Ruotsiin. Suomalaisten laivamatkustus Ruotsiin on määrällisesti samalla tasolla kuin laivamatkustus Viroon. Pidempien, yli neljä yöpymistä sisältävien vapaa-ajanmatkojen suosikkikohteita ovat Espanja, Kreikka ja Italia.

Saksasta saapui vuonna 2002 laivalla noin 62 000 suomalaista matkustajaa. Näillä matkustajilla on lisäksi usein auto mukanaan. Suomen ja Saksan välinen matkustajalaivaliikenne keskittyy kahdelle reitille Hangosta ja Helsingistä Rostockiin ja Helsingistä Tra-

vemündeeseen. Vuonna 2002 reiteillä liikennöi kolme varustamo, joista kaksi läpi vuoden. Kesäkuukausina maksimikapasiteetti on noin 4 000 matkustajaa päivässä. Matka-aika on 21—24 tuntia.

Alla olevassa taulukossa on toisista jäsenvaltioista sekä kolmansista maista saapuvien matkustajien mukanaan tuomien tupakkatuotteiden ja alkoholijuomien määrät vuosina 1996—2002 Tilastokeskuksen haastattelujen mukaan.

Vuosi	Savukkeet kappaletta	Väkevät alkoholijuomat litraa	Välituotteet litraa	Viinit litraa	Olut litraa	Matkojen määrä kappaletta
1996	682 000 000	4 982 000	2 063 000	4 985 000	29 720 000	6 877 000
1997	606 000 000	4 170 000	1 682 000	3 828 000	25 459 000	6 661 000
1998	493 000 000	3 611 000	1 750 000	3 272 000	19 167 000	5 335 000
1999	511 000 000	2 732 000	1 758 000	3 438 000	22 615 000	5 926 000
2000	531 000 000	4 488 000	1 975 000	3 468 000	26 068 000	6 128 000
2001	525 000 000	4 325 000	1 736 000	3 608 000	26 772 000	6 108 000
2002	553 000 000	4 194 000	1 528 000	3 544 000	27 676 000	5 928 000

Suomalaisten keskimääräiset savukkeiden ja alkoholijuomien tuontimäärät vuonna 2002

Alla olevassa taulukossa on matkustajien

keskimäärin mukanaan tuomien savukkeiden ja alkoholijuomien määrät matkan kohteen ja tarkoituksen mukaan vuonna 2002 Tilastokeskuksen haastattelujen mukaan.

	Savukkeet kappaletta	Väkevät alkoholijuomat litraa	Aperitiivit litraa	Viinit litraa	Olut litraa
Kaikki matkat	92	0,7	0,3	0,6	4,7
Vapaa-ajanmatkat Viroon	134	0,9	0,3	0,6	8,3
Työmatkat Viroon	93	0,7	0,3	0,4	4,5
Vapaa-ajanmatkat Ruotsiin	62	0,4	0,2	0,7	2,4
Työmatkat Ruotsiin	49	0,3	0,0	0,1	2,0
Vapaa-ajanmatkat muihin EU-maihin	66	0,8	0,3	1,2	1,1
Työmatkat muihin EU-maihin	15	0,5	0,2	0,3	0,2

Suomalaiset tuovat keskimäärin eniten savukkeita ja alkoholijuomia Viroon suuntautuneilta vapaa-ajanmatkoiltaan. Ero muiden matkojen keskimääräiseen tuontiin on erityisen suuri savukkeiden, väkevien juomien ja oluen kohdalla.

Vuonna 2002 suomalaiset ovat tuoneet Virosta väkeviä alkoholijuomia kaikkiaan noin 2,5 miljoonaa litraa, viiniä ja välituotteita niinkään noin 2,5 miljoonaa litraa sekä olutta noin 20 miljoonaa litraa.

Eräiden alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden hintoja Suomessa, Virossa ja Saksassa

Suomalaisten EU:n alueelle suuntautuvien ulkomaanmatkojen suosituimmista kohde- maista alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden hintaerot Suomeen verrattuna ovat suurimmat Saksalla, Kreikalla, Italialla ja Espanjal- la. Uusista jäsenmaista suomalaisten matkus- tus painottuu Viroon, jonka hintataso on sel- västi Suomea alhaisempi.

Matkat, joiden pääsyynä on alkoholi- ja tu- pakkaostokset, kohdistuvat lähialuille, jolloin matkan hinta ja siihen kuuluva aika minimoi- tuvat. Näin Suomen matkustajatuontisään- nösten muuttuessa suomalaisten matkustaja- tuonnin kannalta keskeisiä kohdemaita ovat Viro ja Saksa.

Alla olevassa taulukossa on vertailtu alko- holin ja savukkeiden hintoja euroina Suo- messa, Virossa ja Saksassa. Hintaseuranta on vuosilta 2002—2003.

	Suomi	Viro	Saksa
Finlandia Vodka 40 %, 1 litra	33,60	14,06	14,60
Koskenkorva Viina, 1 litra	29,64	10,52	—
Laua, 1 litra (Viron edullisin vodka)		5,60	
A-olut, paikallinen tuotemerkki, 1 litra	4,00	1,17**	0,96
III olut	2,97—3,41*		
Valkoviini Gallo Chardonnay, 0,75 litraa	8,98	6,14	4,99
Punaviini Gallo Cabernet Sauvignon, 0,75 litraa	8,98	6,14	4,99
	halvin 4,55		
Martini Vermouth Bianco 14,9 %, 1 litra	13,91	7,78	6,03
Marlboro-savukkeet 20 kappaleen pakkaus	4,00	1,41 halvin 0,73	3,16

* Olutta saatetaan myydä paikallisesti tarjouksena tätä halvemmalla.

** Virossa turistit ostavat yleensä olutta, jonka alkoholin tilavuusprosentti vaihtelee 4,5 ja 5,2 välillä. Näiden olui- den hinnat eivät juuri poikkea toisistaan Virossa. Markkinoilla on kuitenkin alkoholipitoisuudeltaan yli 5,2 prosent- tista olutta enemmän kuin Suomessa. Kaupassa näiden vahvojen oluiden hinta on 1,37 euroa litralta, mutta tarjouk- sesta niitä voi ostaa 1,29 euroa litralta.

Taulukosta voidaan todeta, että väkevien alkoholijuomien, välituotteiden sekä savuk- keiden hintaerot ovat varsin suuret Suomen ja Viron välillä. Kalliimpien viinien hintaerot Suomen ja Viron välillä eivät ole suuret. Sen sijaan viinien hintaerot ovat suuremmat ver- rattaessa Suomen hintoja Saksan hintoihin. Oluen osalta Suomessa saatetaan myydä pai- kallisesti yleistä hintatasoa halvemmalla III- olutta. Suomalaiset tuovat yleensä Virosta kuitenkin A-olutta, jota myydään Suomessa vain Alko Oy:ssä. A-oluen osuus Suomessa tilastoidusta kulutuksesta on vain 5,2 pro- senttia. Premiumvodkan hinta on samalla tasolla Saksassa ja Virossa. Kuitenkin halvim- mat alkoholipitoisuudeltaan 40 prosenttiset vodkat maksavat Virossa noin kolmanneksen premiumtuotteiden hinnasta. Savukkeet ovat

selvästi halvimpia Virossa.

Matkustajatuonnin valvonta

Sisämarkkinoiden periaatteiden mukaisesti matkustajaa, joka saapuu Suomeen toisesta jäsenvaltiosta, ei periaatteessa saa ilman syy- tä pysäyttää. Lähtökohtana on tavaroiden ja henkilöiden vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä. Kuitenkin perustamissopimuksen 30 artikla mahdollistaa perusteltujen kansallisten rajoitusten asettamisen esimerkiksi julki- sen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvalli- suuden takaamiseksi. Myös tehokas veroval- vonta on oikeuskäytännössä hyväksytty pe- rusteeksi poiketa vapaan liikkuvuuden peri- aatteesta. Siten myös sisäliikenteessä on

mahdollista puuttua tavaroiden ja henkilöiden liikkumiseen, mutta tällöin puuttumiskynnys on korkeampi kuin ulkorajoilla, joissa myös pistokoemaiset tarkastukset ovat mahdollisia.

Suomi, Ruotsi ja Tanska, joilla on oikeus pitää voimassa matkustajatuomisten rajoituksia järjestelmädirektiivin 26 §:n mukaisesti vuoden 2003 loppuun saakka, ovat oikeutettuja suorittamaan alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden määrien tarkastuksia sisämarkkinoilla.

Tulli ei voi systemaattisesti tarkastaa kaikkia matkustajia, jotka tulevat toisesta jäsenvaltiosta. Tarkastuksia voidaan tehdä erityisesti syystä. Käytännössä tarkastuskohteita etsitään lähinnä riskihaun ja profiloinnin avulla. Tiedustelun avulla pyritään saamaan selville henkilöt, jotka tuovat maahan valmisteveronalaisia tuotteita kaupallisiin tarkoituksiin.

Yksityishenkilöiden tarkastuksia voidaan tehdä myös maahantulon jälkeen. Tullilain 14 §:ssä säädetään tulliviranomaisen valvontavaltuuksista tullitoimenpiteen suorittamiseksi. Tullilain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tullitoimenpiteellä tarkoitetaan tullilaitoksen toimivaltaan kuuluvaa virkatointa tullirikosten esitutkintaa lukuun ottamatta. Valmisteverotuslain 5 §:n mukaan valmisteverotuksen toimittamisesta ja valvonnasta huolehtii tullilaitos. Valmisteverovalvonta on käytännössä katsottu tullitoimenpiteeksi, jonka suorittamiseksi voidaan käyttää tullilain mukaisia toimivaltuuksia.

Tuotevalvontakeskus valvoo lähinnä alkoholilain nojalla annettujen lupien haltijoita ja myös niitä, joilta puuttuu asianomainen vaadittava lupa. Se ei kuitenkaan valvo yksityishenkilöitä. Alkoholilain 85 §:n mukaan se, joka luvattomasti myy tai muutoin korvausta vastaan välittää, kaupaksi tarjoaa tai kaupan pitää alkoholijuomaa tai väkiviinaa, on tuomittava alkoholipitoisen aineen välittämiseksi. Jos välitettävä määrä on vähäinen, voi kysymyksessä olla alkoholipitoisen aineen välittämisrikkomus. Poliisilla on toimivaltuudet puuttua yksityishenkilöiden kadulla tai muualla välittämään alkoholiin samoin kuin tupakkaankin. Milloin veroja on jäänyt suorittamatta, tulli toimittaa verojen kantamisen.

Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden työllisyysvaikutukset

Koko alkoholialan välittömät ja välilliset työllistämisaikutukset on arvioitu noin 25 000 henkilötyövuodeksi. Koko alkoholijuomateollisuus, mukaan luettuna panimoteollisuus työllistää noin 1 500 henkilöä. Alkoholijuomateollisuus on sidoksissa eri toimialoihin, kuten esimerkiksi maatalouteen, pakkaus-, metalli- ja paperiteollisuuteen sekä palvelualoihin, joissa tukku- ja vähittäiskaupan on arvioitu työllistävän noin vajaat 2 800 henkilötyövuotta. Suurin yksittäinen työllistäjä on anniskeluravintolat, joissa henkilötyövuosia arvioidaan olevan noin 17 000. Alkoholijuomateollisuuden sidoksissa olevien toimialojen välilliset työllistämisaikutukset eivät sisälly arvioon alkoholialan työllistämisaikutuksista.

Yhtä kattavasti ei ole olemassa tietoa tupakkatuotteiden työllisyysvaikutuksista. Pelkästään alan suurimmat tupakkayhtiöt työllistivät vuonna 2002 noin 450 henkilöä, joista 220 henkilöä tupakkatuotteiden valmistuksessa. Alan työllisyys on heikentynyt vuodesta 1993 lähtien, jolloin se työllisti 890 henkilöä. Tämän jälkeen eräät merkittävät yritykset ovat lopettanut tuotantonsa Suomessa. Arvioita ei ole olemassa siitä, miten monta henkilövuotta anniskeluravintolat tai vähittäiskaupat, tukkukaupat ynnä muut tahot työllistävät tupakan osalta. Tupakan työllistämisaikutukset saattavat kuitenkin olla merkittäviä erityisesti kioskien, huoltamoiden sekä muiden pienten myymälöiden osalta.

Alkoholin ja tupakkatuotteiden terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset

On arvioitu, että alkoholiin kuolee Suomessa vuosittain kaikkiaan noin kolme tuhatta henkilöä. Alkoholisairauksien hoitojaksoja on vuosittain yli 33 000. Katkaisuhoidon asemilla ja kuntoutuslaitoksissa käy vuosittain 11 400 asiakasta. A-klinikoilla käy vuosittain 42 000 asiakasta. Lisäksi alkoholin suurkuluttajat ovat merkittävä käyttäjäryhmä asumispalveluissa, ja lähes 9 000 työkyvyttömyyseläkkeessä esiintyy alkoholisairaus.

Haittatilastojen ulkopuolelle jää suurin osa alkoholin aiheuttamasta perheväkivallasta ja

huostaanotoista, lasten laiminlyönneistä ja työssä poissaoloista.

Alkoholin käytön yhteiskunnalle aiheuttamat välittömät kustannukset vuonna 2000 olivat 0,5—0,7 miljardia euroa. Sosiaali- ja terveystalouden osuus kustannuksista oli noin 40 prosenttia samoin kuin rikollisuuskontrollin osuus. Onnettomuuksien ja rikosten aiheuttamien omaisuusvahinkojen osuus oli hieman yli 15 prosenttia. Ennalta ehkäisevän päihdetyön ja tutkimuksen osuus oli noin neljä prosenttia.

Tupakoinnista aiheutuvien kustannusten arvioiminen on monimutkaista. Menoja arvioiessa otetaan huomioon muun muassa ehkäisy-, diagnosointi- sekä hoito- ja kuntoutuskustannukset, sairauspoissaolot, työkyvyttömyys ja enneaikaiset kuolemat.

Suomessa kuolee vuosittain noin 5 000 ihmistä tupakoinnista johtuviin sairauksiin. Tupakoinnin vuoksi on Suomessa vuosittain 1,2 miljoonaa poissaolopäivää ja 60 000 lääkäriä käyntiä. Tupakkasairauksien hoito vaatii yli 220 000 hoitopäivää.

Suomalaisten tupakoinnin yleisyyden huomioon ottaen merkittävä osa suomalaisten sairastamista sydän- ja keuhkosairauksista, keuhkosityöistä, ylempien hengitysteiden syövästä sekä ruokatorven syövästä on joko suoraan, osittain tai välillisesti tupakoinnin aiheuttamaa. Vastaavasti tupakoinnilla on vaikutuksia myös virtsarakon syöpään, haimasyöpään, sepelvaltimotautiin, aortan repeämisiin, mahalaukun syöpään, munuais- syöpään, aivohalvaukseen, vaikeaan keuhko- kuumeeseen, raajojen vaikeisiin verenkierto- häiriöihin sekä reisiluun yläosan murtumiin.

Vaikka tupakoinnin yleisyys on Suomessa kehittynyt varsin myönteiseen suuntaan, ero koulutustason mukaan jaettujen väestöryhmien välillä on kasvanut viimeisen 20 vuoden kuluessa. Pisimmälle koulutetut miehet polttavat selvästi vähemmän kuin vähän koulutetut. Koulutetuimpien naisten tupakointi ei ole yleistynyt, mutta vähiten koulutettujen on selvästi lisääntynyt. Kansanterveydellisesti ja taloudellisesti tupakoinnista on eniten haittaa niille väestöryhmille, joissa tupakoidaan eniten ja joiden terveyttä rasittavat keskimääräistä enemmän muutkin haittatekijät.

Alkoholiin ja tupakkaan liittyvä harmaa talous ja rikollisuus

Alkoholin ja tupakkatuotteiden korkea vähittäismyyntihinta Suomessa verrattuna naapurimaihin Venäjään ja Viroon luo perustaa harmaille markkinoille. Tuotteita salakuljetamalla ja myymällä laittomasti eteenpäin voidaan saavuttaa merkittävää taloudellista hyötyä.

Vuonna 2002 paljastui 2 871 alkoholin salakuljetustapausta. Alkoholipitoisten aineiden salakuljetusyrittäjiä on ollut vuosittain noin 2 000—5 000. Vuonna 2002 alkoholia takavarikoitiin kaikkiaan 66 412 litraa ja savukkeita 21,8 miljoonaa kappaletta.

Ennen Suomen EU-jäsenyyttä pirtua ei juurikaan takavarikoitu. Vuodesta 1995 lähtien alkoholia ja pirtua on takavarikoitu tasaisesti vajaat 100 000 litraa vuodessa lukuun ottamatta vuotta 1997, jolloin pirtua takavarikoitiin lähes 700 000 litraa. Pirtun osuus takavarikoidun alkoholin määrästä on vuodesta 1995 lähtien ollut noin 60—80 prosenttia. Vuonna 2002 sanottu luku oli 47 prosenttia.

Veropetoksia tulee ilmi vuosittain 1 000—1 500 kappaletta. Vuonna 2002 tapausten määrä oli 1 057. Savukkeisiin liittyvien tapausten osuus veropetoksista on merkittävä.

Tullihallituksen selvitysten mukaan alkoholin takavarikkojen määrä edustaa noin kymmentä prosenttia Suomeen laittomasti salakuljetetun alkoholin kokonaismäärästä. Luvussa ovat mukana myös alkuperäisestä pirtumäärästä laimennetut alkoholijuomat. Tullihallituksen mukaan tupakan takavarikot kattavat myös noin kymmenen prosenttia markkinoiden laittomasta tupakasta, joten Suomessa liikkuvien laittomien savukkeiden määräksi arvioidaan noin 250 miljoonaa kappaletta.

Tietoja ei ole kerätty siitä, miten paljon matkustajien mukana tuomia laillisia alkoholijuomia tai tupakkatuotteita olisi päätyntä harmaille markkinoille.

Toimijoina laittomassa kaupassa ovat yleensä ammattimaiset rikolliset, joilla on yhteyksiä muuhun rikollisuuteen. Harmaassa taloudessa toimii lisäksi henkilöitä, jotka elättävät itsensä tupakan, alkoholin ja bensien tuonnilla ja myynnillä lähinnä tutuille.

Laittoman alkoholin ostajat ovat usein al-

koholin suurkuluttajia, jotka ostavat yleensä velaksi ja kotiin toimitettuna.

1.3. Ulkomainen lainsäädäntö ja käytäntö

Ruotsi

Ruotsi sai liittymissopimuksessaan EU:hun samat oikeudet rajoittaa matkustajatuomisten määriä kuin Suomi. Järjestelmädirektiivin muutosdirektiivin mukaan, jossa Suomi ja Tanska saivat oikeuden rajoittaa edelleen matkustajien tuomisoikeutta vuoden 2003 loppuun, Ruotsi sai oikeuden jatkaa rajoituksia 30 päivään kesäkuuta 2000. Ruotsilla oli kuitenkin edelleen tarkistumahdollisuus. Tätä mahdollisuutta hyväksi käyttäen Ruotsi sai muista jäsenvaltioista Ruotsiin tuotaviin valmisteveron alaisiin tuotteisiin sovellettavien väliaikaisten määrällisten rajoitusten osalta annetun neuvoston direktiivin 2000/44/EY nojalla edelleen oikeuden jatkaa matkustajatuomisten määrien rajoituksia vuoden 2003 loppuun. Direktiivissä oli säädetty ne määrät eri alkoholijuomia, joita matkustaja saa tuoda mukanaan omaan käyttöönsä Ruotsiin maksamatta niistä uudelleen veroja. Nämä määrät ovat tammikuun 1 päivästä 2003 lähtien väkeviä alkoholijuomia viisi litraa, aperitiiveja kolme litraa, mietoja viinejä 52 litraa sekä olutta 64 litraa.

Tupakkatuotteiden osalta 1 päivästä heinäkuuta 2000 lähtien vastaavasti verottomat määrät ovat 400 kappaletta savukkeita tai 200 kappaletta pikkusikareita tai 100 kappaletta sikareita tai 550 grammaa savuketupakkaa. Direktiivissä on säädetty määrät ja ajankohdat, miten Ruotsin tulee muuttaa matkustajatuomisia koskevia rajoituksia. Suomella on vastaava velvoite ainoastaan oluen osalta.

Kansallisessa lainsäädännössään Ruotsi on saattanut direktiivin voimaan siten muutettuna, että aperitiivien tuontikiintiö on korotettu 6 litraan. Ruotsi on myös muuttanut matkustajien kolmansista maista tuoman oluen verottoman määrän liittymissopimuksen mukaisesti.

Joulukuun 1 päivänä 2001 Ruotsi alensi viinin veroa 18,8 prosentilla. Alentaminen johtui komission kannanotosta Ruotsiin pääasiassa tuotavan viinin ja kotimaassa valmistetun oluen verotuksen syrjivästä suhteesta

perustamissopimuksen 90 artiklan nojalla. Olutveroon Ruotsi alensi jo vuonna 1997, koska rajakauppa Tanskasta nousi varsin suureksi. Vaikka Ruotsi joutui direktiivin mukaisesti korottamaan matkustajien kaikkien alkoholijuomien tuontikiintiötään merkittävästi vuoden 2003 alussa, Ruotsi ei ole alentanut vastaavasti alkoholijuomaveroon.

Ruotsissa tilastoimattoman alkoholin osuus on tällä hetkellä noin 30 prosenttia kokonaiskulutuksesta. Tilastoimattoman alkoholin osuus on vuoden 2003 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana kasvanut entisestään, kun Ruotsi ei ole alentanut alkoholin valmisteveroja. Erityisesti Tanskan halpa olut on houkutellut eteläisessä Ruotsissa asuvia. Lisäksi väkevien alkoholijuomien matkustajatuonti on matkustajatuontikiintiöiden kasvamisen vuoksi lisääntynyt vuoden 2003 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana 16,2 prosenttia verrattuna vuoteen 2002. Samanaikaisesti Systembolaget on menettänyt eteläisessä Ruotsissa osuuttaan väkevien alkoholijuomien myynnissä noin 10 prosenttia.

Ruotsin hallitus on ottanut kantaa siihen, miten järjestelmädirektiivin 9 artiklan 2 kohdassa säädettyihin indikatiivisiin määriin ja muihin vastaaviin näyttöä koskeviin seikkoihin on reagoitava.

Ruotsi tulee kumoamaan lain yksityistulon verottamisesta vuoden 2004 alkuun mennessä, kun matkustajatuomisten rajoitukset on poistettava. Ruotsissa on voimassa laki alkoholijuomien, tupakkatuotteiden ja mineraaliöljyjen kuljetusten pisteverovalvonnasta, jota sellaisenaan sovelletaan muuttuvassa tilanteessa vuoden 2004 alun jälkeen. Sanottua lakia muutettiin viimeksi vuoden 2003 alussa. Lakia muutettaessa hallituksen esityksessä 2002/03:10 otettiin kantaa myös järjestelmädirektiivin 9 artiklassa mainittujen indikatiivisten rajojen säätämiseksi. Hallitus totesi, että järjestelmädirektiiviin tehdyn komission ja neuvoston lausuman mukaan direktiivin indikatiivisista rajoista artiklassa 9 lausutaan, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus kansallisissa lainsäädännöissään säätää todistuskeinoista, jotka voivat sisältää esimerkiksi säännön, että toiminnot, jotka ylittävät indikatiiviset rajat, katsotaan kaupallisiksi, ellei kyseinen henkilö pysty tulliviranomaisille osoittamaan, että asia ei ole näin.

Hallitus totesi, että se oli jo aiempien lainmuutosten yhteydessä ottanut asiaan kantaa. Hallitus katsoi, että ei ole sopivaa säätää tämänlaisista nyrkkisäännöistä lainsäädännössä. Sen sijaan se katsoi, että jos on tarpeen, asiasta voidaan antaa sovellutusohjeita. Sannon muutoksen yhteydessä Ruotsissa tullija veroviranomaiset olisivat halunneet yksityisen/kaupallisen tuonnin rajanvetoa koskevan arviointisäännöksen sisällyttäväksi Ruotsin lainsäädäntöön. Hallitus mielti kysymystä uudelleen ja tuli tulokseen, että ei ole edelleenkään tarvetta säätää arvioinnin ohjeistuksesta. Mahdolliset ohjeet syntyvät käytännön kautta.

Ruotsi ei ole toistaiseksi ilmoittanut, että se tulisi alentamaan alkoholijuomien tai tupakkatuotteiden valmisteveroa vuoden 2004 alusta, vaikka sielläkin matkustajien tuontioikeus omaan käyttöön toisista jäsenvaltioista tulee rajoittamattomaksi.

Tanska

Tanskalla on ollut vuosikymmenten aikana matkustajatuomisia koskevia rajoituksia. Sisämarkkinoiden avauduttua vuoden 1993 alussa Tanska poisti matkustajien omaan käyttöön mukanaan toisesta jäsenvaltiosta tuotavan viinin, oluen ja välituotteiden tuontiin liittyvät rajoitukset. Tanskalla on matkustajia koskevia poikkeusjärjestelyjä enää tupakkatuotteiden ja väkevien alkoholijuomien osalta. Järjestelmädirektiivin muutospäätöksiä edellyttää Tanskaa asteittain korottamaan tuontikiintiöitään, kunnes ne on kokonaan poistettava vuoden 2004 alusta.

Voimassa olevan lain mukaan matkustaja ei saa tuoda verotta maahan lainkaan väkeviä alkoholijuomia, jos Tanskassa asuvan matkustajan oleskelu Tanskan rajojen ulkopuolella kestää alle 24 tuntia. Tupakkatuotteista hän saa tuoda mukanaan enintään 100 kappaletta savukkeita tai 400 grammaa savuketupakkaa tai 150 pikkusikaria tai 75 sikaria. Muusta kuin EU-maasta vastaavat määrät ovat 100 kappaletta savukkeita tai 250 grammaa savuketupakkaa tai 100 pikkusikaria tai 50 sikaria.

Jos Tanskassa asuva matkustaja on ollut matkoilla Tanskan rajojen ulkopuolella kauemmin kuin 24 tuntia, hän saa tuoda toisesta

EU-maasta mukanaan 1,5 litraa väkeviä juomia ja 300 savuketta tai 400 grammaa savuketupakkaa tai 150 pikkusikaria tai 75 sikaria. Muusta kuin EU-jäsenmaasta vastaavat määrät ovat yksi litra väkeviä alkoholijuomia ja enintään 200 savuketta tai 250 grammaa savuketupakkaa tai 100 pikkusikaria tai 50 sikaria. Aikarajat eivät koske muualla asuvia.

Toistaiseksi Tanska ei ole tehnyt vuoden 1993 jälkeen muita muutoksia matkustajatuomisia koskeviin säännöksiin kuin muutannut tuomisia koskevan aikarajan aikaisemmasta 36 tunnista 24 tuntiin. Tanskan tulee poistaa matkustajatuomisille asetetut aikarajat sekä väkevien alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden matkustajatuomisia koskevat tuontikiintiöt 1 päivään tammikuuta 2004 mennessä.

Tanskassa tehtyjen varsin mittavien selvitysten mukaan väkevien alkoholijuomien osalta rajakaupan suuruus on ollut noin 6,7 miljoonaa litraa, ja se tulisi nousemaan 13 miljoonaa litraan vuonna 2004, jos mitään ei tehtäisi. Tällä hetkellä väkevien alkoholijuomien tilastoimattoman kulutuksen osuus on 35 prosenttia kokonaiskulutuksesta ja määrän ennakoitaan nousevan 62 prosenttiin vuonna 2004, kun 24-tunnin sääntö poistetaan ja yksityiskäyttöön saa tuoda käytännössä rajoittamattomasti tuotteita vuoden 2004 alussa.

Savukkeiden rajakaupan määrä nousee 720 miljoonasta savukkeesta 1 335 miljoonaa savukkeeseen. Vuonna 2003 noin 9 prosenttia tanskalaisten kuluttamista savukkeista on tuotu ulkomailta matkustajatuomisina. Jollei savukkeiden veroja alenneta, noin 17 prosenttia tanskalaisten savukkeiden kulutuksesta olisi ulkomaalta hankittuja savukkeita vuonna 2004. Vastaavasti savuketupakan matkustajatuonti pysyisi entisellään eli 21 prosentissa kokonaiskulutuksesta, vaikka mitään ei tehtäisikään.

Näiden selvitysten perusteella veroja olisi alennettava rajakaupan lisääntymisen ehkäisemiseksi. Verojen alennuksen tavoitteena oli löytää sellainen keskimääräinen optimaalinen taso, jolla minimoitaisiin valtion verotulojen menetykset ja maksimoitaisiin hyvinvointivaikutukset, koska talouden liikkumavara olisi varattava henkilöverotuksen alentamiseen.

Tanskan parlamentti hyväksyi joulukuussa 2002 lain, jolla savukkeiden veroa alennetaan 1 päivästä lokakuuta 2003 lähtien keskimäärin 17 prosenttia ja väkevien alkoholijuomien veroa vastaavasti keskimäärin 45 prosenttia. Verojen alennukset tulevat voimaan kolme kuukautta ennen kuin varsinaiset matkustajatuomisia koskevat rajoitukset on poistettava.

Veronalennus kohdistuu savukkeille säädetyn valmisteveron yksikkövero-osaan. Tanskassa kysytyimmän Prince-merkkisen savukeaskin hinta olisi muutoksen jälkeen 29,50 Tanskan kruunua, kun taas Saksan vastaava hinta on vuonna 2003 tehdyn veronkorotuksen jälkeen 25,23 kruunua. Savukkeiden ja savuketupakan veronalennus lisäisi savukkeiden kokonaiskulutusta 125 miljoonalla savukkeella. Rajakauppa vähenisi 592 miljoonalla savukkeella, kun taas savuketupakan rajakauppa säilyisi ennallaan. Savukkeiden myynti lisääntyisi 730 miljoonalla kappaleella. Ruotsalaisille matkustajille myytäisiin 13 miljoonaa savuketta aikaisempaa enemmän.

Väkevien viinujen veronalennus olisi noin 45 prosenttia. Väkevien osalta 40 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävä alkoholi maksaisi muutoksen jälkeen 81,25 kruunua, kun taas vastaava saksalainen tuote maksaa 57,84 kruunua. Eroa on ehdotuksen jälkeen 23,41 kruunua, kun se oli ennen muutosta 67,16 kruunua. Lainmuutos vähentäisi tanskalaisten ostosintoa Tanskan ulkopuolelta arviolta 7,9 miljoonaa litraa, eli 139 miljoonan euron arvosta. Kokonaisynti kasvaisi 11,4 miljoonaa litraa, ja kokonaiskulutus kasvaisi 1,2 miljoonaa litraa. Ruotsalaisten arvioidaan lisäävän puolestaan ostojaan Tanskasta 2,3 miljoonaa litraa.

Matkustajatuomisten rajoitusten poistumisen ja veronalennusten nettovaikutus vähentäisi rajakauppaa 27 miljoonalla eurolla. Veronalennusten vaikutuksina rajakaupan liberalisoinnin jälkeen verotuotot lisääntyisivät noin 65 miljoonaa kruunua. Savukkeiden verotuotot vähenisivät 125 miljoonaa kruunua ja kivennäisvesien verotuotot 210 miljoonaa kruunua, kun taas väkevien alkoholijuomien verotuottojen arvioidaan lisääntyvän 400 miljoonalla kruunulla.

Kokonaisynti kasvaisi Tanskassa 3,1 miljardilla kruunulla. Yhteiskunta saisi hyvinvointilisää 1,25 miljardia kruunua, mikä

muodostuisi verojen alennuksista 2,5 miljardia kruunua ja rajakaupan liberalisoinnista 1,25 miljardia kruunua. Verotason alennuksesta voi seurata myynnin olennaista lisäystä ilman, että Tanska joutuisi alentamaan vielä lisää veroja.

Lakiesityksessä on arvioitu muutosten aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia valtiolle ja kunnille, erilaisia hallinnollisia vaikutuksia sekä elinkeinoelämälle kohdistuvia taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia. Esityksellä ei ole katsottu olevan kansalaisille hallinnollisia vaikutuksia eikä sillä ole ympäristövaikutuksia. Esityksen sosiaalisista tai terveysvaikutuksista ei ole esitetty arvioita.

Tanska soveltaa sisämarkkinoiden periaatteita viiniin, välituotteisiin ja olueen. Laissa ei ole säännöksiä indikaatiivisista rajoista eikä muustakaan järjestelmädirektiivin 9 artiklan sisällöstä, joskin sanottuja säännöksiä voidaan pitää ohjeena arvioitaessa kaupallisen ja yksityisen tuonnin rajaa.

Iso-Britannia

Iso-Britannia on vuoden 2002 lopussa uusinut matkustajatuontia koskevia säännöksiään. Tämä johtui siitä, että Ison-Britannian korkein oikeus on antanut asiaa koskevan päätöksen.

Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaan matkustajan yksityisen ja kaupallisen tuonnin välinen raja oli tarkoin määritelty erilaisin perustein. Eräs tällainen peruste oli esimerkiksi tuontimäärä. Jos yksityiseen tarkoitukseen säädetyt tuontimäärät ylitettiin, tullilla oli oikeus vaatia matkustajaa selvittämään tuotteiden luonne. Jos annettu selvitys ei ollut tyydyttävä tai sitä ei annettu, tulli saattoi katsoa tuotteiden tulleen kaupalliseen tarkoitukseen.

Tuomioistuimen päätöksessä on selvennetty matkustajan oikeuksia. Päätös sisälsi myös ratkaisun tullin oikeudesta pysäyttää ja tarkistaa matkustajia sekä heidän ajoneuvojaan. Päätöksen mukaan matkustajat eivät saa tulla maahan tavaroita minkäänlaista rahallista korvausta vastaan. Jos he tekevät näin, tuonti katsotaan kaupalliseksi tuonniksi ja jos veroja on yritetty välttää, tavaroiden ja ajoneuvon takavarikointi on mahdollista. Vaikkakaan ei olisi perusteltua eikä laillista tarkistaa mat-

kustajia, laittomien tavaroiden tuonti oikeuttaa takavarikointiin, kun laitonta tuontia havaitaan. Samalla lopetettiin suuret korvausvaatimukset, joita tehtiin tullille, kun takavarikoita pidettiin laittomina. Oikeus katsoi myös, että on olemassa lukuisia perusteita, joiden nojalla tullin voi tarkistaa matkustajan tuomisia. Tullin ei tarvitse nojautua ainoastaan tiedustelutoimintaan. Matkustajat saavat tuoda maahan rajoittamattomasti tuotteita omaan käyttöön. Näyttö tuotteiden luonteesta jää tullille eikä yksityiselle matkustajalle.

Tämän tuomioistuimen päätöksen perusteella Ison-Britannian parlamentissa hyväksyttiin lainmuutos, joka tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 2002. Matkustajan mukanaan tuomat tavarat ovat veronalaisia Isossa-Britanniassa, jos tuotteista ei ole maksettu hankintamaahan veroja tai verot on palautettu ja jos tuotteet tulevat kaupalliseen tarkoitukseen. Jos tavaroita tuodaan toiselle rahaa tai muuta rahanarvoista hyödykettä vastaan, tavarat on katsottava kaupallisiksi. Omaksi käytöksi katsotaan myös lahjan antaminen. Muuten yksityisen ja kaupallisen välisen eroavuuden selvittämiseksi voidaan ottaa huomioon henkilön syy pitää hallussaan tuotteita, onko maahantuojia elinkeinonharjoittajia, henkilön käytös, tuotteiden sijoitus ajoneuvossa, kulkuneuvon omistussuhteet, tuotteisiin liittyvät asiakirjat ja muu informaatio, tuotteiden luonne, tuotteiden rahoitus, tuotteiden määrä sekä mikä tahansa muu tärkeä seikka. Tuotteiden määrän osalta on otettava huomioon se, että alkoholin osalta indikaatiiviset määrät ovat samat kuin järjestelmädirektiivin 9 artiklassa. Indikaatiiviset rajat savukkeiden osalta ovat kuitenkin 3 200 kappaletta, pikkusikareiden 400 kappaletta, sikareiden 200 kappaletta ja kolme kilogrammaa muuta tupakkatuotetta. Savukkeiden ja irtotupakan osalta määrät vastaavat kuluttajan keskimääräistä kuuden kuukauden tarvetta.

Jos osoittautuu, että tuotteet on tarkoitettu kaupalliseen tarkoitukseen Isossa-Britanniassa eikä niistä ole veroa suoritettu, silloin kun verokynnys on ylittynyt, tuotteet voidaan takavarikoida.

1.4. Nykytilan arviointi

Alkoholijuomien kulutus on viime vuosina kasvanut tasaisesti. Vuonna 2002 alkoholin kulutus oli yli kolme prosenttia suurempi kuin edellisellä vuonna. Kulutuksen kasvu kohdistui kaikkiin alkoholijuomaryhmiin. Mietojen viinien kulutus kasvoi viime vuonna 8,9 prosenttia ja väkevien alkoholijuomien kulutus 2,7 prosenttia. Kulutuksen kasvu on suuntautunut kalliimpiin juomiin. Alko Oy:n myynti kasvoi edellisestä vuodesta runsaat kuusi prosenttia. Eniten kasvua tapahtui miedoissa juomissa, kuten punaviineissä, valkoviineissä sekä long drink-juomissa.

Tilastoimattomassa alkoholin kulutuksessa ei vuosina 1996—2002 ole tapahtunut oleellisia muutoksia sen jälkeen, kun alkoholin matkustajatuontia koskevat aikarajat otettiin uudelleen käyttöön vuonna 1996. Tilastoimattoman alkoholin kulutus on sanottuna aikana ollut noin 1,7 litraa sataprosenttisena alkoholina henkeä kohden. Alkoholin kokonaiskulutuksesta vuonna 2002 tilastoimatonta kulutusta oli vajaa 20 prosenttia. Tilanne tältä osin on siten ollut viime vuosina varsin vakaa. Suomessa matkustajatuomisten osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta on pienempi kuin Ruotsissa ja Tanskassa.

Kuluvan vuoden aikana on oluen matkustajatuonti Ruotsista kuitenkin kasvanut merkittävästi. Matkustajatuonnin kasvu on toistaiseksi rajoittunut lähinnä Suomen ja Ruotsin raja-alueelle. Matkustajatuonnin kasvusta antaa kuvan oluen myynnin kasvu raja-alueen Systembolaget Ab:n myymälöissä. Haaparannan, Kalixin, Pajalan ja Ylitornion myymälöiden oluen myynti kasvoi vuoden 2003 tammi-heinäkuun aikana yli 33 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Vastaavasti Suomen puolella Alko Oy:n joidenkin Pohjois-Suomessa sijaisevien toimipisteiden oluen myynti laski neljänneksen.

Sosiaali- ja terveystalouden kannalta epäkohtana voidaan pitää sitä, että alkoholin kulutus on jatkuvasti kasvanut. Kuitenkin kulutuksen lisääntyminen on lähes kokonaan kohdistunut tilastoidun alkoholin kulutukseen. Tämä on vastaavasti lisännyt valtion verotuloja ja ylläpitänyt talouden aktiiviteettia. Kun tilastoimaton kulutus on pysynyt ennallaan usean vuoden ajan, valtion verotulojen

kannalta tilanne on ollut varsin kohtuullinen.

Tupakkatuotteiden verotuotot ovat lievästi kasvaneet, mihin osaltaan ovat syynä vähittäismyyntihintojen jatkuvat korotukset. Tilastoimattoman kulutuksen osuus tupakan kokonaiskulutuksesta on runsaat 10 prosenttia. Viime vuosien aikana on ollut havaittavissa, että tilastoimattoman kulutuksen osuus tupakan kokonaiskulutuksesta on lievästi laskeutunut. Tupakointi sinänsä ei ole kasvanut, vaikka verollisten tuotteiden kulutuksen määrä on lisääntynyt samaan aikaan, kun verotuotot ovat myös kasvaneet. Muutokseen ovat saattaneet vaikuttaa tullin toimet, kauppojen aukiolo sunnuntaina sekä kotimaisten vähittäismyyntihintojen erojen kasvaminen. Harmaiden markkinoiden osuuden voidaan katsoa lievästi vähentyneen.

Valmisteverotuslaissa ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukaisia säännöksiä siitä, miten menetellään, kun tuotteita havaitaan tuodun myytäväksi harmailla markkinoilla. Tällöin veroilmoitus olisi annettava kahden arkipäivän kuluessa, kun veron suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Tulliviranomaisten puuttua laittomaan toimintaan, verovelvollinen on voinut vedota siihen, että sanottu määräaika veroilmoituksen antamiselle ei ole vielä kulunut. Tällöin verovelvollinen on voinut välttää veropetosyytteiltä. Lisäksi tällöin korotonta maksuaikaa verojen maksamiselle on myönnetty samalla tavalla kuin sille, joka on laillisesti tuonut maahan tuotteita.

Alkoholiverolaissa ei ole säädetty viinien alkoholipitoisuuden ylärajaa, millä saattaa olla merkitystä arvioitaessa eräissä tapauksissa viinin ja väli tuotteiden verotusta. Laissa ei ole myöskään yhteisön oikeuden vaatimusten mukaisesti otettu huomioon sitä, että eräissä nykyisen lain viininä pitämissä tuotteissa tulee hyväksyä viiniin verrattavaksi tuotteeksi sellainen tuote, johon on lisätty etyylialkoholia, jos tuotteen todellinen alkoholipitoisuus on enintään 8,5 tilavuusprosenttia. Voimassa olevassa laissa sanottu raja on säädetty 5,5 tilavuusprosentin kohdalle.

Alkoholijuomiin ja tupakkatuotteisiin liittyvä rikollisuus on jatkuvasti enemmän keskittynyttä ja ammattimaista. Yhä useammin ulkopuoliset tahot ovat mukana rikollisuudessa suomalaisten toimiessa enenevässä määrin välittäjinä. Rikollisuutta johdetaan

myös vankiloista käsin.

2. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on poistaa ne rajoitukset, joita Suomi on saanut soveltaa järjestelmädirektiivin muutosdirektiivin perusteella vuoden 2003 loppuun saakka. Samalla tavoitteena on siirtyä noudattamaan sisämarkkinoita koskevia yleisiä periaatteita valmisteverotuksessa matkustajien tuomisten osalta.

Lisäksi tavoitteena on ottaa huomioon se, että 1 päivänä toukokuuta 2004 EU laajenee ja uusiksi jäseniksi tulevat Tšekin tasavalta, Viro, Kypros, Latvia, Liettua, Unkari, Malta, Puola, Slovenia ja Slovakia. Kun matkustaja saapuu Suomeen näistä jäsenvaltioista, matkustajaan sovelletaan sisämarkkinoita koskevia säännöksiä. Tavoitteena on kuitenkin rajoittaa eräiden tupakkatuotteiden matkustajatuontia siirtymäkauden ajaksi niistä uusista jäsenvaltioista, joille on myönnetty määräaika eräiden tupakkatuotteiden verotasojen nostamiseksi yhteisön oikeuden edellyttämälle vähimmäisverotasolle.

2.1. Vaihtoehtoiset keinot

Matkustajatuonnin vapautumisesta huolimatta yhteisön oikeus ei edellytä jäsenvaltioita alentamaan alkoholijuomaverotasojaan. Kun muutospaineet johtuvat niistä uhista, joita matkustajatuonnin hillitsemättömän kasvun oletetaan synnyttävän muun muassa alkoholiverokertymälle, veropohjalle, kansanterveydelle, alkoholisidonnaisille työpaikoille ja alkoholijuomien laittomille markkinoille, asiaa voidaan tarkastella myös siltä kannalta, että verotusta ei lainkaan alennettaisi. Tällöin voidaan olettaa, että alkoholiveron menetykset ja alkoholin kokonaiskulutus sekä siitä aiheutuvat terveydelliset haitat saataisivat jäädä hieman pienemmiksi kuin ehdotettavilla veronalennuksella. Vaihtoehtoisia veroja alennettaisiin vasta pakon edessä, jos vastoin odotuksia matkustajatuonti kasvaisi huomattavasti.

Vuonna 2002 Suomen ja Viron välillä liikennöivät matkustajalaivat kuljettivat Tallinnasta Helsinkiin kolme miljoonaa henkilöä, joista 2,5 miljoonaa suomalaista ja 125 700

henkilöautoa. Liikennöivien laivojen matkustaja- ja autokapasiteetti oli vajaassa käytössä, joten käytössä olleilla aluksilla olisi voitu kuljettaa suurempi määrä niin henkilöitä kuin autojakin. Mikäli matkustus Helsingin ja Tallinnan välillä kasvaisi merkittävästi, reitillä liikennöivät varustamot voisivat kasvattaa kapasiteettiään nopeastikin siirtämällä aluksia muilta reiteiltä Tallinnan liikenteeseen. Matkustus Suomen ja Viron välillä on jo nyt varsin laajaa, joten alkoholituonnin lisääntyminen Virossa Suomeen vuonna 2004 ei välttämättä edellyttäisi suuria muutoksia nykyisissä matkustajamäärissä.

Jos alkoholiveroja ei alennettaisi, on arvioitu, että suomalaiset lähtisivät nykyistä jonkin verran useammin Viroon. Matkustus saattaisi nousta kolmeen miljoonaan suomalaiseen matkailijaan, joista automatkailijoita olisi 0,5 miljoonaa. Autojen määräksi arvioidaan 250 000. Keskimääräisen laivamatkustajan arvioidaan tällöin tuovan mukanaan väkeviä alkoholijuomia kuusi litraa, viiniä kaksi litraa ja olutta kahdeksan litraa. Vastaavat määrät automatkailijoiden osalta olisivat väkeviä 10 litraa, viiniä 36 litraa ja olutta 56 litraa. Alkoholien tuonti Virossa olisi 20 miljoonaa litraa väkeviä alkoholijuomia, viiniä 23 miljoonaa litraa ja olutta 48 miljoonaa litraa. Lisä-tuonti olisi noin 13 miljoonaa litraa sataprosenttista alkoholia. Tämä tekisi noin 2,5 litraa asukasta kohden, josta lisäkulutus olisi vajaa yksi litra ja kotimaisen myynnin vähentymisen osuus runsas 1,5 litraa.

Alkoholien tilastoitu kulutus on viime vuosina kasvanut vajaan 4 prosentin vuosivauhdilla, mikä merkitsee, että ilman matkustajatuontikiintiöiden poistumista ja EU:n laajentumista alkoholien kulutuksen olisi ennustettu nousevan vuonna 2004 vajaaseen 10 litraan sataprosenttista alkoholia. Jos veroja ei alennettaisi tilanteessa, jossa matkustajatuontikiintiöt poistuvat ja EU laajenee, edellä esitetyin oletuksin alkoholien kokonaiskulutus nousisi Suomessa noin 11 litraan. Tästä tilastoidun kulutuksen osuus olisi vajaa 7 litraa ja tilastoinattoman alkoholien kulutus runsas 4 litraa.

Jos veroja ei alennettaisi tilanteessa, jossa matkustajatuontikiintiöt poistetaan ja EU laajentuu, valtion alkoholiverotulojen ennustetaan vuonna 2004 vähenevän noin 290 mil-

joonaa euroa vuoden 2003 ennustetusta alkoholiveron tuotosta. Samanaikaisesti veropohjan menetyksen takia myös alkoholijuomien myynnistä kertyvä arvonlisävero alenisi, ja sen ennustettaisiin laskevan noin 125 miljoonaa euroa vuoden 2003 talousarviossa ennustetusta alkoholijuomien myynnistä kertyvästä arvonlisäveron tuotosta. Yhteensä valtion alkoholien myynnistä saamat välilliset verotulot laskisivat noin 415 miljoonaa euroa, mikä on noin 55 miljoonaa euroa enemmän kuin ehdotettujen muutosten jälkeen välillisten verotulojen ennustetaan laskevan.

Matkustajatuonnista johtuvat erityiset haitat olisivat kuitenkin suurimmat tilanteessa, jossa alkoholiverotusta ei alennettaisi. Alkoholien matkustajatuonnin vapautuminen ilman alkoholiverojen alennusta lisäisi alkoholien laittomaa myyntiä Suomessa. Laittoman toiminnan riskit pienenisivät maahantuontisääntösten muuttuessa. Yksityishenkilö voisi ostaa Virossa laillisesti merkittävästi Suomen hintatasoa halvempaa alkoholipitoisuudeltaan jopa 80-prosenttista alkoholia ja tuoda laillisina matkustajatuomisina niin suuren määrän, kuin itse pystyisi kuljettamaan. Teko muuttuisi laittomaksi vasta sitten, kun matkustajatuontina tuotu alkoholi myydään eteenpäin. Voittomarginaali olisi merkittävä, sillä Virossa alkoholipitoisuudeltaan 80-prosenttisen vodkan hinta on alle puolet Suomessa myytävän alkoholipitoisuudeltaan 38-prosenttisen viinan hinnasta. Viron ja Suomen nykyisten varallisuuserojen vallitessa olisi pelättävissä, että maahantuodellu-tysten helpottuessa ja määrällisten sekä ajallisten matkustajatuontirajoitusten poistuessa, osa virolaisista matkustajista muodostuisi riskiryhmäksi alkoholien harmaatuonnille. Kasvavat alkoholien laittomat markkinat voisivat olla houkutteleva toimintakenttä järjestäytyneelle rikollisuudelle. Laittoman alkoholien myyntiin syntyvien jakelukanavien kautta voitaisiin myydä myös muita tuotteita.

Suomen ja Viron välinen hintaeroon perustuva kasvava matkustajatuonti vaikuttaisi elinkeinoista eniten alkoholien vähittäismyyn-tiin ja anniskeluun Etelä-Suomessa. Väkevien ja mietojen alkoholijuomien myynti laskisi Alko Oy:n myymälöissä ja oluen myynti päivittäistavara-kaupoissa. Matkustajatuonnin kasvulla olisi merkitystä myös ravintolasek-

toriin, jonka myynti laskisi kulutuksen siirtymässä matkustajatuontina tuotuihin alkoholi-juomiin. Alkoholin myynnin lasku heijastuisi myös valmistussektoriin ja panoselinkeinoihin, kuten raaka-aineen tuottajiin ja kuljetusalaan. Laskeva myynti vaikuttaisi kaikkien edellä mainittujen toimialojen työllisyyteen, mutta suurin vaikutus lasketaan sillä olevan ravintolasektoriin. Tilannetta kuvaa se, että alkoholisdonnaisista työpaikoista vajaa 70 prosenttia on anniskelussa. Näistä työpaikoista osa olisi uhattuna.

Alkoholin huomattavasta hintaerosta johtuen Suomen ja Viron välillä alkoholin laillinen matkustajatuonti aiheuttaisi poliisille huomattavaa lisätyötä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Olisi oletettavaa, että laillinen tuonti siirtyisi laitottoman alkoholin välitykseksi. Välttämisen voisi organisoida merkittäväksi taloudelliseksi rikollisuudeksi. Tällöin jo toimivien rikollisorganisaatioiden lisäksi voisi syntyä uusia suomalaisten muodostamia välittäjäorganisaatioita, ja rikollisorganisaatioiden väliset reviiiridiidat saattaisivat muodostua väkivaltaisiksi. Seurauksena tästä rikostutkintaan saattaisi tulla entistä enemmän tapauksia, ja lisääntynyt alkoholin kulutus aiheuttaisi poliisille lisätyötä lisääntyneiden päihtymystapausten ja yleisen häiriökäyttäytymisen vuoksi.

Vaarana vaihtoehdossa, jossa veropohjaa pyrittäisiin saamaan takaisin veronalennuksilla sen jälkeen, kun se on menetetty, on vaadittavien veronalennusten suurentuminen. Menetetyn veropohjan takaisin saaminen vaatisi todennäköisesti erittäin paljon suurempia veronalennuksia, kuin tässä ehdotetaan tehtäväksi. Lisäksi on mahdollista, etteivät suurelta veronalennukset toisi veropohjaa takaisin siinä määrin, kuin ennakoivalla veronalennuksella se kyetään säilyttämään. Ruotsissa tupakkatuotteiden kohdalla tapahtui näin. Ruotsi joutui nostamaan savukkeiden veroa kahdesti sopeuttaessaan verotustaan yhteisön oikeuteen. Veronkorotusten seurauksena Ruotsi menetti tupakkaveron veropohjaa. Myöhemmin Ruotsin pyydettyä ja saatua poikkeuksen noudattaa tupakkaverotuksen vähimmäisveroa savukkeiden osalta, Ruotsi alensi tupakkaveroa, mutta menetystä veropohjasta ei palautunut kuin vähäi-

nen osa. Ruotsiin syntyneet harmaan tupakan markkinat eivät enää poistuneet, vaikka veroa laskettiin.

2.2. Esityksen tavoitteet

Tässä esityksessä tavoitteena on sopeuttaa alkoholijuomien verotus sellaiselle tasolle, jossa on otettu huomioon Suomen korkea vero- ja hintataso niin Keski-Euroopan kuin uusien jäsenvaltioiden hintatasoon ja erityisesti Viroon verrattuna. Asiaa tarkasteltaessa ei voida ottaa huomioon vain valtion alkoholiverokertymää tai alkoholista aiheutuvia terveyshaittoja, jotka molemmat sinänsä ovat merkityksellisiä, vaan asiaa on tarkasteltava huomattavasti laajemmin koko kansantalouden ja yhteiskunnan kannalta.

Matkustajatuomisten rajoitusten poistamisesta sisämarkkinoilla ja EU:n laajentumisesta seuraa, että alkoholiveron veropohjan säilyminen Suomessa vaarantuu, alkoholin kulutus kasvaa ja sosiaaliset ja terveysongelmat lisääntyvät kulutuksen kasvun myötä. Näiden seurauksena ongelmia syntyy turvallisuuden ja yleisen järjestyksen ylläpitoon. Alkoholin kulutus kasvaa kaikissa malleissa joko sen vuoksi, että verotusta ei alenneta, jolloin kansalaiset hakevat halpaa alkoholia lähinnä Viirosta, tai sen vuoksi, että veroja alennetaan. Tämän esityksen tavoitteena on sellainen malli, jossa veropohjan menettämisen uhkaan vastattaisiin verojen alennuksilla, jotka olisi mitoitettu siten, että veropohja säilyisi mahdollisimman hyvin Suomessa ja että suomalaiset hankkisivat lisääntyvän alkoholin kulutuksensa Suomessa verotettuina tuotteina. Verojen alennukset on mitoitettu mallissa siten, että niiden seurauksena alkoholin kokonaiskulutus ei kasvaisi oleellisesti enempää kuin se kasvaisi tilanteessa, jossa veroja ei alennettaisi lainkaan. Esityksen tavoitteena on verojen alentaminen vain sille tasolle, joka tässä tilanteessa olisi välttämätöntä.

Veropohjan säilyminen Suomessa mahdollistaisi riittävien kansantaloudellisten resurssien olemassaolon. Tavoitteena olisi kohdistaa veronalennukset erityisesti niihin tuoteryhmiin, joiden osalta matkustajatuonti muualta olisi helpointa ja joiden vähittäismyyntihintojen erot ovat suurimmat. Käytännössä matkustajatuonti lisäisi eniten väkevien alko-

holijuomien tuontia, minkä vuoksi veronalennuspaineet kohdistuvat eniten väkevien alkoholijuomien verotukseen.

Veronalennusten tavoitteena on mahdollistaa kotimaisten alkoholisidonnaisten yritysten toimintaedellytyksien jatkuminen ja samalla ylläpitää alkoholisidonnaista työllisyyttä sekä lisätä muuta työllisyyttä. Alkoholien kulutuksen lisääntyminen tilastoituna alkoholina lisäisi sekä välillisiä että välittömiä verotuloja. Tavoitteena olisi siten koko kansantalouden aktiviteetin kohentuminen samalla, kun harmaan talouden laajentumista voitaisiin estää.

Toimien tärkeyttä alkoholiverotuksessa korostaa se tosiseikka, että tupakkaverotusta ei ole tarkoitus sopeuttaa.

Tupakkatuotteiden osalta esityksen tavoitteena on EU:n laajentumiseen liittyen rajoittaa eräiden tupakkatuotteiden yksityistuontia uusista jäsenvaltioista niin kauan kuin uudet jäsenvaltiot ovat saaneet siirtymäajan vähimmäisverotason saavuttamiseksi.

3. Keskeiset ehdotukset

3.1. Ehdotettavat muutokset valmisteverotuslakiin

Yksityishenkilöiden tuomiset toisesta jäsenvaltiosta valmisteverotuslain 18 §:ssä

Esityksessä ehdotetaan, että matkustajatuonnin alkoholijuomia ja tupakkatuotteita koskevat rajoitukset, joita Suomi on saanut pitää järjestelmädirektiivin 26 artiklan nojalla, poistettaisiin valmisteverotuslain 18 §:stä. Samalla 18 §:n 1 momentin mukaisesti ryhdyttäisiin noudattamaan sisämarkkinoiden yleisiä säännöksiä siitä, että yksityishenkilö saa hankkia tuotteensa oleskelumaasta tämän maan veroilla ja tuoda sanotut tuotteet mukanaan Suomeen joutumatta maksamaan täällä uudelleen veroja. Tämä tarkoittaisi, että matkustaja, joka tulee toisesta jäsenvaltiosta, saisi tuoda mukanaan alkoholijuomia, tupakkatuotteita tai muita valmisteveronalaisia tuotteita haluamansa määrän edellyttäen, että tuotteet, jotka on hankittu toisesta jäsenvaltiosta verolliseen hintaan, tulisivat hänen omaan käyttöönsä ja että hän itse tuo tuotteet mukanaan. Omalla käytöllä tarkoitettaisiin

paitsi matkustajan henkilökohtaista käyttöä myös hänen perheensä käyttöä tai lahjaa. Minkälaisista vastiketta tahansa vastaan luovutettavat tuotteet katsottaisiin kaupalliseen tarkoitukseen tuoduiksi. Sisämarkkinoilla ei ole pääsääntöisesti mahdollista, että yksityishenkilö hankkisi tuotteita verottomasti muuten kuin harmailta markkinoilta, joten tällaisten tuotteiden tuonti Suomeen ei olisi verotonta matkustajatuontia.

Veroton tuontioikeus koskisi ainoastaan tuontia omaan käyttöön. Kaupalliseen tarkoitukseen tuotavat tuotteet olisivat verollisia niiden määrästä riippumatta.

Sisämarkkinoilla tulli voi erityisistä syistä pysäyttää matkustajan tarkistusta varten. Arvioitaessa tällöin 18 §:n 3 momentin mukaan sitä, onko matkustajan mukanaan tuomat alkoholijuomat ja tupakkatuotteet katsottava tulevan hänen omaan käyttöönsä vai kaupalliseen tarkoitukseen, huomiota kiinnitettäisiin tuotteiden haltijan asemaan ja ammatin, maahantuonnin syyhyn sekä siihen, minne tuotteet kuljetetaan ja millä kulkuneuvolla kuljetus tapahtuu. Lisäksi otettaisiin huomioon tuotteisiin liittyvät asiakirjat, tuotteiden määrä ja muut asiaan liittyvät seikat. Muina seikkoina voitaisiin pitää muun muassa sitä, kuinka usein kysymyksessä oleva henkilö tuo tuotteita maahan, kuka on rahoittanut tuotteet tai kuka omistaa kulkuneuvon.

Järjestelmädirektiivissä on erikseen mainittu tuotteiden määristä tuonnin yksityistä tai kaupallista luonnetta arvioitaessa. Jäsenvaltio voi ainoastaan näyttää varten vahvistaa määrät, joiden tulee olla väkevien alkoholijuomien osalta vähintään 10 litraa, välituotteiden osalta vähintään 20 litraa, viinin osalta vähintään 90 litraa, josta vähintään 60 litraa kuuviiniä, sekä oluen osalta vähintään 110 litraa. Sanotut määrät ovat kuitenkin vain yksi arviointiperuste edellä mainittujen muiden perusteiden ohella näyttökysymystä ratkaistaessa. Jos matkustaja tuo mukanaan enemmän kuin sanotut määrät, se on hyväksyttävissä, jos matkustaja voi osoittaa, että tuotteet tulevat hänen omaan käyttöönsä. Riippumatta tuotavista alkoholijuomien määristä, tuotteet olisi kuitenkin aina verotettava, kun muiden perusteiden nojalla on ilmeistä, että tuotteet on tuotu kaupalliseen tarkoitukseen.

Vuoden 2004 talousarvioneuvottelujen yh-

teydessä hallitus on sopinut siitä, että erikseen selvitetään, voidaanko yksityishenkilölle säätää ilmoittamisvelvollisuus silloin, kun tämä tuo maahan omaan käyttöönsä suuria määriä alkoholijuomia.

Valmisteverotuslaissa ei ole riittäviä ja tarkoituksenmukaisia säännöksiä siitä, miten menetellään tilanteessa, jossa yksityishenkilö tuo maahan mukanaan tuotteita kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen. Kaikilta osin riittäviä säännöksiä ei ole myöskään siitä, jos alkujaan laillisesti omaan käyttöön tuotuja tuotteita ryhdytään myöhemmin täällä myymään. Sen vuoksi ehdotetaan, että näitä tilanteita varten säädettäisiin 18 §:n 2 momentissa verotus- ja valvontasäännökset.

Jos yksityishenkilö aikoo tuoda tai toisi mukanaan Suomeen kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen verottomia alkoholijuomia, tupakkatuotteita tai muita valmisteveronalaisia tuotteita, joista ei ole maksettu hankintamaassa valmisteveroa, ehdotetaan, että hänen olisi tuotteita ostaessaan toisesta jäsenvaltiossa noudatettava kaikkia niitä voimassa olevia säännöksiä, joita sovelletaan valtuutettuun varastonpitäjään, rekisteröityyn tai rekisteröimättömään elinkeinonharjoittajaan tapauksesta riippuen. Yksityishenkilö rinnastettaisiin tällaisessa tilanteessa kaupalliseen tuajaan.

Verollisina hankituista tuotteista, jotka olisi tarkoitettu kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen, yksityishenkilön olisi ennen tuotteiden tuomista mukanaan Suomeen tehtävä asianomaiselle piiritullikamarille ilmoitus tuotteista sekä asetettava vakuus tuotteista kannettavista valmisteveroista, kuten muidenkin kaupallisten tuojien. Lisäksi olisi noudatettava yleisiä säännöksiä veroilmoituksen jättämisestä sekä verojen maksamisesta. Samoin tuotteiden mukana olisi oltava valmisteverotuslain 51 §:n 4 momentissa tarkoitettu yksinkertaistettu saateasiakirja valvontaa varten.

Säännöksiin, jotka koskevat yksityishenkilön mukanaan tuomaa nestemäistä polttoainetta 18 §:n 4 momentissa, ei esitetä asiallisia muutoksia, vaan ainoastaan sanallisia tarkennuksia.

Muutoksia verotusmenettelyssä valmisteverotuslain 13, 22 ja 35 §:ssä

Tilanteessa, jossa edellä 18 §:ssä ehdotettuja menettelysäännöksiä ei noudatettaisi, kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen tuotavat tuotteet olisivat kokonaan verotus- ja valvontajärjestelmän ulkopuolella. Valmisteverotuslain 22 §:n 2 momentissa säädetään tietyissä tapauksissa kahden vuorokauden määräajasta veroilmoituksen jättämiselle. Käytännössä on joissakin tapauksissa ollut epäselvää, tulisiko myös koko ajan verotuksen valvontajärjestelmän ulkopuolella ilmituloonsa asti toimineella tuotteiden hallussapitäjällä olla mahdollisuus käyttää hyväkseen laissa säädettyä kahden vuorokauden mahdollisuutta veron ilmoittamiseen, ja siten välttyä myös veron ilmoittamisen laiminlyönnin seuraamuksilta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 22 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että sanottua määräaika ei sovelleta, jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan, että tuotteet on tuotu maahan tai vastaanotettu noudattamatta valmisteverotuslain verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä. Ehdotettavan 13 §:n 5 momentin mukaan vero olisi tällöin määrättävä maksettavaksi sinä päivänä voimassa olevien säännösten mukaan, kun tuotteet on vastaanotettu tai tuotu maahan tai sääntöjenvastaisuus on muutoin todettu. Veron suorittamisvelvollisuus syntyisi välittömästi ehdotettavan 35 §:n 2 momentin mukaan. Ehdotettavat säännökset ovat tarpeellisia, sillä ne täsmenävät, minkä ajankohdan verokantaa on sovellettava havaittaessa sääntöjenvastaisuutta muun muassa tilanteissa, joissa kysymys on tuotteista, joiden alkuperää ei tunneta taikka ei ole tiedossa, milloin maahantuonti on tapahtunut. Verovelvollisena olisi valmisteverotuslain 10 §:n 5 momentissa tarkoitettu vastaanottaja tai hallussapitäjä.

Yleensä sanotunlainen tilanne syntyy, kun tulliviranomainen pysäyttää ajoneuvon, jossa todetaan olevan kaupalliseen tarkoitukseen tuotteita tai kun tulliviranomainen tekee normaalin tarkastuksen yrityksessä tai paikassa, jossa tuotteita pidetään varastossa. Kun harmaille markkinoille tarkoitettuja tuotteita tavataan Suomesta, verotus toimitetaan jälkiverotusmenettelyä noudattaen. Käytännössä valmisteveroa ei jälkiverotustilan-

teissa vaadita maksettavaksi välittömästi, vaikka veron maksamisvelvollisuus olisi jo alkanut. Sen sijaan tulliviranomainen määrää tällöin 38 §:n mukaisen maksuunpanon yhteydessä verolle eräpäivän eli jälkimaksuajan. Samalla viranomaisen laskee verolle kertyneen koron eli veronlisäyksen tähän jälkimaksuaikaan saakka. Lain 35 §:n 2 momenttiin ehdotetun täsmennyksen perusteella veronlisäyksen kertyminen alkaisi siitä lähtien, kun tuotteet tuodaan maahan tai vastaanotetaan sääntöjenvastaisesti taikka kun sääntöjenvastaisuus muutoin todetaan. Tällä poistettaisiin se epäkohta, että laittomaan toimintaan osallistuneelle on annettu korotonta maksuaikaa samalla tavalla kuin laillisellekin toimijalle. Mikäli tapaukseen katsottaisiin liittyvän rikos, valmisteverotuslain 22 §:n 2 momentin muutos oikeuttaisi tuomioistuimen katsomaan aikaisempaa selvemmin tapauksen myös veropetokseksi, mistä on ollut jossain määrin epäselvyyttä oikeuskäytännössä. Alkoholilain 82 §:ssä on erikseen rangaistussäännökset siitä, jos joku tuo maahan luvattomasti alkoholijuomia.

Tullin toimivallan selkiennyttäminen valmisteverotuslain 5 §:ssä

Tullin valvontaoikeudet sisämarkkinoilla säilyisivät entisellään. Näin ollen tullin valvonta kohdistuisi yksityisiin henkilöihin maahantulon yhteydessä samojen periaatteiden mukaisesti kuin tähänkin saakka. Etukäteistiedustelulla olisi tärkeä merkitys samoin kuin jälkikäteistarkastuksella. Jotta tulli voisi suorittaa kaikki riittävät toimenpiteet myös sellaisissa tapauksissa, kun havaitaan, että hallussa pidetään veronalaisia tuotteita, joista ei ole maksettu Suomeen asianomaista valmisteveroa, ehdotetaan, että valmisteverotuslain 5 §:n sanamuotoa täsmennettäisiin. Selkiennyttämisellä kytkettäisiin valmisteverotuksen valvonta tullilakiin. Kaikki tullilaisissa luetellut tullitoimenpiteet olisivat mahdollisia valmisteverojen kantamisen varmistamiseksi.

Yksityishenkilöiden tuomiset uusista jäsenvaltioista

Alkoholijuomat

Kun EU:n jäseniksi tulee 1 päivänä toukokuuta 2004 mukaan 10 uutta valtiota eli Tšekin tasavalta, Viro, Kypros, Latvia, Liettua, Unkari, Malta, Puola, Slovenia ja Slovakia, ryhdytään näistä valtioista saapuviin matkustajiin heti soveltamaan sisämarkkinoiden yleisiä periaatteita. Näistä maista saapuvien matkustajien alkoholijuomien määrälliset tuontirajoitukset samoin kuin maahantuonnin edellytyksenä olevat aikarajoitukset poistetaan. Alkoholien osalta tämä tarkoittaa sitä, että tuontirajoitukset, jotka ovat kolmansista maista saapuville matkustajille yksi litra väkeviä alkoholijuomia tai kaksi litraa väli tuotteita, kaksi litraa hiilihiapotonta viiniä sekä 16 litraa olutta, kumoutuvat. Samoin alkoholijuomista ja väkiviinasta annetun asetuksen 8 §:ää ei voida enää soveltaa uusista jäsenvaltioista saapuviin matkustajiin. Tämä tarkoittaa, että suomalaisiin matkustajiin ei enää sovelleta 20-tunnin ulkomaillo olo vaatimusta alkoholin maahantuonnin edellytyksenä. Koska edellä mainitut maat ovat EU:n jäsenvaltioita 1 päivästä toukokuuta 2004 alkaen, siellä asuviin kansalaisiin, jotka saapuvat Suomeen, ei myöskään enää sovellettaisi kolmen vuorokauden vaatimusta alkoholin tuonnin edellytyksenä. Kaikki matkailijat saavat sisämarkkinaperiaatteiden mukaisesti tuoda maahan alkoholia joutumatta siitä uudelleen maksamaan Suomessa veroja. Tämä edellyttää, että matkustaja tuo alkoholijuomansa mukanaan ja että juomat tulevat hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä. Nämä muutokset eivät vaadi lainsäädännöllisiä muutoksia.

Tupakkatuotteiden määrälliset rajoitukset valmisteverotuslain 18 b ja 19 a §:ssä

Uusien jäsenvaltioiden liittymissopimuksessa kahdeksan jäsenvaltiota kymmenestä eli kaikki muut paitsi Kypros ja Malta ovat saaneet siirtymäajan voidakseen sen kuluessa sopeuttaa tupakkatuotteiden veronsa yhteisön vähimmäisverotasolle. Liittymissopimuksessa on vastaavasti vanhoille jäsenvaltioille an-

nettu mahdollisuus sanotun siirtymäajan aikana säilyttää nykyisin kolmansista maista saapuviin matkustajiin sovellettavat tupakkatuotteiden määrälliset rajoitukset niiltä osin, kuin uudet jäsenvaltiot ovat saaneet siirtymäajan.

EU:n laajentumiseen liittyen ja valtion verotulojen säilyttämisen vuoksi ehdotetaan, että Suomi valmisteverotuslain uudessa 18 b §:ssä ottaisi käyttöönsä liittymisestä EU:hun tehdyn sopimuksen mukaisesti vanhoille jäsenvaltioille annetun mahdollisuuden pitää voimassa samat määrälliset rajoitukset yksityishenkilöiden mukanaan tuomiin omaan käyttöön tarkoitettuihin tupakkatuotteisiin, joita sovelletaan tällä hetkellä kolmansista maista saapuviin matkustajien. Verottomuus ei koskisi toisesta jäsenvaltiosta verottomasti hankittuja tuotteita.

Esityksessä ehdotetaan, että rajoitukset pidettäisiin voimassa kaikkia niitä uusia jäsenvaltioita kohtaan, jotka ovat saaneet oikeuden poiketa tupakkatuotteiden vähimmäisverovaatimuksesta. Näitä olisivat Tšekin tasavalta, Slovenia, Slovakia, Unkari, Puola, Liettua, Latvia sekä Viro. Samalla ehdotetaan, että tuontirajoitukset koskisivat samoja tupakkatuotteita, joille asianomainen jäsenvaltio on saanut siirtymäajan. Kaikkien uusien jäsenvaltioiden osalta kysymykseen tulisivat savukkeet, mutta Tšekin tasavallan osalta myös muut tupakkatuotteet ja Viron osalta myös savuke- ja piipputupakka. Esityksessä ehdotetaan myös, että Suomen tuontirajoitukset olisivat voimassa yhtä kauan kuin kunkin uuden jäsenvaltion liittymissopimukseen sisältyvät poikkeusjärjestelyt. Pisimmillään poikkeukset olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2009 Liettuan, Latvian ja Viron osalta. Vuoden 2008 loppuun saakka poikkeusten ylläpitäminen olisi mahdollista Slovakian, Unkarin ja Puolan osalta. Tšekin tasavalta saisi pitää savukkeiden osalta samoin kuin Slovenia poikkeukset voimassa vuoden 2007 loppuun. Vuoden 2006 lopussa päättyisi Tšekin tasavallan saama poikkeus muiden tupakkatuotteiden kuin savukkeiden osalta.

Samalla valmisteverotuslain uudessa 19 a §:ssä ehdotetaan, että jos yksityishenkilö tuo edellä luetelluista jäsenvaltioista tai yhteisön ulkopuolelta tupakkatuotteita omaan

käyttöön, hänen on suoritettava ylimenevältä osalta tupakkaverolaissa säädetty tupakkaverot. Jos yksityishenkilö tuo mukanaan kaupalliseen tai elinkeinotarkoitukseen tupakkatuotteita, verotukseen ja sen valvontaan sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin muista jäsenvaltioista vastaaviin tarkoituksiin tuotaville tuotteille. Sisämarkkinaperiaatteen mukaisesti matkustaja, joka tulee Keski-Euroopasta Baltian kautta Suomeen, saisi tuoda mukanaan esimerkiksi Saksasta hankkimansa tupakkatuotteet edellyttäen, että ne tulevat hänen omaan käyttöön ja että hän pystyy osoittamaan, että tuotteet on hankittu Saksasta. Samalla matkalla matkustaja saisi tuoda myös poikkeussäännöksen edellyttämän määrän tupakkatuotteita siitä uudesta jäsenmaasta, josta hän saapuu Suomeen edellyttäen, että tuotteet tulevat hänen omaan käyttöön ja että tuotteet on hankittu verollisina.

3.2. Ehdotettavat muutokset alkoholivelolakiin

Alkoholiveron alennukset verotaulukossa

Alkoholiveroa ehdotetaan alennettavaksi siten, että alkoholin tilastoidun kulutuksen veropohja säilyisi mahdollisimman hyvin Suomessa ja kulutuksen kasvu jäisi mahdollisimman pieneksi. Tavoite edellyttäisi alkoholiveron laskua keskimäärin noin 33 prosentilla. Ehdotetun veromuutoksen seurauksena alkoholijuomien vähittäismyyntihintojen ennustetaan alenevan noin 22 prosentilla edellyttäen, että veronalennus menee täysimääräisenä hintoihin. Ehdotetulla veronalennuksella lasketaan päästävän hintatasolle, jossa suomalaiset hankkisivat valtaosan kaikista kuluttamistaan alkoholijuomista Suomesta.

Veronalennus ehdotetaan mitoitettavaksi siten, että se pitäisi alkoholin vero- ja hintatason sen verran korkeana, ettei alkoholin kulutus kasvaisi juurikaan enempää kuin sen ennustetaan kasvavan tapauksessa, jossa verotusta ei alennettaisi ja jolloin kansalaiset hakisivat merkittävän osan kuluttamastaan alkoholista ulkomailta. Lisäksi alennustarpeessa otettaisiin huomioon matkustuskustannukset, arvioitaisiin erityisesti Viron hin-

takehitystä ja arvioitaisiin myös sitä aikaa, jonka matkustajat joutuisivat käyttämään, mikäli hankkisivat alkoholijuomansa muualta kuin Suomesta.

Ehdotettavat veronalennukset olisivat eri tuoteryhmien osalta eri suuruiset. Eri tuoteryhmien veronalennustarvetta arvioitaessa ehdotetaan otettavaksi huomioon erot tuotteiden vähittäismyyntihinnoissa Suomessa ja muissa EU-maissa, erityisesti Saksassa ja Virossa sekä se, kuinka helppoa tuotteiden matkustajatuonti on logistisesti.

Esityksessä on lähdetty siitä, että kaikkien juomaryhmien veroa tulee alentaa. Mikäli ehdotetun suuruiset veronalennukset kohdistettaisiin vain joihinkin tuoteryhmiin, sillä ei kyettäisi riittävästi poistamaan kansalaisten kannustimia hakea alkoholijuomia ulkomailta ja sillä olisi vaikutuksia eri tuotteiden markkinaosuuksiin. Se voisi aiheuttaa myös kulutuksen siirtymistä nykyistä vahvempiin alkoholijuomiin, millä olisi negatiivisia vaikutuksia kansanterveyteen ja mahdollisesti myös yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen.

Ehdotettavat veronalennukset on mitoitettu tietoisesti sen verran vähäisiksi, että niillä ei uskota täysin estettävän matkustajatuonnin kasvua, vaan matkustajatuonnin ennustetaan veronalennuksista huolimatta kaksinkertaituvan nykyisestä, minkä seurauksena veropohjan oletetaan heikkenevän noin viisi prosenttia.

Suurimmat hintaerot ja siten myös suurin paine sopeuttaa alkoholiverotusta on väkevissä alkoholijuomissa. Matkustaja, joka haluaa maksimoida alkoholin tuonnin, tuo mukanaan väkeviä juomia. Myös välituotteissa ja oluessa suuret hintaerot houkuttelevat matkustajatuontiin. Esityksessä on lisäksi pyritty säilyttämään alkoholiverotuksen rakenne sellaisena, että väkevien juomien verorasitus säilyisi miedompia juomia korkeampana ja että esitys täyttäisi yhteisön oikeuden vaatimukset erityisesti viinin ja oluen verotuksen suhteen.

Oluen osalta alkoholiveroa esitetään alennettavaksi keskimäärin 32 prosentilla, jolloin oluen vähittäismyyntihinta alenisi noin 15 prosenttia. Yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän oluen veroksi ehdotetaan 19,45 senttiä senttilitralla etyylialkoholia.

Oluen veronalennus on mitoitettu siten, että Suomessa yleisimmin ostetun keskioluen hinta litralta ilman panttia laskisi nykyisestä 2,97 eurosta 2,55 euroon, kun vastaava hinta Virossa on 1,17 euroa litralta. Oluen hinta Virossa jäisi esitettävän alennuksen jälkeen noin 50 prosenttia alemmaksi kuin Suomessa. Yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien oluiden verotukseen ei ehdoteta alennusta, koska muutoin etyylialkoholia sisältämättömissä virvoitusjuomaveronalaisissa tuotteissa vero olisi korkeampi kuin alkoholista sisältävillä tuotteilla.

Viinien osalta on oletettavaa, että matkustajat eivät toisi niitä Suomeen samassa määrin kuin väkeviä alkoholijuomia tai olutta, koska hintaerot Suomen ja esimerkiksi Viron välillä eivät ole merkittävät erityisesti laatuviinien osalta. Virossa viinien hinnat ovat vain noin kolmanneksen edullisempia kuin Suomessa. Näin ollen viinien veronalennukselle ei ole samanlaisia tuotteiden hinnaneroihin kohdistuvia paineita kuin muiden alkoholijuomien osalta. EU-jäsenyyden aikana Suomessa viinien veroa on jo kerran alennettu noin 17 prosentilla. Kuitenkin viinienkin verotusta ehdotetaan tässä yhteydessä alennettavaksi, koska esityksessä ehdotetun suuruinen oluen veronalennus on mahdollista vain, jos viinienkin verotusta alennetaan. Tämä johtuu siitä, että perustamissopimuksen 90 artiklan mukaan kotimaista tuotetta ei saa suosia verotuksellisesti vastaavia tuontituotteita syrjivästi. Pöytäviini ja olut on katsottu yhteisön oikeuskäytännössä toistensa korvaviksi tuotteiksi. Kun viini on Suomessa tuontituote, sitä ei ole mahdollista verottaa ankaremmin kuin Suomessa valmistettavaa olutta.

Viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien veroa ehdotetaan alennettavaksi keskimäärin 10 prosentilla, jolloin niiden vähittäismyyntihinta alenisi keskimäärin noin kolme prosenttia. Viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien verot on jaettu verotaulukossa tuoteryhmiin 21—24. Yli kahdeksan mutta enintään 15 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien tuotteiden eli yleisimpien viinien vero ehdotetaan alennettavaksi 212,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa. Vastaavaa veroa kannettaisiin myös uuteen tuoteryhmään 25

kuuluvasta viinistä. Tuoteryhmän 23 vero ehdotetaan alennettavaksi 152,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa. Ryhmä kattaa tuotteet, joiden etyylialkoholipitoisuus on yli 5,5 mutta enintään 8,0 tilavuusprosenttia. Vastaavasti vero ehdotetaan alennettavaksi tuoteryhmän 22 osalta 103,00 senttiin. Sanottu tuoteryhmä kattaa viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat, joiden alkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on yli 2,8 mutta enintään 5,5. Eri tuoteryhmien alennusta laskettaessa on pyritty varmistamaan, että perustamissopimuksen 90 artiklan vaatimus täyttyy. Samoilla perusteilla kuin edellä oluen osalta yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien mietojen viinien eli tuoteryhmään 21 kuuluvien tuotteiden veroon ei ehdoteta alennusta, koska muutoin vastaavat alkoholittomat tuotteet virvoitusjuomaveronalaisina olisivat korkeammin verotettuja kuin etyylialkoholia sisältävät viinit.

Välituotteiden veroa ehdotetaan alennettavaksi 40 prosentilla, jolloin tuotteiden vähittäismyyntihinta alenisi keskimäärin noin 34 prosenttia. Välituotteiden veroa on EU-jäsenyyden aikana alennettu kerran noin 17 prosentilla, mutta siitä huolimatta sanottujen tuotteiden verotaso on EU:n jäsenmaista korkein. Hintaaerot Suomen ja Viron välillä ovat välituotteissa merkittävät. Virossa välituotteiden hinnat ovat noin 70 prosenttia edullisempia kuin Suomessa. Esitetyn veronalennuksen jälkeen hintaeroksi jäisi runsas 40 prosenttia. Verotaulukon tuoteryhmän 32 veroksi ehdotetaan 424,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa, jos tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia, kun taas tuoteryhmän 31 veroksi ehdotetaan 257,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa edellyttäen, että tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia. Tässä on otettu huomioon se, että verorakennedirektiivin 18 artiklan 3 kohdan mukaan välituotteiden alennetun valmisteveron määrä ei saa olla enempää kuin 40 prosenttia tavanomaista kansallista välituotteiden valmisteveron määrää alhaisempi. Alennettu välituotteiden vero ei myöskään saa olla alempi kuin tavanomainen viinin kansallinen valmisteveron määrä.

Suurin veronalennuspaine kohdistuu väkeviin alkoholijuomiin, joissa hintaero Suomen ja Viron välillä on yli 60 prosenttia. Suomessa litra Koskenkorva viinaa maksaa 29,64 euroa ja Virossa sama tuote maksaa 10,52 euroa, mutta Virossa voi ostaa huomattavasti tätäkin halvempia kirkkaita alkoholijuomia. Tämän suuren hintaeron vuoksi etyylialkoholin veroa ehdotetaan alennettavaksi keskimäärin 44 prosentilla. Veronalennuksen seurauksena väkevien alkoholijuomien vähittäismyyntihintojen oletetaan alenevan keskimäärin noin 37 prosenttia. Yli 2,8 tilavuusprosenttisten väkevien alkoholijuomien veroksi ehdotetaan 28,25 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Esitetyn suuruisella alennuksella Koskenkorvan litrahinta olisi 18,24 euroa. Hinta olisi esitetyn veronalennuksen jälkeen noin 40 prosenttia korkeampi kuin Virossa.

Esityksessä ehdotetaan, että verotaulukon tuoteryhmien 42, 43 ja 44 vero yhtenäistettäisiin ja niistä muodostettaisiin tuoteryhmät 45 ja 46 verotuottojen seurannan helpottamiseksi. Näiden kaikkien tuoteryhmien veroksi ehdotetaan 28,25 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Lasten ja nuorten alkoholinkäytön ehkäisemisen merkitys on noussut esille myös Euroopan unionin tavoitteissa. Neuvoston suosituksessa lasten ja nuorten alkoholinkäytöstä (2001/458/EY) korostetaan jäsenvaltioiden vastuuta ehkäistä lapsille ja nuorille suunniteltujen ja mainostettujen alkoholijuomien leviämistä. Tällä hetkellä tällaisten väkevistä alkoholijuomista valmistettujen niin sanottujen limuviinien (ready-to-drink, alco-pops) myynti erityisesti nuorisolle on Suomessa kasvanut, vaikka tuotteita myydään vain alkoholiyhtiön kautta. Näiden vähemmän alkoholia sisältävien tuotteiden veroja ei sen vuoksi ehdoteta alennettavaksi samassa suhteessa kuin muiden väkevien, vaan niiden osalta ehdotetaan, että vero olisi sama kultakin tilavuusprosentilta etyylialkoholia kuin muissakin väkevissä alkoholijuomissa.

Lisäksi ehdotetaan, että vero säilyisi ennallaan eli 1,68 senttiä senttilitralta etyylialkoholia verotaulukon tuoteryhmään 41 kuuluvien, tullitariffin nimikkeen 2208 tuotteiden osalta, jos tuotteiden etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 2,8 prosenttia. Ku-

ten oluen ja viinien osalta tämä johtuu väkevien alkoholijuomienkin osalta siitä, että vastaavanlaisten alkoholia sisältämättömien virvoitusjuomien virvoitusjuomavero olisi muuten korkeampi kuin alkoholia sisältävien juomien vero, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Ehdotettavien alkoholiveron alennusten jälkeen etyylialkoholin alkoholivero olisi 28,25 euroa litralta laskettuna sataprocenttisena alkoholina. Välituotteissa veroa olisi vastaavasti 20,19 euroa litrassa, ja 11 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävässä viinissä vastaava veromäärä olisi 19,27 euroa litrassa sataprocenttista alkoholia. Oluen vero litrassa sataprocenttista alkoholia olisi ehdotettavan alennuksen jälkeen 19,45 euroa. Alkoholiveron rakenne tulisi siten säilymään ehdotettavan muutoksen jälkeenkin sellaisena, että väkevien alkoholijuomien verorasitus olisi miedompia juomia korkeampi. Lisäksi yhteisön oikeuden vaatimukset oluen ja viinin suhteen tulisivat täytettyä, koska verotuksellisesti ei syrjittäisi tuontituotteita suhteessa kotimaisiin tuotteisiin.

Ehdotettavien veronalennusten seurauksena alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat jäisivät kaikissa juomaryhmissä korkeammiksi, kuin mitä ne ovat esimerkiksi Virossa. Veronalennusta seuraavan vähittäismyyntihintojen laskun arvioidaan kuitenkin olevan yhteisvaikutukseltaan sen verran suuri, että se vähentäisi tehokkaasti kannustimia lähteä hankkimaan alkoholijuomia Suomen ulkopuolelta.

Tupakkaverotukseen ei ehdoteta muutoksia, vaikka siihenkin ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivästä tammikuuta 2004 lähtien sisämarkkinoiden yleisiä periaatteita matkustajatuonnin osalta.

Eräiden määritelmien tarkentaminen alkoholiverolain 3 §:ssä

Yhteisön lainsäädännön mukaisesti ehdotetaan, että alkoholiverolain 3 §:ssä määriteltäisiin erikseen viini ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat sekä niiden alkoholipitoisuuksien ylärajat. Viininä verorakennedirektiivin mukaisesti pidettäisiin käymisteitse valmistettua tullitariffin nimikkeeseen 2204 tai 2205 kuuluvaa alkoholijuomaa,

jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja joka ei sisällä lisättyä etyylialkoholia. Viininä pidettäisiin myös sellaista käymisteitse valmistettua edellä mainittuihin nimikkeisiin kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 18 tilavuusprosenttia, jos se on valmistettu ilman väkevöintiä eikä sisällä lisättyä alkoholia. Muuna käymisteitse valmistettuna alkoholijuomana pidettäisiin kaikkia muita käymisteitse valmistettuja nimikkeisiin 2204, 2205 tai 2206 kuuluvia juomia kuin olutta tai edellä määriteltyä viiniä, jos tuotteen alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia eikä tuote sisällä lisättyä etyylialkoholia.

Lisäksi verorakennedirektiivin mukaisesti ehdotetaan, että muina käymisteitse valmistettuina tuotteina kuin oluena ja viininä pidettäisiin myös sellaisia tuotteita, jotka sisältävät lisättyä etyylialkoholia, jos tuotteiden todellinen alkoholipitoisuus on enintään 8,5 tilavuusprosenttia. Muutosehdotus koskisi sellaisia kuohuvia ja kuohumattomia edellä mainittuja juomia, joiden alkoholipitoisuus olisi yli 5,5 mutta enintään 8,5 tilavuusprosenttia. Suomessa ei tiettävästi ole tällä hetkellä tällaisia juomia. Muutos saattaisi kuitenkin alentaa sanottujen tuotteiden valmistuskustannuksia.

Alkoholiverolaista puuttuu säännös siitä, minkä nimikkeistön mukaan eri juomien määritelmät tehdään. Yhteisön oikeuden mukaisesti lakiin ehdotetaan lisättäväksi tästä säännös. Sen mukaan käytetään sitä yhdistettyä nimikkeistöä, joka oli voimassa 19 päivänä lokakuuta 1992.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksen vaikutusten arvioinnissa on käytetty valtioneuvoston aloitteesta tehdyn *Alkoholijuomien hintatason alentamisen yhteiskunnalliset vaikutukset* -tutkimuksen yhteydessä kehitettyjä malleja, joiden kehittelystä ovat vastanneet Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES), Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ja Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos (LTT). Kansantaloudellisten vaikutusten selvittämisessä käytettyjen menetelmien kehittelystä ovat vastanneet muun muassa VATT ja val-

tiovarainministeriön kansantalousosasto. Lisäksi vaikutusten arviointiin on käytetty STAKES:n ja Tullihallituksen yhteistyössä laatimia selvityksiä.

Ehdotetun veronalennuksen jälkeen on oletettavaa, että suomalaiset tekisivät Viroon noin 2,5 miljoonaa matkaa, mikä on saman verran kuin tällä hetkellä. Laivamatkustajan keskimääräisen matkustajatuonnin ennustetaan kasvavan, koska ehdotetusta veronalennuksesta huolimatta alkoholijuomien hinnat tulevat olemaan Virossa Suomen hintoja edullisemmat. Esitetyn suuruisella veronalennuksella hillittäneen matkustajatuontia kuitenkin siten, että matkustajan keskimääräisen matkustajatuonnin oletetaan jäävän kahteen litraan väkeviä alkoholijuomia, yhteen litraan viiniä sekä kahdeksaan litraan olutta. Autolla matkustavien määrä kasvaisi noin 300 000 henkilöön, ja matkustaja toisi mukanaan keskimäärin kahdeksan litraa väkeviä, 20 litraa viiniä sekä 40 litraa olutta. Matkustajatuonti Virossa olisi väkevien alkoholijuomien osalta noin seitsemän miljoonaa litraa, jossa lisäystä olisi noin neljä miljoonaa litraa. Välituotteita ja viiniä tuotaisiin noin kahdeksan miljoonaa litraa, jossa lisäystä yli viisi miljoonaa litraa ja olutta tuotaisiin noin 30 miljoonaa litraa, kun tuonti on tällä hetkellä 20 miljoonaa litraa.

Virossa tuotaisiin edellä esitetyin oletuksin noin kolme miljoonaa litraa nykyistä enemmän alkoholia sataprosenttisena alkoholina eli 0,7 litraa asukasta kohden. Tässä olisi lisäkulutusta noin 0,2 litraa ja kotimaisen myynnin vähennystä noin 0,5 litraa. Kokonaiskulutuksen arvioidaan olevan vuonna 2004 yhteensä noin 11 litraa, josta tilastoidun alkoholin osuus olisi noin yhdeksän litraa ja tilastoimattoman runsas kaksi litraa sataprosenttisena alkoholina asukasta kohden. Kulutuksen oletetaan siten lisääntyvän runsaan 1,5 litraa vuodesta 2002.

Koska on mahdollista, että suomalaiset esitetyistä veronalennuksista huolimatta aloittavat pienimuotoisen alkoholimatkailun, alkoholin kokonaiskulutusta ennustettaessa tarkastellaan tilannetta, jossa suomalaiset tekisivät Viroon noin 2,8 miljoonaa matkaa, mikä olisi 12 prosenttia enemmän kuin tällä hetkellä. Tällöin alkoholin kokonaistuonti Virossa kasvaisi edellä esitetyin matkustaja-

tuontiluvuin kuuteen miljoonaan litraan sataprosenttisena alkoholina, jossa lisätuontia olisi runsas 3,5 miljoonaa litraa. Tässä tilanteessa alkoholin kokonaiskulutuksen laskeaan kasvavan hieman yli 11 litraan, josta tilastoidun alkoholin kulutus olisi noin yhdeksän litraa ja tilastoimattoman alkoholin osuus runsas kaksi litraa.

Vuoden 2004 alkoholin kokonaiskulutuksen ennusteeseen liittyy epävarmuustekijänä lisäksi Suomeen saapuvien virolaisten matkustajien matkustajatuonti. Vuonna 2002 Virossa saapui Suomeen noin 300 000 virolaista matkailijaa. Viron liittyessä EU:hun poistuvat virolaisten matkustajien matkustajatuonnista 72 tunnin aikarajoitus sekä alkoholin tuonnin määrälliset rajoitukset. Tämä saattaisi kannustaa virolaisia matkailijoita tuomaan Suomeen suuriakin määriä alkoholia, josta ainakin osa saattaisi päätyä myyntiin Suomessa. Esitettävien veronalennusten uskotaan laskevan alkoholin hintaa sen verran kilpailukyiselle tasolle Suomessa, että laittomaan myyntiin liittyvä kiinnijäämisriski huomioon ottaen virolaisten matkailijoiden ei ainakaan suuressa määrin uskota alkavan harjoittaa alkoholin laitonta myyntiä. Täten virolaisten matkustajatuonnilla ei uskota esitettyjen alennusten jälkeen olevan oleellista merkitystä alkoholin kokonaiskulutukselle Suomessa.

Vuoden 2004 talousarvioneuvotteluissa 20 päivänä elokuuta 2003 sovittiin lisäksi, että valtioneuvosto seuraa tarkoin tekemänsä päätöksen seurauksia.

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavan alkoholiveron alennuksen seurauksena valtion alkoholiverotulojen ennustetaan vuonna 2004 vähenevän noin 255 miljoonaa euroa vuoden 2003 talousarviossa ennustetusta alkoholiveron tuotosta. Alkoholijuomien myynnistä kertyvän arvonlisäveron ennustetaan lisäksi laskevan noin 33 miljoonaa euroa vuoden 2003 talousarviossa ennustetusta. Ennusteessa oletetaan, että ehdotettavat veronalennukset siirtyisivät täysimääräisinä alkoholijuomien kuluttajahintoihin, mikä seurauksena alkoholin verollisen myynnin oletetaan kasvavan noin 11 prosenttia. Kulutusennusteessa käytettyjen alkoholijuomien hintajoukot ovat väkevillä alkoholijuomilla

ja välituotteilla -0,65, viinillä -0,80 sekä siiderillä, long drink-juomilla ja oluella -0,50.

Ehdotettavien veronalennusten ei kuitenkaan oleteta täysin estävän veropohjan kaventumista, vaan matkustajatuonnin oletetaan kaksinkertaistuvan nykyisestä. Matkustajatuomisina tuodun alkoholin arvioidaan korvaavan tilastoitua eli Suomesta verollisesti hankittua alkoholia noin 70 prosentilla tuontimäärästä. Tämän seurauksena alkoholiverokertymän ennustetaan laskevan 50 miljoonaa euroa ja jäävän 1 050 miljoonaan euroon vuonna 2004. Alkoholiveron veropohjan kaventumisen seurauksena myös alkoholista kertyvän arvonlisäveron ennustetaan vähenevän noin 25 miljoonaa euroa. Yhteensä valtion alkoholijuomien myynnistä saamien kaikkien välillisten verotulojen ennustetaan laskevan noin 360 miljoonaa euroa vuoden 2003 talousarviossa ennustetusta.

Arvioitaessa verotuloennusteiden tarkkuutta, merkittävää on se, kuinka onnistuneesti kyetään ennustamaan alkoholiveron veropohjan säilyminen. Tarkasteltaessa ehdotettavien muutosten valtionaloudellisia vaikutuksia, voidaan havaita, että veropohjalla on keskeinen merkitys valtion verotulojen kannalta.

Matkustajatuontikiintiöiden poistumisen seurauksena tupakkatuotteiden, erityisesti savukkeiden matkustajatuonnin oletetaan kasvavan voimakkaasti. Matkustajatuonnin seurauksena tupakkaveron veropohjan ennustetaan heikkenevän noin 25 prosenttia. Savukkeiden matkustajatuonnin, joka vuonna 2002 oli 553 miljoonaa savuketta, lasketaan kasvavan noin kolminkertaiseksi. Tämän seurauksena tupakkaverokertymän ennustetaan jäävän 452 miljoonaan euroon vuonna 2004.

Ehdotettavat alkoholiveron veromuutokset vaikuttaisivat paitsi alkoholiveron verokertymään myös laajemmin julkiseen talouteen ja koko kansantalouteen.

Ehdotettavan alkoholiveronalennuksen seurauksena alkoholin hinnat alenisivat keskimäärin noin 22 prosenttia edellyttäen, että veronalennukset siirtyisivät täysimääräisesti hintoihin. Alkoholin hinnan laskiessa kotitaloudet lisääisivät alkoholin kulutusta. Alkoholin kulutuksen kasvun seurauksena osa alkoholiveron alennuksen seurauksena menetetyistä alkoholiverotuloista palautuisi kansantalouteen.

Alentuneiden hintojen vuoksi alkoholin kulutuksen arvo jäisi kuitenkin 450 miljoonaa euroa pienemmäksi verrattuna tilanteeseen, jossa veroja ei kevennettäisi. Tämän seurauksena muihin tuotteisiin ja palveluihin kohdistuvan kysynnän odotetaan lisääntyvän vastaavalla rahamäärällä. Kotitalouksien ostovoiman lisäys näkyisi kaikkien kulutushyödykkeiden kysynnän ja talouden aktiviteetin kasvuna. Osa kotimaisen kysynnän lisäyksestä välittyisi tavaroiden ja palvelujen tuonnin kautta kansantalouden ulkopuolelle, mutta merkittävä osa siitä jäisi kohentamaan Suomen kansantaloutta. Jos kotitalouksien ostovoiman paraneminen näkyisi täysimääräisenä kulutuksessa, alkoholiveron kevennyksestä palautuisi välittömästi valtiolle hieman yli viidesosa.

Panos-tuotos laskelmien perusteella edellä mainitun suuruinen kulutuskysynnän lisäys parantaisi työllisyyttä arviolta 5 500—8 000 hengellä verrattuna tilanteeseen, jossa veronalennusta ei toteutettaisi. Koska edellä mainittu kulutuskysyntä kohdistuisi muuhun kuin alkoholiin, kysynnän kasvun seurauksena syntyvät uudet työpaikat sijoittuisivat myös muualle kuin alkoholisidonnaisiin toimialoihin. Työllisyyden paraneminen lisäisi valtion ja kuntien välittömiä verotuloja sekä samanaikaisesti vähentäisi työttömyyden alentumisen seurauksena työttömyydestä aiheutuvia julkisen talouden menoja.

Ehdotettavan alkoholiveronalennuksen lopullinen nettovaikutus työllisyyteen voi kuitenkin poiketa edellä esitetystä. Asiaan vaikuttavat tämän ehdotuksen lisäksi kuitenkin niin monet muut tekijät, kuten esimerkiksi talouden suhdannekehitys ja julkisen talouden resurssien allokoinnissa tulevana vuosina mahdollisesti tehtävät muutokset, että lopullisen nettovaikutuksen arvioiminen ei tässä yhteydessä ole mahdollista.

Ehdotettavan alkoholiveronalennuksen seurauksena muut julkisen talouden indeksidonnaiset menoerät jäisivät hitaamman inflaation seurauksena hieman alhaisemmiksi, mikä osaltaan myös vähentäisi julkisen talouden menoja, sillä julkisen talouden menoista osa on sidottu kuluttajahintojen nousuvauhtiin. Esimerkiksi kotitalouksien saamiin sosiaalietuuksiin kuten eläkkeisiin vaikuttaa TEL-indeksi. Sen laskennassa käyte-

tään kuluttajanhinta- ja ansiotasoindeksejä.

Ehdotettavan veronalennuksen kuluttajaindeksiä alentavan vaikutuksen laskeaan olevan noin yhden prosentin suuruinen. Tällainen muutos vaikuttaisi vastaavasti vuoden viiveellä esimerkiksi TEL-indeksiin 0,6 prosentilla. Tämän seurauksena esimerkiksi valtion eläkemenot laskisivat 50 miljoonalla eurolla, kun mukaan luetaan myös muitten sosiaaliturvarahastojen kautta maksettavat kansaneläkkeet. TEL-rahastojen tapauksessa edellä mainittu muutos indeksissä merkitsisi puolestaan noin 80 miljoonan euron suuruista muutosta rahoitusjäämassä. Suuri osa maksetuista sosiaaliavustuksista on sellaisia, että niiden ja kuluttajanhintaindeksin kehityksen välillä ei ole automaattista yhteyttä. Aikaa myöten avustusten perusteita tarkistetaan, mutta mitään säännönmukaisuutta inflaatiotarkistusten tekemisessä, esimerkiksi sellaisissa sosiaaliavustuksissa kuten opinto-, asumis- ja toimeentulotuissa, ei noudateta.

Sen sijaan työttömyysturvan peruspäivärahaan tehdään vuosittain lakisäätöiset inflaatiotarkistukset. Valtion osalta tämä merkitsisi sitä, että yhden prosenttiyksikön suuruinen kuluttajahintojen nousun hidastuminen vähentäisi menoja vajaat 20 miljoonaa euroa. Yhteensä inflaation hidastuminen yhdellä prosentilla vähentäisi siten valtion menoja noin 70 miljoonalla eurolla.

Alkoholijuomaveron alentaminen vähentäisi välittömästi valtion verotuloja, mutta kerrannaisvaikutusten seurauksena osa verotulojen menetyksestä palautuisi. Ehdotettavan alkoholijuomaveron alentamisen aiheuttamista verotuoton menetyksistä lähes puolet voisi myönteisissä olosuhteissa palautua koko julkiseen talouteen. Tämä edellyttäisi kuitenkin alkoholiin kohdistuvan valmisteveronalennuksen välittymistä täysimääräisesti kuluttajaintoihin.

4.2. Elinkeinopoliittiset vaikutukset

Ehdotetuilla alkoholiveron alennuksilla pyritään mahdollistamaan se, että alkoholisidonnaiset toimijat voisivat toimia uudessa tilanteessa. Veronalennusten seurauksena alkoholin määrällinen myynti tulee Suomessa kasvamaan, joten on oletettavaa, että alkoholin myyntiä ja anniskelua harjoittavien toimi-

joiden toimintaedellytykset tulevat pääpiirteissään säilymään. Veronalennukset itsessään eivät kuitenkaan takaa sitä, ettei matkustajatuontikiintiöiden poistumisella olisi mitään vaikutusta elinkeinoelämään. Uusi tilanne vaatii kaikilta toimijoilta kykyä sopeutua ja löytää uusia keinoja toimia tulevassa, muuttuvassa toimintaympäristössä.

Matkustajatuontikiintiöiden poistuminen ja EU:n laajentuminen tulevat lisäämään entisestään kilpailua alkoholin ja tupakkatuotteiden markkinoilla. Kilpailun lisääntyminen saattaa aiheuttaa ongelmia joidenkin toimijoiden kannattavuudelle ja siten johtaa toiminnan supistuksiin tai lakkautuksiin. Erityisesti nämä ongelmat saattavat kohdistua pienimpiin anniskelupaikkoihin ja vähittäiskaupan yksiköihin, joiden kannattavuus saattaa oleellisesti heiketä jo vähäisestäkin myynnin määrän pienenemisestä.

Kokonaisuudessaan toimintamahdollisuuksiin vaikuttaa merkittävästi harmaiden markkinoiden osuus. Mikäli harmaat markkinat pääsevät kasvamaan Suomessa, heikkenevät laillisesti toimivien toimijoiden mahdollisuudet kilpailla alkoholi- ja tupakkamarkkinoilla merkittävästi. Ehdotettavilla alkoholiveronalennuksilla harmaiden markkinoiden ei odoteta kasvavan merkittävästi, ja kilpailun kiristyminen jäänee kuitenkin sen verran vähäiseksi, että esityksen seurauksena koko alkoholisidonnaisen työllisyyden oletetaan säilyvän nykyisellä tasolla. Tupakkasidonnaisen työllisyyden voidaan olettaa hieman heikkenevän tupakkatuotteiden kasvavan matkustajatuontin seurauksena.

Suomen ja Viron välillä liikennöivien alusten myymälämyynnin verovapaus loppuu Viron tullessa EU:n jäseneksi 1 päivänä toukokuuta 2004. Anniskelumyynti kansainvälisen liikenteen aluksilla jatkuisi entiseen tapaan verovapaana. Verottoman myynnin loppumisen myötä alusten myymälämyynti siirtyisi valmiste- ja arvonlisäveron piiriin. Tällä hetkellä Viron liikenteessä olevat alukset muonitetaan pääasiassa Suomessa. Viron ja Suomen välillä liikennöivien alusten muonitus myymälämyyntiin tulevien tuotteiden osalta todennäköisesti siirtyisi jatkossa suurelta osin halvemman hintatason Viroon. Suomalaisten muonitusyritysten kannalta sopeutumista helpottaa se, että ne ovat laajentaneet toimi-

taansa Viroon. Toiminnan siirtyminen Vi-
roon saattaa kuitenkin heikentää suomalais-
ten työntekijöiden asemaa yrityksissä.

Myyvälämyynnin verovapauden loppumi-
sen uskotaan vaikuttavan ainakin jossain
määrin varustamoiden toiminnan kannatta-
vuuteen, vaikka alusten myyvälämyyntitulo-
jen suhteellinen osuus varustamon kokonais-
tuloista vaihtelee suuresti riippuen matka- ja
alustyyppistä. Isojen matkustajalajien koko-
naismyynnistä myyvälämyynnin osuus on
keskimäärin 46 prosenttia, josta puolestaan
valmisteveron alaisten tuotteiden osuus on
noin 75 prosenttia. Tämän oletetaan edellyt-
tävän muutoksia lippujen hinnoittelussa. Vai-
kutukset varustamoiden kannattavuuteen
ovat erilaisia riippuen siitä, millä reiteillä
niiden alukset liikkuvat. Suomesta Ahven-
nanmaan kautta Ruotsiin kulkevien alusten
kannattavuus voisi mahdollisesti parantua,
koska näillä aluksilla verovapaus säilyisi ja
sen lisäksi ruotsalaisten matkustamisen Suo-
meen uskotaan lisääntyvän, koska Suomen
vetovoima ostosmatkailumaana voisi lisään-
tyä tämän esityksen vaikutuksesta. Näin eri-
tyisesti, jos Ruotsi ei aio alentaa omaa alko-
holin verotustaan tai alentaa sitä vain vähän.

Esityksen seurauksena alentuneiden hinto-
jen vuoksi alkoholin kulutuksen arvo jäisi
noin 450 miljoonaa euroa pienemmäksi ver-
rattuna tilanteeseen, jossa veroa ei kevennet-
täisi. Tämän seurauksena muihin tuotteisiin
ja palveluihin kohdistuvan kysynnän odote-
taan lisääntyvän vastaavalla rahamäärällä.
Kulutuskysynnän voimakkaan kasvun usko-
taan luovan paitsi uusia työpaikkoja olemas-
sa oleviin yrityksiin, myös mahdollistavan
uusien yritysten perustamisen.

4.3. Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Alkoholi

Alkoholin käyttöön liittyy moninaisia sosi-
aalisia ja terveydellisiä haittoja, ja alkoholin
kulutuksen lisääntyminen lisää näitä haittoja.
Alkoholin kokonaiskulutuksen ja alkoholi-
haittojen välillä on varsin kiinteä, vaikkakaan
ei täsmälleen samansuuruinen suhde. Koska
alkoholihaittoihin vaikuttavat alkoholin käyt-
tömäärien ohella monet muutkin tekijät, riip-
puu erilaisten alkoholihaittojen kehitys myös

muissa tekijöissä tapahtuvista muutoksista.
Karkeana arviona voidaan kuitenkin lähteä
siitä, että alkoholin kulutuksen lisääntyminen
johtaa useimpien alkoholihaittojen lisäänty-
miseen samassa suhteessa. Ehdotettavien
matkustajatuontikiintiöiden poistamisen ja
alkoholiveronalennuksen seurauksena alko-
holiehtoisten kuolemien voidaan olettaa tä-
män mukaisesti lisääntyvän nykyisestä noin
3 000 noin 3 600 kuolemaan vuonna 2005.

Alkoholijuomien kokonaiskulutuksen ja
suurkuluttajien määrän välillä on myös ole-
massa selvä suhde. Alkoholin suurkuluttajia
on tällä hetkellä maassamme noin 400 000,
jos kriteerinä pidetään miehillä 350 millilit-
ran ja naisilla 240 millilitran viikoittaista ku-
lutusta sataprosenttisena alkoholina laskettu-
na. Valtaosa suurkuluttajista on keski-ikäisiä
miehiä, mutta naisten osuus on ollut viime
aikoina kasvamassa.

Tässä esityksessä ehdotettavien muutosten
seurauksena on odotettavissa, että alkoholin
suurkuluttajien määrä kasvaisi noin 50 pro-
senttia, noin 600 000 henkilöön. Kun suurku-
luttajat aiheuttavat suuren määrän onnetto-
muuksista, väkivaltatapauksista ja terveys-
haitoista, voidaan olettaa, että tällaisten tapa-
usten määrä kasvaisi myös merkittävästi.

Ehdotettavat matkustajatuontikiintiöiden
poistaminen ja alkoholiveronalennus vaikut-
tavat todennäköisesti haitallisesti myös nuor-
ten alkoholin käyttöön. Nuorten alkoholin
käyttö on lisääntynyt merkittävästi 1980-lu-
vulla, ja etenkin humalajuomisessa kasvu-
suunta on jatkunut 1990-luvulla, tosin hit-
taampana. Tämän vuoden aikana tehdyissä
tutkimuksissa humalajuominen on ensimmäi-
sen kerran vähentynyt selvästi alle 16-vuo-
tioiden keskuudessa.

Nuorten alkoholin käyttöön liittyy lisäksi
se riski, että juominen varhaisnuoruudessa il-
maisee taipumusta humalajuomiseen ja myös
muiden päihdyttävien aineiden ja huumeiden
käyttöön sekä tupakointiin.

Tavallisimmin nuorten nauttima alkoholi
on olutta tai siideriä, joka on itse ostettu vä-
hittäismyyntipisteestä tai vanhempaa ystävää
tai sisaruksia on pyydetty sitä ostamaan.
Nuoret saavat alkoholia usein myös kotoa.
Noin joka kymmenes alkoholia käyttäneistä
14—16 vuotiaista on ilmoittanut viime juo-
makerralla nauttineensa myös ulkomailta

tuotua alkoholia. Omatoimisesti valmistetun alkoholin nauttiminen oli hieman yleisempää kuin ulkomailta tai laivalta tuodun. Koska nuoret voivat helposti hankkia alkoholijuomia vähittäismyyntipisteistä, henkilökohtaisen elämäntyylin ja kotiympäristön lisäksi merkittävä rajoittava tekijä on alkoholin hinnan suhde käyttövaroihin.

Ehdotettavan veronalennuksen seurauksena tapahtuva alkoholijuomien hinnan aleneminen osaltaan mahdollistaa vähittäismyynnissä olevan alkoholin saatavuuden paranemista nuorten keskuudessa ja voi siten lisätä paitsi nuorten yleistä alkoholin käyttöä, myös humalajuomista. Tässä tilanteessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että alkoholin myynnille säädettyjä ikärajoja noudatettaisiin aikaisempaa tarkemmin. Lisäksi tulisi pyrkiä torjumaan alkoholin välitystä alaikäisille nuorille.

Alkoholin kulutus ja alkoholin käytöstä aiheutuneet haitat ovat kasvaneet viime vuosina tasaisesti. Alkoholin välittömien haittakustannusten arvioidaan olleen vuonna 2000 vähintään noin 507 miljoonaa euroa ja enintään noin 666 miljoonaa euroa.

Tämän ehdotuksen vaikutuksesta alkoholin kokonaiskulutus nousisi vuonna 2004 noin 11 litraan eli 18 prosenttia vuoden 2002 tasosta. Soveltamalla *Alkoholijuomien hintatason alenemisen yhteiskunnalliset vaikutukset* -tutkimusta, voidaan alkoholin käytön aiheuttamien välittömien haittakustannusten arvioida nousevan vuonna 2004 vähintään 630 miljoonaa euroon ja enintään 786 miljoonaa euroon. Alkoholin käytön välittömät haittakustannukset olisivat vuonna 2004 noin 120—123 miljoonaa euroa, eli noin 21 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2000. Tästä lisäyksestä noin 55—59 miljoonaa tulisi valtion osalle ja kuntien menoja välittömät haittakustannukset lisäisivät noin 15—19 miljoonaa euroa. Loput noin 50—59 miljoonaa markkaa menojen kasvusta jakautuisi kansaneläkelaitoksen, eläkeyhtiöiden, vakuutusyhtiöiden, järjestöjen, yritysten ja kotitalouksien kesken.

Tupakka

Matkustajatuontikiintiöiden poistuminen sisämarkkinoilla tulee todennäköisesti lisää-

mään tupakkatuotteiden matkustajatuontia, koska tupakkatuotteiden kuluttajahinnat ovat Suomessa selkeästi korkeammat kuin useimmissa muissa EU:n jäsenvaltioissa. Matkustajatuontin kasvu ei kuitenkaan välttämättä oleellisesti lisää tupakointia, vaan matkustajatuontina tuotujen tupakkatuotteiden oletetaan korvaavan lähinnä suomalaisia tupakkatuotteita. Mikäli matkustajatuonti oletusten mukaan korvaisi suomalaisia tupakkatuotteita, ei esityksellä olisi merkittäviä sosiaali- tai terveysvaikutuksia.

On kuitenkin mahdollista, että osa matkustajatuontina maahan tulevista tupakkatuotteista päätyy harmaille markkinoille, koska hintaerot Suomesta tai useimmista muista EU:n jäsenvaltioista hankittujen tupakkatuotteiden välillä ovat suuret. Tällöin vaarana on, että osa harmaille markkinoille päätyneistä tupakkatuotteista siirtyisi nuorten käyttöön. Tämän seurauksena saattaisi nuorten tupakointi yleistyä, mikä aiheuttaisi merkittävän terveysuhan. Tämän uhan pienentämiseksi hallitus tulee antamaan esityksen tupakkatuotteiden myynnin luvanvaraistamisesta. Esityksen eräänä tavoitteena on juuri ehkäistä alaikäisten nuorten mahdollisuuksia hankkia tupakkatuotteita.

4.4. Ympäristövaikutukset

Kasvava alkoholijuomien matkustajatuonti lisää pantittomien juomapakkausten määrää Suomessa. Esityksen mukaan matkustajien arvioidaan tuovan maahan mukanaan väkeviä juomia noin 7 miljoonaa litraa, viiniä noin 8 miljoonaa litraa sekä olutta noin 30 miljoonaa litraa vuosittain. Näin ollen maahan tuotaisiin lasipulloja kaikkiaan noin 22 miljoonaa kappaletta. Lisäystä olisi siten noin 13 miljoonaa kappaletta. Olut tuodaan yleensä tölkeissä, joten tölkkejä tuotaisiin noin 111 miljoonaa kappaletta, missä lisäystä olisi noin 30 miljoonaa tölkkiä. Nämä juomapakkaukset eivät olisi mukana Suomen juomapakkausten palautusjärjestelmissä. Ne eivät myöskään sisällä panttia. Kuluttaja voisi kuitenkin toimittaa pullot ja tölkit palautusjärjestelmiin, mutta hän ei saisi niistä panttia takaisin. Kun palautusjärjestelmiin tulee mukaan pantittomia pakkauksia, ne sekoittaisivat järjestelmiä ja aiheuttaisivat toimijoille lisäkus-

tannuksia. Erityisesti lasipullot ovat ongelmallisia, koska lasimurskasta on ylitarjontaa eikä sille ole olemassa hyötykäyttöä. Kaikki tämä nostaisi kustannuksia, jotka viime kädessä siirretään kuluttajien maksettaviksi tavalla tai toisella. Jos taas kuluttajat eivät toimittaisi pantittomia juomapakkauksia kierrätysjärjestelmiin, olisi uhkana, että pakkauksia heitettäisiin nykyistä enemmän ympäristöön, mikä lisäisi kuntasektorin kustannuksia.

4.5. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Ehdotettujen veronalennusten seurauksena alkoholin kuluttajahinnat laskisivat, jolloin kansalaisten sanottuihin tuotteisiin käyttämä rahamäärä vähenisi. Sen seurauksena kansalaisten mahdollisuudet suunnata varojaan muuhun kulutukseen tai säästämiseen lisääntyisivät.

Esitys mahdollistaa sen, että halvemmista alkoholijuomista saatava taloudellinen hyöty ja säästyvän rahan vaihtoehtoiset käyttömahdollisuudet tulisivat tasaisesti eri osissa maata eläville kansalaisille, eivätkä jäisi vain Etelä-Suomessa asuville kansalaisille.

Esitys parantaisi palkansaajien taloudellista asemaa, koska esityksen mukaiset veronalennukset parantaisivat työnteon kannattavuutta. Esityksen seurauksena palkansaajan kokonaisverorasitus kevenisi ja veronjälkeiset nettotulot kasvaisivat. Esimerkiksi keskipalkkaisen teollisuustyöntekijän kokonaisverokiila kapenisi noin 0,3 prosenttiyksiköllä. Esitys toteuttaisi tältä osin hallitusohjelman mukaista tavoitetta keventää työn verotusta.

4.6. Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta voidaan arvioida alkoholin lisääntyvää kulutuksesta aiheutuvia haittoja. Haittoja aiheutuu toisaalta Suomessa myytävän alkoholin hinnanalennuksen seurauksena ja toisaalta lisääntyvän matkustajatuonnin aiheuttamana.

Alkoholin hinnanalennuksen seurauksena päihtymyksen vuoksi säilöön otettujen määrä tulisi todennäköisesti lisääntymään. Tämä lisäisi poliisin työ määrää ja niin sanottujen

putkakuolemien vaaraa.

Yleisten paikkojen häiriöt sekä väkivaltarikollisuus kuten yleisten paikkojen väkivalta, perheväkivalta sekä henkirikokset tulisivat todennäköisesti lisääntymään. Tilastoitu väkivaltarikollisuus on 1990-luvun puolivälistä lähtien kaksinkertaistunut, ja noin 70—80 prosentissa tapauksia on mukana alkoholi. Kotimaassa myytävän alkoholin hinnanalennus tulee olemaan tässä suhteessa merkittävämpi tekijä kuin tuontialkoholi.

Alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun seurauksena rattijuoppojen osuus liikennevirrasa tulisi todennäköisesti kasvamaan. Kiinni jääneiden rattijuoppojen määrä on viime vuodet pysynyt suhteellisen vakiona. Alkoholin kulutuksen kasvu tulisi kuitenkin heikentämään tilannetta ja sitä kautta liikenneturvallisuutta. Alkoholi on tänä päivänä mukana noin 25 prosentissa kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuuksista. Kuolonkolarit tulisivat todennäköisesti lisääntymään, ja työtaturmien määrä todennäköisesti lisääntyisi alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun myötä.

Ehdotetulla alkoholiveronalennuksella voitaisiin jossain määrin ehkäistä niitä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen syntyviä ongelmia, jotka aiheutuisivat Suomen ja Viron välillä kulkevien matkustajien alkoholijuomien sinänsä laillisesta matkustajatuonnista, jos alkoholi sen jälkeen, kun se on tuotu Suomeen, päätyisi muuhun kuin tuojan omaan käyttöön. Alkoholin hintaerot Suomen ja Viron välillä jäisivät esitettävän veronalennuksen jälkeenkin sen verran suuriksi, että harmaatuontia saattaisi veronalennuksesta huolimatta tapahtua. Tämän lisäksi tupakkatuotteiden suuren hintaeron vuoksi on oletettavaa, että myös tupakkatuotteiden harmaatuonti lisääntyisi. Tällöin vaarana on, että järjestäytynyt rikollisuus yrittäisi luoda Suomeen laittomat alkoholin ja tupakkatuotteiden tuonti- ja välitysmarkkinat. Toisin kuin esimerkiksi huumausaineissa alkoholin tuonti ei liity riskejä, koska tuonti on laillista omaan käyttöön. Tupakan tuontiinkaan ei liity suuria riskejä. Ei ole täysin poissuljettu sekään mahdollisuus, että vaikka veroja alennettaisiin ehdotetusti, Suomeen saattaisi syntyä alkoholin ja tupakan välittäjäorganisaatioita.

On erilaisia käsityksiä siitä, siirtyisikö matkustajien mukanaan tuoma alkoholi pelkääntään omaan ja muuhun yksityiseen kulutukseen, mihin sinänsä saattaa sisältyä myös laittomia myyntiä, vai kulkeutuisiko se laittomasti ravintoloihin ja muihin anniskelupaikkoihin siinäkin tilanteessa, että alkoholin veroja alennetaan tuntuvasti. Ravintola-alalla kilpailu on kovaa ja anniskelupaikan perustaminen on suhteellisen helppoa eikä valvonta voi ulottua kaikkialle, joten ei voida sulkea pois sitä, etteikö alkoholia voisi kulkeutua myös anniskeluravintoloihin. Poliisin kannalta tämä pahimmillaan saattaisi merkitä sitä, että perinteisen talousrikollisuuden rinnalle syntyisi uudenlaista rikollisuutta, joka sitoisi poliisin talousrikollisuuden tutkintaresursseja.

Niin kauan kuin hintojen eroja on olemassa, se on houkutin järjestäytyneelle rikollisuudelle. EU:n laajentuminen entisestään helpottaa tällöin sisämarkkinoiden hyväksi käyttöä. Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia väkiviinan tuontiin. Väkiviinan matkustajatuonti on edelleenkin kielletty. Näin ollen on oletettavaa, että väkiviinan salakuljetuskin säilyisi edelleen houkuttelevana.

4.7. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

EU:n laajentuessa ja matkustajatuomisten rajoitusten poistuessa Tullin henkilöstöä vapautuu paitsi tullaus- ja verotustehtävistä, erityisesti Suomen ja Viron välisen rajan valvonnasta muihin tullivalvontatehtäviin. Vapautuvaa henkilöstöä sijoitetaan valvontastrategian mukaisesti varsinkin valmisteverovalvontaa ja tullirikostorjuntaa tehostavaan ennakkotiedon hankinta-, analysointi- ja profiointitehtäviin. Uusista jäsenvaltioista Suomeen saapuvan yksityishenkilön mukanaan tuomien omaan käyttöön tarkoitettujen tupakkatuotteiden määriä rajoitetaan siirtymäajan päättymiseen saakka, joten näistä maista saapuvien matkustajien tuomisia valvotaan edelleen sisärajoillakin. Tämäkin valvonta perustuu kuitenkin pääasiassa edellä mainittuun etukäteistiedusteluun ja riskianalyysiin. Tullin sisäiset henkilösiirrot eivät aiheuta lisäkustannuksia. Syntyvän tilanteen vaikutuksia alkoholin tuontiin ja tuontitapoihin ja si-

ten myös sisämarkkinatuonnin valvontatarpeisiin ja -keinoihin on kuitenkin vaikea ennakoita. Vasta saatavien kokemusten perusteella voidaan arvioida, onko valvonnan voimavaroja ja menettelyjä mitoitettava ja järjestettävä uudelleen.

5. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, STAKES:n, sisäministeriön, työministeriön sekä Tullihallituksen kanssa.

Esitys liittyy Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan 24 päivältä kesäkuuta 2003, jossa todetaan, että EU:n laajentumisen myötä Suomen mahdollisuudet ylläpitää alkoholin ja tupakan nykyisiä valmisteverokantoja heikkenevät. Alkoholiverotusta uudistetaan suunnitelmallisesti tavalla, joka parhaiten turvaa verotuotot ja minimoi kansanterveydelliset ja -taloudelliset haitat.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy myös EU:n laajentumiseen. Hallitus antaa eduskunnalle lokakuussa 2003 esityksensä laiksi Tšekin, Viron, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Unkarin, Maltaan, Puolan, Slovenian ja Slovakian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten voimaansaattamislakien kumoamisesta. Liittymissopimus tulee esityksen mukaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004 edellyttäen, että kaikki liittymissopimuksen sopimuspuolet ovat tallettaneet ratifioimisasiakirjansa Italian hallituksen huostaan huhtikuun 2004 loppuun mennessä. Jos jokin hakijamaista ei ole ratifioinut sopimusta tuohon päivämäärään mennessä, liittymissopimus tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004 niiden maiden osalta, jotka ovat tallettaneet ratifiointiasiakirjansa. Nykyisten jäsenvaltioiden ratifioinnit ovat ehdoton edellytys liittymissopimuksen voi-

maantulolle. Tarkoituksena on, että tämä esitys annettaisiin välittömästi edellä mainitun EU:n laajentumisesta koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö valmistele myöhemmin annettavaa hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta. Siinä ehdotetaan muun muassa, että tupakkatuotteiden myynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja että luvan käsittelyn ja myöntämisen, myynnin sekä tupakointikieltojen ja rajoitusten toimeenpanon valvonta olisivat maksullisia.

Hallitus valmistele valtioneuvoston periaatepäätöksen alkoholipolitiikan linjauksista ja laajapohjaisen eri toimijatahojen yhteistyötä koordinoivan kansallisen alkoholiohjelman. Vuosina 2004-2007 kiinnitetään erityistä huomiota koko väestöön kohdistuvaan viestintään, joka tukee alkoholipolitiikan peruslinjauksia. Kun tarkoituksena on edelleen verottaa kotimaassa ostettuja alkoholijuomia ja sitä kautta kerätä varoja muun muassa hyvinvointipalvelujen rahoittamiseen, asia nostetaan alkoholiohjelman viestinnässä esille. Tavoitteena on, että kansalaiset tekisivät myös ostopäätöksissään vastuullisia valintoja, jotka edistävät heidän omaa hyvinvointiaan.

Valtioneuvosto pyrkii sellaiseen EU:n valmisteverojärjestelmädirektiivin muutokseen tai poikkeukseen, joka mahdollistaa terveys-

haittojen ehkäisemiseksi välttämättömät alkoholijuomien tuontirajoitukset silloin, kun naapurimaiden välillä vallitsevat olennaisesti erilaiset hintatasot.

7. Voimaantulo

Valmisteverotuslain muutokset, lukuun ottamatta 18 b §:ää ja siihen liittyvää 19 a §:ää, ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Alkoholista ja alkoholijuomaverosta annetun lain muutokset ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004. Valtion verotuottojen kertymisen varmistamiseksi ei ole välitöntä tarvetta alentaa veroja heti vuoden vaihteessa. Kuitenkin on tärkeää, että veronalennukset ja niiden siirtyminen hintoihin, ovat selvästi havaittavissa ennen EU:n laajentumista. Sen vuoksi ja koska alkoholiveron alentaminen osittain johtuu myös paineista, jotka tulevat toisten jäsenvaltioiden alhaisemmista alkoholien hinnoista, veron alentaminen ehdotetaan ajoitettavaksi maaliskuun 2004 alkuun.

Valmisteverotuslain 18 b § ja siihen liittyvä 19 a § ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti laajentumisen kanssa eli 1 päivänä toukokuuta 2004.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valmisteverotuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/1994) 5 §, 18 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 22 §:n 2 momentti ja 35 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 18 § laeissa 900/1995 ja 1020/2002, 18 §:n edellä oleva väliotsikko mainitussa laissa 900/1995, 22 §:n 2 momentti laissa 1016/1998 ja 35 §:n 2 momentti laissa 1016/1998, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 900/1995 ja laissa 1265/1996, uusi 5 momentti, sekä lakiin uusi 18 b ja 19 a § seuraavasti:

5 §

Valmisteverotuksen toimittamisesta ja valvonnasta huolehtii tullilaitos. Tulliviranomaisen toimivaltuuksista ja toimenpiteistä on voimassa, mitä tullilaissa (1466/1994) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

13 §

— — — — —
Jos veronalaisia tuotteita on vastaanotettu taikka tuotu maahan kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen siten, että verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä ei ole noudatettu, vero on määrättävä maksettavaksi sinä päivänä voimassa olevien säännösten mukaan, jona tuotteet on vastaanotettu tai tuotu maahan taikka sääntöjenvastaisuus on muutoin todettu.

Yksityishenkilön tuomiset

18 §

Toisessa jäsenvaltiossa verollisena hankitut tuotteet, jotka Suomeen saapuva yksityishenkilö tuo mukanaan toisesta jäsenvaltiosta, ovat verottomia edellyttäen, että ne tulevat hänen omaan käyttöönsä.

Yksityishenkilö, joka tuo mukanaan Suomeen toisesta jäsenvaltiosta hankkimiaan tuotteita kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen, on velvollinen suorittamaan tuotteista asianomaisessa valmisteverolaissa säädetyn veron. Yksityishenkilön on nouda-

tettava tällöin kaupalliseen tarkoitukseen toimitettavien tuotteiden verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä.

Arvioitaessa sitä, onko yksityishenkilön mukanaan Suomeen tuomat tuotteet katsottava tulevan hänen omaan käyttöönsä vai kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen, huomioon otetaan tuotteiden haltijan kaupallinen asema ja hallussapidon syyt, tuotteiden sijaintipaikka ja käytetty kuljetustapa, tuotteisiin liittyvät asiakirjat, tuotteiden luonne sekä tuotteiden määrä ja muut näihin verrattavat asiaan vaikuttavat seikat.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, yksityishenkilön, joka tuo mukanaan toisesta jäsenvaltiosta Suomeen moottoripolttoainetta omaan käyttöönsä, on suoritettava nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetussa laissa (1472/1994) tarkoitettua valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua, milloin kysymys on:

1) moottoripolttoaineesta, joka tuodaan muulla tavalla kuin moottoriajoneuvon tavanomaisessa polttoainesäiliössä;

2) moottoripolttoaineesta, jota tuodaan varasäiliössä enemmän kuin 10 litraa moottoriajoneuvoa kohti; tai

3) lämmitykseen käytettävästä nestemäisestä polttoaineesta, jota tuodaan muulla tavalla kuin ammattimaisessa elinkeinotoiminnassa käytettävässä säiliöautossa.

18 b §

Edellä 18 §:n 1 momentista poiketen Suomeen tässä pykälässä mainitusta jäsenvaltiosta saapuva yksityishenkilö saa tuoda muka-

naan verotta omaa käyttöönsä varten verollisena hankittuja tupakkatuotteita tässä momentissa tarkoitettuna siirtymäaikana enintään seuraavat määrät:

Jäsenvaltio	Tuotteet	Siirtymäajan päättyminen
Tšekin tasavalta	— 200 kappaletta savukkeita tai	31.12.2007
	— 100 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai	31.12.2006
	— 50 kappaletta sikareita tai	31.12.2006
	— 250 grammaa piippu- ja savuketupakkaa	31.12.2006
Slovenia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2007
Slovakia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Unkari	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Puola	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Liettua	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2009
Latvia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2009
Viro	— 200 kappaletta savukkeita tai	31.12.2009
	— 250 grammaa piippu- ja savuketupakkaa	31.12.2009

Tupakkatuotteet, jotka edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö osoittaa hankituiksi verollisina muista kuin mainitussa momentissa luetelluista jäsenvaltioista, ovat kuitenkin verottomia 18 §:ssä säädettyin edellytyksin.

muutoin havaitaan, että tuotteet on tuotu maahan tai vastaanotettu noudattamatta tämän lain verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä.

19 a §

Se joka saapuessaan edellä 18 b §:ssä tarkoitettu jäsenvaltiosta tai yhteisön ulkopuolelta tuo mukanaan tupakkatuotteita enemmän kuin tässä laissa säädetään verottomaksi, on velvollinen suorittamaan ylimenevältä osalta valmisteveroa, jonka perusteesta ja määrästä säädetään tupakkaverosta annetussa laissa (1470/1994).

22 §

Muun verovelvollisen on annettava veroilmoitus kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita. Kahden arkipäivän ilmoitusaikaa ei sovelleta, jos tarkastuksessa tai

35 §

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valmistevero on maksettava kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita. Edellä 13 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa veron suorittamisvelvollisuus syntyy välittömästi, kun tuotteet on sääntöjenvastaisesti vastaanotettu tai tuotu maahan taikka sääntöjenvastaisuus on muutoin todettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Lain 18 b §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä toukokuuta 2004. Sanottua pykälää koskevalta osalta niin ikään 19 a §:ää sovelletaan vasta 1 päivästä toukokuuta 2004.

2.

Laki**alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1471/1994) 3 §:n 3 ja 4 kohta sekä lain liitteenä oleva verotaulukko, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 3 kohta laissa 1026/1997 ja lain liitteenä oleva verotaulukko laissa 921/2001, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 308/1997 ja mainitussa laissa 1026/1997, uusi 3 a kohta sekä uusi 2 momentti, seuraavasti:

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *viinillä* käymisteitse valmistettua tullitariffin nimikkeeseen 2204 tai 2205 kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja joka ei sisällä lisättyä etyylialkoholia; viininä pidetään myös sellaista käymisteitse valmistettua mainittuihin nimikkeisiin kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 15 tilavuusprosenttia mutta enintään 18 tilavuusprosenttia, jos se on valmistettu ilman väkevöintiä eikä sisällä lisättyä etyylialkoholia.

3 a) *muulla käymisteitse valmistetulla alkoholijuomalla* kaikkia muita kuin kohdassa 2 tai 3 mainittuja tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvia tuotteita, joiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja

jotka eivät sisällä lisättyä etyylialkoholia; muuna käymisteitse valmistettuna alkoholijuomana pidetään myös muuta kuin edellä kohdassa 2 ja 3 mainittua tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 8,5 tilavuusprosenttia ja joka sisältää lisättyä etyylialkoholia.

4) *välituotteella* tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia ja joka ei ole olutta, viiniä eikä muuta käymisteitse valmistettua alkoholijuomaa.

Tämän pykälän viittaukset tullitariffin nimikkeisiin kohdistuvat 19 päivänä lokakuuta 1992 voimassa olleeseen Euroopan yhteisöjen yhdistettyyn nimikkeistöön.

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	19,45 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat:</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	4,54 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	103,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8,0	23.	152,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8,0 mutta enintään 15	24.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	257,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	424,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	28,25 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
muut	46.	28,25 senttiä senttilitralla etyylialkoholia

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Antti Kalliomäki*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

valmisteverotuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/1994) 5 §, 18 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 22 §:n 2 momentti ja 35 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 18 § laeissa 900/1995 ja 1020/2002, 18 §:n edellä oleva väliotsikko mainitussa laissa 900/1995, 22 §:n 2 momentti laissa 1016/1998 ja 35 §:n 2 momentti laissa 1016/1998, sekä
lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 900/1995 ja laissa 1265/1996, uusi 5 momentti, sekä lakiin uusi 18 b ja 19 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Valmisteverotuksen toimittamisesta ja valvonnasta huolehtii tullilaitos.

Ehdotus

5 §

Valmisteverotuksen toimittamisesta ja valvonnasta huolehtii tullilaitos. *Tulliviranomaisen toimivaltuuksista ja toimenpiteistä on voimassa, mitä tullilaissa (1466/1994) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.*

13 §

Jos veronalaisia tuotteita on vastaanotettu taikka tuotu maahan kaupalliseen tai muihin elinkeinotarkoitukseen siten, että verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä ei ole noudatettu, vero on määrättävä maksettavaksi sinä päivänä voimassa olevien säännösten mukaan, jona tuotteet on vastaanotettu tai tuotu maahan taikka sääntöjenvastaisuus on muutoin todettu.

Tuonti yksityiseen käyttöön

18 §

Toisesta jäsenvaltiosta Suomeen saapuva yksityishenkilö saa tuoda verotta mukanaan omaa käyttöönsä varten tupakkatuotteita ja alkoholijuomia enintään seuraavat määrät:
 tupakkatuotteita:
 — 300 kappaletta savukkeita tai 150 kappaletta pikkusigareita (yksittäispaino enin-

Yksityishenkilön tuomiset

18 §

Toisessa jäsenvaltiossa verollisena hankitut tuotteet, jotka Suomeen saapuva yksityishenkilö tuo mukanaan toisesta jäsenvaltiosta, ovat verottomia edellyttäen, että ne tulevat hänen omaan käyttöönsä.
 Yksityishenkilö, joka tuo mukanaan Suomeen toisesta jäsenvaltiosta hankkimiaan

tään 3 grammaa) tai 75 kappaletta sikareita tai 400 grammaa piippu- ja savuketupakkaa; alkoholijuomia:

— 1 litra tislattuja, väkeviä alkoholi-juomia, joiden alkoholipitoisuus ylittää 22 tilavuusprosenttia

— 3 litraa tislattuja, väkeviä alkoholi-juomia ja aperitiivejä, jotka ovat viini- tai alkoholipohjaisia ja joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, tai kuohuviinejä tai väkeviä viinejä

— 5 litraa hiilihapottomia viinejä

— 64 litraa olutta.

Se, joka tuo mukanaan tupakkatuotteita tai alkoholi-juomia yli 1 momentissa säädetyn määrän, on velvollinen suorittamaan ylimenevältä osalta valmisteveron, jonka perusteesta ja määrästä säädetään asianomaisessa valmisteverolaissa.

Mitä 2 momentissa säädetään verovelvollisuudesta, sovelletaan myös siihen, joka yksityiseen käyttöön tuo Suomeen toisesta jäsenvaltiosta hankittua polttoainetta, millöin kysymys on:

1) moottoripolttoaineesta, joka tuodaan muulla tavalla kuin moottoriajoneuvon tavonmaisessa polttoainesäiliössä;

2) moottoripolttoaineesta, jota tuodaan kannettavassa varasäiliössä enemmän kuin 10 litraa moottoriajoneuvoa kohti; tai

3) lämmitykseen käytettävästä nestemäisestä polttoaineesta, joka tuodaan muulla tavalla kuin ammattimaisessa elinkeinotoiminnassa käytettävässä säiliöautossa.

tuotteita kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen, on velvollinen suorittamaan tuotteista asianomaisessa valmisteverolaissa säädetyn veron. Yksityishenkilön on noudatettava tällöin kaupalliseen tarkoitukseen toimitettavien tuotteiden verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä.

Arvioitaessa sitä, onko yksityishenkilön mukanaan Suomeen tuomat tuotteet katsottava tulevan hänen omaan käyttöönsä vai kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen, huomioon otetaan tuotteiden haltijan kaupallinen asema ja hallussapidon syyt, tuotteiden sijaintipaikka ja käytetty kuljetustapa, tuotteisiin liittyvät asiakirjat, tuotteiden luonne sekä tuotteiden määrä ja muut näihin verrattavat asiaan vaikuttavat seikat.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, yksityishenkilön, joka tuo mukanaan toisesta jäsenvaltiosta Suomeen moottoripolttoainetta omaan käyttöönsä, on suoritettava nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetussa laissa (1472/1994) tarkoitettua valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua, milloin kysymys on:

1) moottoripolttoaineesta, joka tuodaan muulla tavalla kuin moottoriajoneuvon tavonmaisessa polttoainesäiliössä;

2) moottoripolttoaineesta, jota tuodaan varasäiliössä enemmän kuin 10 litraa moottoriajoneuvoa kohti; tai

3) lämmitykseen käytettävästä nestemäisestä polttoaineesta, jota tuodaan muulla tavalla kuin ammattimaisessa elinkeinotoiminnassa käytettävässä säiliöautossa.

18 b §

Edellä 18 §:n 1 momentista poiketen Suomeen tässä pykälässä mainitusta jäsenvaltiosta saapuva yksityishenkilö saa tuoda mukanaan verotta omaa käyttöönsä varten verollisena hankittuja tupakkatuotteita tässä momentissa tarkoitettuna siirtymäaikana enintään seuraavat määrät:

Voimassa oleva laki

Jäsenvaltio	Tuotteet	Siirtymäajan päätyminen
Tšekin tasavalta	— 200 kappaletta savukkeita tai	31.12.2007
	— 100 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai	31.12.2006
	— 50 kappaletta sikareita tai	31.12.2006
	— 250 grammaa piippu- ja savuketupakkaa	31.12.2006
Slovenia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2007
Slovakia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Unkari	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Puola	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2008
Liettua	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2009
Latvia	— 200 kappaletta savukkeita	31.12.2009
Viro	— 200 kappaletta savukkeita tai	31.12.2009
	— 250 grammaa piippu- ja savuketupakkaa	31.12.2009

Tupakkatuotteet, jotka edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö osoittaa hankituiksi verollisina muista kuin mainitussa momentissa luetelluista jäsenvaltioista, ovat kuitenkin verottomia 18 §:ssä säädetyin edellytyksin.

19 a §

Se joka saapuessaan edellä 18 b §:ssä tarkoitettu jäsenvaltiosta tai yhteisön ulkopuolelta tuo mukanaan tupakkatuotteita enemmän kuin tässä laissa säädetään verottomaksi, on velvollinen suorittamaan ylimentä osalta valmisteveroa, jonka perusteesta ja määrästä säädetään tupakkaverosta annetussa laissa (1470/1994).

22 §

Muun verovelvollisen on annettava veroilmoitus kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita.

Muun verovelvollisen on annettava veroilmoitus kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita. *Kahden arkipäivän ilmoitusaikaa ei sovelleta, jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan, että tuotteet on*

tuotu maahan tai vastaanotettu noudattamatta tämän lain verotusta ja valvontaa koskevia säännöksiä.

35 §

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valmistevero on maksettava kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valmistevero on maksettava kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun tuotteet on vastaanotettu tai veron suorittamisvelvollisuus on muutoin syntynyt tämä päivä mukaan luettuna. Arkipäiväksi ei katsota arkilauantaita. *Edellä 13 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa veron suorittamisvelvollisuus syntyy välittömästi, kun tuotteet on sääntöjenvastaisesti vastaanotettu tai tuotu maahan taikka sääntöjenvastaisuus on muutoin todettu.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Lain 18 b §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä toukokuuta 2004. Sanottua pykälää koskevalta osalta niin ikään 19 a §:ää sovelletaan vasta 1 päivästä toukokuuta 2004.

2.

Laki**alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverolaista 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1471/1994) 3 §:n 3 ja 4 kohta sekä lain liitteenä oleva verotaulukko, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 3 kohta laissa 1026/1997 ja lain liitteenä oleva verotaulukko laissa 921/2001, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 308/1997 ja mainitussa laissa 1026/1997, uusi 3 a kohta sekä uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *viinillä* käymisteitse valmistettua tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa juomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia ja joka ei sisällä lisättyä etyylialkoholia; viininä pidetään lisäksi sellaista käymisteitse valmistettua *edellä* mainittuihin nimikkeisiin kuuluvaa juomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia ja joka sisältää lisättyä etyylialkoholia

3) *viinillä* käymisteitse valmistettua tullitariffin nimikkeeseen 2204 tai 2205 kuuluvaa *alkoholijuomaa*, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia *mutta enintään 15 tilavuusprosenttia* ja joka ei sisällä lisättyä etyylialkoholia; viininä pidetään myös sellaista käymisteitse valmistettua mainittuihin nimikkeisiin kuuluvaa *alkoholijuomaa*, jonka alkoholipitoisuus on yli 15 tilavuusprosenttia mutta enintään 18 tilavuusprosenttia, *jos se on valmistettu ilman väkevöintiä eikä sisällä lisättyä etyylialkoholia.*

3 a) *muulla käymisteitse valmistetulla alkoholijuomalla* kaikkia muita kuin kohdassa 2 tai 3 mainittuja tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvia tuotteita, joiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia *mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja jotka eivät sisällä lisättyä etyylialkoholia; muuna käymisteitse valmistettuna alkoholijuomana* pidetään myös *muuta kuin edellä kohdassa 2 ja 3 mainittua tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 tilavuusprosenttia mutta enintään 8,5 tilavuusprosenttia ja joka sisältää lisättyä etyylialkoholia.*

4) *välituotteella* tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa juomaa, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään

4) *välituotteella* tullitariffin nimikkeeseen 2204, 2205 tai 2206 kuuluvaa *alkoholijuomaa*, jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia ja joka ei

22 tilavuusprosenttia ja joka ei ole olutta eikä viiniä;

---

ole olutta, viiniä eikä muuta käymisteitse valmistettua alkoholijuomaa.

Tämän pykälän viittaukset tullitariffin nimikkeisiin kohdistuvat 19 päivänä lokakuuta 1992 voimassa olleeseen Euroopan yhteisöjen yhdistettyyn nimikkeistöön.

Voimassa oleva laki

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	1,68 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	28,59 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	4,54 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	134,55 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8,0	23.	185,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8,0	24.	235,46 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Välituotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	428,88 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	706,39 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	1,68 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8 mutta enintään 10	42.	44,57 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 10	43.	50,46 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
muut	44.	50,46 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

*Ehdotus***VEROTAULUKKO**

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	1,68 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	19,45 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	4,54 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	103,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8,0	23.	152,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8,0 mutta enintään 15	24.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	257,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	424,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	1,68 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	28,25 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
muut	46.	28,25 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.